(2)

DÜNYA HALK VE DEMOKRASİ ŞİİRLERİ

HAZIRLAYAN A. KADİR

EVRENSEL BASIM YAYIN

A. KADİR • DÜNYA HALK VE DEMOKRASİ ŞİİRLERİ-2

DÜNYA HALK VE DEMOKRASİ ŞİİRLERİ 2

HAZIRLAYAN: A. KADİR

ÇEVİRENLER

A. KADİR

ŞERİF HULÛSİ

ASIM BEZİRCİ

ALAATTİN BİLGİ

SELAHATTİN YILDIRIM

ASIM TANIŞ

ERAY CANBERK

YEŞİM SALMAN

MAHİR ŞAUL

AFŞAR TİMUÇİN

Doğa Basın Yayın
Dağıtım Ticaret Limited Şirketi
Galipdede Caddesi
Şahkulu Sokak
Şahin İş Merkezi
No: 10 Kat: 2
Tünel / İstanbul
Tel: 0212 293 63 45-47
Faks: 0212 293 63 31

Evrensel Basım Yayın-140

DÜNYA HALK VE DEMOKRASİ ŞİİRLERİ-2

Hazırlayan: A. Kadir

Kitap Tasarımı
Savaş Çekiç

Birinci Basım
Eylül 1975

İkinci Basım
Mayıs 2000

ISBN 975-6865-36-9

Baskı
Kayhan Matbaası

DÜNYA HALK VE DEMOKRASİ ŞİİRLERİ 2

İÇİNDEKİLER

İNGİLİZ ŞİİRİ

SHELLEY
İngiltere 1819 19
Özgürlük Şiirleri 20

THOMAS HOOD
Gömleğin Ezgisi 23

ERNEST JONES
Fukaranın Türküsü 28

WILLIAM MORRIS
Her Şey Dava İçin 32

HUGH MACDIARMID
John MacLean 36
Çocuk Hastanesinde 38

WILFRED OWEN
İhtiyar Adamla Delikanlının Masalı 40

JOE CORRIE
Kadınlar Bekleşiyor Bu Akşam 42
İşçiler Bir Size Güveniyorum 45

W. H. AUDEN
Roma Duvarlarının Ezgisi 47
Despotun Kitabe-i Sengi Mezarı 48

HENRY TREECE
Eski Gal Türküsü 50
Dakikaları Kim Öldürdü 51
Sihirli Orman 52
Ah Çocuk 53

NORMAN ROSTEN
Guernica'da 55

Alman Şiiri

FRIEDRICH VON SCHILLER

Yeryüzünün Bölüşülmesi 59

Umut 61

HEINRICH HEINE

Terör Devrini Anarken 63

Tek Yol 65

Söz 66

Kesinlikle 67

Çekip Gitmek 68

Silezyalı Dokumacılar 70

Bekle De Gör 71

Esir Gemisi 72

GEORG HERWEGH

Özgürlük ve Ekmek 80

GEORG WEERTH

Açlık Türküsü 83

Çalış 84

Top Dökücüsü 85

Haswell'li Yüz İşçi 87

ERICH VEINERT

Irkçılık 89

Avrupa Ordularına 90

ERNST TOLLER

Sağ Kalanlara 92

BERTOLT BRECHT

Gelecek Kuşaklara 94

Halkın Ekmeği 98

Bir Yuvamız Olsaydı 100

Büyükler ve Küçükler 101

Pirinç Teknesini Çekenlerin Türküsü 102
Kardeşim Bir Pilottu 105
Okumuş Bir İşçi Soruyor 106
Yeni Destan 108
Bir İşçinin Hekime Çektiği Söylev 109
Dünyanın Dostça Kurulduğunu Söyleyenlere Karşı 111
Bir Alman Anasının Ağıdı 112
Öğrenmeye Övgü 114
Devrimciye Övgü 116

J. BOBROWSKI
Kaunas 1941 119
Bırakılmış Şehir 121

HANNS CIBULKA
Arkeoloji 123
Ukrayna Türküsü 124
Arkadaşlar 126

ERICH FRIED
Peru'lu Çocuk 128
Bomba Yerine Oyuncak 129

PAUL WIENS
Vasiyet 132

JENS GERLACH
Sabahleyin 134

H. M. ENZENSBERGER
Satış Makinesi 136
Orta Sınıfın Türküsü 138

HEINZ KAHLAU
Gazeteler 141
Boş Bir Sandalye 142
Ellerin Gibi 143
İnanmıyorum 144

GUNTER HİNG
Niçin Yazıyorum 146

VOLKER BRAUN
Heyecansız Gençlikle İlişki 149
Kendim İçin Kışkırtma 150

Çek ve Slovak Şiiri

STANISLAV KOTSKA NEUMANN
Aldatma 155
Övün 156

JOZEF HORA
İşçi Meryem 158
Özgürlük Türküsü 160

VITEZSLAV NEZVAL
Barış Türküsü 163
O Gün Gelince 166
Vladislav Vancura 167
Bacalar 170

YIRJI VOLKER
Ateşçinin Gözlerindeki Türkü 172
Röntgen Işınları 176

LASO NOVOMESKI
Bilgelik 179
Hizmetçi Kız 180
Gün Dökümü 184
İşte Sen Busun 185
İspanya Göğü 186

VLADIMIR HOLAN
Hapishaneler 189

ANTONIN BARTUŞEK
Yirminci Yüzyıl 191
Bazı Sınırlar Vardır 192

MIROSLAV HOLUB
Mikroskopta 194
Portre 195
Varşova'nın Duvarı 196
Sevinç'e Övgü 197
Ders 198
Planlama 200

JOZEF HANZLIK
Kafa Tamircisi 204
Muhbir 208
Sessizlik 209

Macar Şiiri

FERENC KÖLCSEY
Ulusal Marş 213

MIHALY VÖRÖSMARTY
Yüreklendirme 217

JANOS ARANY
Uygarlık 221

SANDOR PETÖFI
Çağımızın Şairlerine 223
Halk 225
Şiir 226
Düş 227
Bir Düşünce Kurcalar Kafamı 228
Macar Asilzadesi 230
Eğer Erkeksen Erkek Gibi Davran 232

ENDRE ADY
Macar Jakobenlerinin Şarkısı 235

LAJOS KASSAK
Şiir 238

MILAN FÜST
Bir Şeyin Belirmesini Bekliyorum 240

GYORGY SARKÖZI
Yağmur Damlaları 244

GYULA ILLYES
Kirli ve Dar Sokaklar Boyunca 246
Zorbalık Üstüne 247

ATILLA JOSZEF
Şu Tertemiz Yürek 255
Kentin Kenar Mahallelerinde 256

ZOLTAN ZELK
Karabasan ve Şafak 261

MIKLOS RADNOTI
İspanya İspanya 265
Kalıntı 267

PETER KUCZKA
En Doğrusu 269

LAJOS TAMASI
Yolculuk Eden Denizci 271

ARON KIBETI VARGA
Yalnızlık 274

İTALYAN ŞİİRİ

TRİLUSSA
Sayılar 279
Özgürlük 280
Engerek Yılanı Kocayınca 281
Filozofun Olup Olacağı 282
İki Ortak 283
İlerleyiş Kahvesi 284

CORRADO GOVONI
Çetecinin Ölümü 286

LUCIANO FOLGORE
İşin Yoksa Bekle 288
Şahane Manzaralı 289
Yalanlar 290
Erdem 291

GIUSEPPE UNGARETTI
En Canı Yanmış Ülke 293
Kardeşler 294
Bağırmayın Artık 295
Acınacak İnsan 296

SERGIO SOLMI
Yarım Ağızla 298

SALVATORE QUASIMODO
Söğüt Dallarında 301
Çağımın İnsanı 302
Yoksul Güney İçin Yakınma 303

CESARE PAVESE
Sen Bilmezsin Tepeleri 306
İstemeyiz Diyebilseydik 307

ANTONIO DELFINI
Bizim Yaşamımız 311
Ağaçları Kesiyor 312

MARIO TOBINO
Ölüm 315

ENNIO FLAIANO
İki Şey 317
Cahilin Yakınması 318

BINI (G. SREBANDINI)
Hırsızlar 320
Baba Cervi İçin 322

GIORGIO CAPRONI
Hinoğluhinler 324

VITTERIO SERENI
Bir Fabrikayı Ziyaretten 326
Bir Yenilginin Parçaları'ndan 328

FRANCO FORTINI
Suç Ortaklığı 330
İtalya 1942 331
Son Çetecilerin Türküsü 332
Boyaevinin Güçlükleri 333

PRIMO LEVI
Bu da Bir İnsan mıdır? 335

ROBERTO MORSUCCI
Evler 337
Silah Altına Çağrılan Ettore'nin Düşüncesi 340

JUAN RODOLFO WILCOCK
Kocamış Kurtlar 342

PIER PAOLO PASOLINI
Ulusuma 344

ROCCO CSOTELLARO
Dilenciler 346
Mezarlar Ve Evler 347

ELIO FILIPPO ACCROCCA
Hırsız 351

GIOVANNİ GIUDICI
Onun Görüş Açısından 353

ITALO VOLPE
Savaşın 356
Kuralım Geleceğimizi Kendimiz 357
İlmik 358
Barış Bayrakları 359
Artık Yetmez 360
Gerçek Olan 361
ALDO SEVERINI
Toprak İşçilerine 364
Babama 367
Aklımızda Olsun 369
Yeni Terimlerden Çıkarılmış Bir Kavram 370
Her İnsanın Yüreği 371
Yüreğim Sağlam 372
Maden Ocağının Dibinde 375

İSİM DİZİNİ 376

YAYINEVİNİN NOTU

A. Kadir, "Dünya Halk ve Demokrasi Şiirleri" düşüncesinin nasıl doğduğunu, nasıl geliştiğini ve nasıl bir yere vardığını ilk cildin 17 Ocak 1973 tarihini taşıyan "önsöz"ünde anlatır. "Dünya Halk ve Demokrasi Şiirleri"nin birinci cildinin ilk basımı 1973'te yapıldı. Bunu 1975'te yayımlanan ikinci cilt ve 1980'de yayımlanan üçüncü cilt izledi. Demek ki ilk kitap çıkalı 27 yıl olmuş.

İlk üç cilt bir iki ülke dışında Avrupa'yı kapsıyor. A. Kadir "önsöz"de de belirttiği gibi Avrupa şiirinden sonra Amerika, Asya ve Afrika şiirini vermeyi düşünüyor ve arkadaşlarıyla birlikte çalışmalarını sürdürüyordu. 12 Eylül 1980 askeri darbesiyle çalışmaları kesintiye uğradı. Daha sonra sağlığı bozulmaya başladı ama çalışmalarını sürdürdü. Yine arkadaşlarıyla birlikte Yunan şiiri üzerinde ilk çalışmalara girişti. Hastalığının zaman zaman engel çıkarmasına rağmen aramızdan ayrıldığı 1 Mart 1985 tarihine kadar çalışmalarını sürdürdü. Yunan şiiriyle ilgili geride bıraktığı çalışmalarının çoğu henüz son biçimini almamıştı.

Yayınevimiz, "Dünya Halk ve Demokrasi Şiirleri"ni yeniden gün ışığına çıkarmayı, temelinde A. Kadir'in yaratıcı düşüncesi ve emeği yatan bu ortak ürünü yine A. Kadir'in tasarladığı doğrultuda tamamlamayı bir görev bilmiştir. Belirtmeliyiz ki, A. Kadir'in eşi Cansel Meriçboyu ve A. Kadir'in "Dünya Halk ve Demokrasi Şiirleri"ndeki çalışma arkadaşlarından Eray Canberk'in öneri ve katkıları, tasarının olgunlaşmasında belirleyici olmuştur.

A. Kadir yönetiminde hazırlanan ilk üç cildin ardından, çalışmayı yeni ciltlerle sürdüreceğiz. Yönetimini Eray Canberk'in üstlendiği bu yeni ciltlerin hazırlanmasında önceki çalışmaya omuz vermiş diğer arkadaşlarının da katkılarını esirgemeyeceklerini umuyoruz. Ne yazık ki Asım Bezirci ve Süleyman Salom böyle bir katkıda bulunamayacaklar, çünkü ikisi de aramızdan ayrıldı.

1 Mart 2000'de, ölümünün 15. yılında A. Kadir'i anmanın en anlamlı biçimi, kendisinin çok önem verdiği bir imecenin ürünü olan "Dünya Halk ve Demokrasi Şiirleri"nin ilk üç kitabını yeniden yayımlamak, A. Kadir'in tasarladığı gibi ve onun çalışma, yardımlaşma anlayışı içinde tamamlamak olacaktır diye düşünüyoruz.

Evrensel Basım Yayın

İNGİLİZ

ŞİİRİ

Shelley

Thomas Hood

Ernest Jones

William Morris

Hugh Macdiarmid

Wilfred Owen

Joe Corrie

W H Auden

Henry Treece

Norman Rosten

SHELLEY

1792 yılında İngiltere'de Sussex'te doğdu. Eton'u bitirip Oxford'a girdi. İlerici düşüncelerinden dolayı 1811 yılında okuldan atıldı. 1814'te İngiltere'den ayrılarak İsviçre'ye gitti. Orada Lord Byron'la altı yıl süren arkadaşlığı başladı. Daha sonra da İtalya'ya gitti. En önemli şiirlerini 1818 ile 1822 arasında yazdı. On dokuzuncu yüzyıl İngiliz şiirinin en büyük temsilcilerindendir. Radikal bir reformist, klasik bir Helenist, romantik bir hümanist, büyük bir lirik ve filozof şair ve insan çöküntüsünün dramını anlatmış büyük bir sanatçıdır. Çağının en güçlü özgürlük şiirlerini yazmış, her türlü zorbalığa karşı çıkmış, hiçbir toplumsal harekete kayıtsız kalmamıştır. 1822 yılında bir deniz kazasında boğularak öldü. Başlıca eserleri: Queen Mab, İslâmın Başkaldırışı, Zincirlerinden Koparılmış Prometeus, Zorbalığın Maskesi, Özgürlüğe Övgü.

İNGİLTERE 1819

İçi geçmiş bir kral, bir ayağı çukurda, tıknefes ve kör, leş gibi
[bir kral.
Bir sürü prens, alıklar soyu, halkın nefreti içinde soluyan, tortular.
Cahil, duygusuz ve sağır yöneticiler, yapışmışlar sülük gibi
[bitkin ülkelerine,
düştü düşecekler, bir fiske bile istemez, kanla o kadar şişmişler.
Aç ve çıplak bir halk, ezilen ezilen ezilen bir halk,
[ham topraklarda.
Özgürlüğü boğan bir ordu, halkını kırıp geçiren ve soyan
[çöpüne dek,
kim baştaysa onun uşağı, onun kulu kölesi bir ordu.
Ve yasalar, suça iten, yoldan çıkaran, astığı astık, yaldızlı ve kanlı.
Ve tanrısız bir din ve kutsal bir kitap, hiç açılmaz bir kitap,
[mühürlü.
Ve bir senato, zorla ayakta duran, kokuşmuş, sarsak, gücü kuru.

Ölümsüz bir ışık doğacak yarın bütün bu mezarlardan,
boğacak aydınlıklara kasırgalı günlerini çağımızın.

Çev. A. Kadir - Selâhattin Yıldırım

XXXVIII

Uyanın artık şu uykudan, arslanlar,
çoksunuz, yenilmezsiniz hiçbir vakit,
kırın uyurken size takılan zincirleri,
çiy gibi döküp saçın yeryüzüne.
Siz bir denizsiniz, onlar bir damla.

XXXIX

Özgürlük mü dedin? Ne ki o?
Sen köleliği anlat bana asıl.
Fark mı kaldı ikinizin arasında,
Kölelik ve halk, aynı yolun yolcusu.

XLII

Zor doyuracaksın karnını sen ömür boyu,
zenginler vur patlasın çal oynasında.
Bir de etler atarlar parça parça,
önlerinde yatan tombul köpeklerine.

XLVII
Birgün dersen: "Yeter artık be!"
zorbanın tayfasını bulursun karşında.
Çoluk çocuğunun üstüne sürerler atlarını,
bulanıverir yeşillikler birdenbire kana.

LII
Kimsin sen, nesin, özgürlük?
Cevap verdikleri gün buna
yaşayan mezarlarında köleler,
bir de bakacağız, bütün zorbalar
toz olmuş gitmiş,
delik ararlar girecek.

LIV
Sen işçinin has ekmeğisin,
güzel bir sofrasın, özgürlük,
sade ve mutlu evinde
her akşam iş dönüşü hazır.

Çev. A. Kadir - Selâhattin Yıldırım

Thomas Hood

1799 yılında Londra'da doğdu. Hood's Magazine'*in ve birçok dergilerin yöneticisi idi. Devrinin en büyük şairi ve mizahçısıdır. Engels,* 1844 İngilteresinde İşçi Sınıfının Durumu *adlı kitabında: "Thomas Hood, İngiltere'nin yaşayan en yetenekli sanatçılarından biridir. 1844 yılının başında yayımladığı* 'Gömleğin Ezgisi' *adlı çok güzel şiiri, burjuva kızlarının gözlerinden sıcak ama yararsız yaşlar akıtmıştır" der. Thomas Hood, 1845 yılında öldü.*

GÖMLEĞİN EZGİSİ

Bir kadın oturur paçavralar içinde,
kadınlıktan çıkmış bir kadın,
parmaklar nasırlı ve yorgun,
göz kapakları kızarık ve ağır,
iğne iplik gider gelir, gider gelir, gider gelir;
dik babam dik, dik babam dik, dik babam dik!
Bir kadın, aç, yoksul, bir deri bir kemik,
gömleğin ezgisini çığırır,
gömleğin ezgisini, acı acı.

Dik babam dik, dik babam dik, dik babam dik!
Uzaklardan horoz sesleri gelene dek!
Dik babam dik, dik babam dik, dik babam dik!
Yıldızlar damlardan sızana dek!

Dik babam dik, dik babam dik, dik babam dik!
Beynin iyicene sulandı sulanacak,
gözlerin feri söndü sönecek!
Kol ağzı, yaka payı, ilikler,
ilikler, yaka payı, kol ağzı.
Uyuyakal düğmelerin üstünde,
dikedur düğmeleri uykunda.

Hey erkekler, erkekler,
sizin de sevgili bacılarınız var!
Hey erkekler, erkekler,
anacıklarınız, karıcıklarınız var sizin de!
Keten bezi değil bu eskittiğiniz, erkekler,
bu eskittiğiniz insanoğlunun hayatı be!
Çift iplikle yaparım işimi ben,
aç yoksul, bir deri bir kemik,
bir anda hem gömlek dikerim, hem kefen!

Benim için ölüm mölüm nedir ki?
O yomsuz iskelet vız gelir bana,
vız gelir ölümün o soğuk yüzü,
ne açlıklar çektirmişler bana bugüne dek,
ne farkım var benim ölülerden,
söyleyin, benim ölülerden ne farkım var?
Hey tanrım, hey tanrım,
ekmek neden bu kadar pahalı,
neden ucuz bu kadar
insan vücudu ve kanı?

Dik babam dik, dik babam dik, dik babam dik!
Hiç eksilmez gücüm benim.
Ama elime geçen ne?
Bir ot yatak,
bir kabuk ekmek,
bir de şu paçavralar.
Bir tavan, delik deşik,
bir döşeme, çırılçıplak,

bir masa, bir kırık sandalye.
Ve bomboş bir duvar.
Bereket gölgemi görürüm o duvarda arada bir.

Dik babam dik, dik babam dik, dik babam dik!
Ölü çan sesinden ölü çan sesine.
Dik babam dik, dik babam dik!
Senin kürek mahkumundan farkın ne?
Kol ağzı, yaka payı, ilikler,
ilikler, yaka payı, kol ağzı.
İçim kararıncaya dek sürer bu,
beynim, ellerim uyuşana dek sürer.

Dik babam dik!
Bu kasvetli kış gününde
dik babam dik!
Havalar açana dek
dik babam dik!
Sıcaklar bastırana dek
dik babam dik!
Kuluçka kırlangıçlar kenetlenmiş saçakların altına,
parlak sırtlarını çevirirler bana doğru,
sanki derler bahar geldi bak dışarda,
gösteriş yaparlar sanki bana kırım kırım,
kuluçka kırlangıçlar saçakların altında.

Ah, bir soluk alabilsem!
Çuha çiçeği gibi solusam bir!
Tepemde mavi gökyüzü,

altımda yeşil çimen olsa,
bir vakitler duyduğumu duyabilsem!
Ne olur, bir saatçik, bir saatçik,
çuha çiçeği gibi solusam!
Sadece bir saatçik, ne olur!
Bir saatçik bi dinlensem!
Sevişmek için istemem,
rahatım için istemem,
isterim yanmak için kaderime!
Bir damla gözyaşı serinletse yüreğimi!

Yok yok, istemem, gözyaşlarım
tuzlu yataklarında kalsın daha iyi;
alıkor iğnemi ipliğimi işinden
gözümden akan her damla.

Bir kadın oturur paçavralar içinde,
kadınlıktan çıkmış bir kadın,
parmaklar nasırlı ve yorgun,
göz kapakları kızarık ve ağır,
iğne iplik gider gelir, gider gelir, gider gelir;
dik babam dik, dik babam dik, dik babam dik!
Bir kadın, aç yoksul, bir deri bir kemik,
gömleğin ezgisini çığırır,
gömleğin ezgisini, acı acı.

–Bilmem, bu ses zenginler katına ulaşır mı?–

Çev. A. Kadir - Selâhattin Yıldırım

Ernest Jones

1819 yılında doğdu. İngiliz chartist öncülerdendir. Romancı ve şairdir. 1848 yılında, halkı isyana kışkırtmadan iki yıl hücre hapsine mahkum edilmiştir. Fukaranın Türküsü *şiiri, İngiliz işçilerinin birçoğu tarafından bilinir ve eski bir halk türküsünün bestesine uyularak söylenir. 1869'da öldü.*

FUKARANIN TÜRKÜSÜ

Fukarayız, fukarayız, çok fukarayız, çok.
Ne kadar fukara olursa insan, o kadar fukarayız.
Onlar yukardalar, biziz onları oralara çıkaran.
Ne yoksul kalabalığız biz!
Ne yoksul kalabalalığız!
Ne yoksul!

Süren biziz toprağı, eken biz. Çok çok fukarayız.
Deriz, kaplayalım altın başaklarla tarlaları,
ovaları mis gibi kokularla kaplayalım, deriz,
pis balçıklarda bata çıka gevrer imanımız.

Yerimizi biliriz biz. Çok fukarayız, çok, çok fukara.
Ayakları altındayız toprak ağasının.
Ekmek yapamayacak kadar beceriksiz değiliz ama,
o ekmeği yiyemeyecek kadar beceriksiziz.

Fukarayız, fukarayız, çok fukarayız, çok.
Ne kadar fukara olursa insan, o kadar fukarayız.
Onlar yukardalar, biziz onları oralara çıkaran.
Ne yoksul kalabalığız biz!
Ne yoksul kalabalığız!
Ne yoksul!

Ta aşağılara ineriz, ta aşağılara. Çok, çok fukarayız.
İneriz maden ocaklarının soluk kesen göbeğine kadar.
Mücevherler toplarız, ışıldasın diye despotun tacı.
Ve ne zaman ki, dara gelir despot, sıkışır,
ve ne zaman ki, yeni borçlar yükler bize,
o zaman biz oy kullanacak kadar olgun değilizdir ama,
vergimizi ödeyecek kadar olgunuzdur.

Fukarayız, fukarayız, çok fukarayız, çok.
Ne kadar fukara olursa insan, o kadar fukarayız.
Onlar yukardalar, biziz onları oralara çıkaran.
Ne yoksul kalabalığız biz!
Ne yoksul kalabalığız!
Ne yoksul!

Fukarayız biz, fukarayız, ayaktakımıyız, ayaktakımı.
Yalnız bizim gücümüzle olur ama, yalnız bizim gücümüzle,
lortçukların tabanları altındaki incecik topraklar
saray olur, kilise olur, kule olur.
Sen gene kapan dur ayaklarına zenginlerin salonlarında,
sen gene zenginlerin kapılarında yaltaklan dur.
Bizim, duvar örecek kadar gücümüz vardır ama,
o duvarların içinde yaşayacak kadar gücümüz yoktur.

Fukarayız, fukarayız, çok fukarayız, çok.
Ne kadar fukara olursa insan, o kadar fukarayız.
Onlar yukardalar, biziz onları oralara çıkaran.
Ne yoksul kalabalığız biz!
Ne yoksul kalabalığız!
Ne yoksul!

Fukarayız, fukarayız, çok, çok fukara.
Birgün gelir ama, trampetler çalıverir,
deler geçer birgün kibirli kralın kalbini
elindeki süngü fukaranın.
Fukarayız, fukarayız, çok fukara, çok.
Biliriz biz yerimizi, sıradan kişileriz.
Düşmanı öldürecek kadar gücümüz var ama,
doyumluğa el atacak kadar gücümüz yok.

Fukarayız, fukarayız, çok fukarayız, çok.
Ne kadar fukara olursa insan, o kadar fukarayız.
Onlar yukardalar, biziz onları oralara çıkaran.
Ne yoksul kalabalığız biz!
Ne yoksul kalabalığız!
Ne yoksul!

Çev. A. Kadir - Selahattin Yıldırım

William Morris

1834 yılında Walthamstow'da doğdu. Hem şair, hem desınatördür. Oxford'da eğitim görmüş, artistik mobilya ve desen kağıdı üreten bir firma kurmuş ve devrinin kaba zevkine karşı bu yönden de savaşmıştır. 1883 yılında sosyal demokrat federasyonuna katılmış, bir yıl sonra da bu kuruluştan ayrılmıştır. 1896'da öldü. Şiir kitapları: Yeryüzü Cenneti *(1868)*, Bilinmeyenden Haberler *(1891)*.

HER ŞEY DAVA İÇİN

Kulağını aç dinle, tam sırası, kavga günü yaklaşmada,
Kimimiz ölecek, kimimiz kalacak, gelince o kavga günü!

Ölen kendini yalnız sanmasın, çok ölen var ondan önce;
ağır olmayacak sağ kalanların yükü, sürdükleri bu hayattan.

Daha dün bulandılardı kana, henüz kanları bile kurumadı.
Yiğit ölülerin en körpeleriydiler, yeryüzünün gencecik canları.

Onların söylemek istedikleriydi bizim çığırdığımız bu türküler,
onların uğruna öldükleri umuttu yüreklerimizde yeşeren bu umut.

Yatar zalimlerin kazdığı mezarlarda emekleri onların ve acıları.
Ama bakın nasıl da ağar ölümsüz umudun şafağı o acılardan.

Ne ağla, ne de yas tut, yaşamak onları kodu gitti diye;
gene onlardır bize soluk veren, yol açan, olalım diye kavgada
[daha sağlam.

Kimilerinin adı sanı vardı, okumuştular ve akıllıydılar ve de güçlü.
Kimilerinin adı sanı yoktu, fukaraydılar, cahil ve kusurluydular,
[ama öfkeleri ve sağduyuları tam.

Nasıl olurlarsa olsunlar, hepsi içimizde diri, yol gösterdiler
[bize onlar,
bize onlar öğrettiler, unutulması gereken iki şey var: acı ve keder.

Nasıl bağırırlar bak dinle: "Sensin mutlu olan, sensin asıl,
sıkıntılı, ağır bir gecenin sonunda gün ışırken doğan!"

"Ölsen de yaşasan da, ne güzeldir davanın sunduğu taç sana,
kavganın içinde kazanasın diye barışı ve onu dünyaya yayasın diye.

Yakındır yakın! O günler gelecek, düşündüğüm olacak.
Engin denizler arasında paraya kulluk artık yok.

Yakındır güleceği günler, bütün insanların, kadın erkek,
bütün günler kutsal olacak, bütün ak günler kısacık gelecek.

Kavganın ve savaşın gücü kaldırır kaldırmaz paraya kulluğu,
düşünecek kimileri, duraksayıp şöyle bir, acılarını geçmişin.

Sonra türküler yüceltecek bizi, türküler kardeş dudaklardan,
şimdi hayal peşinde koşan enayileriz ama, akıllı ve yiğit
[olacağız o zaman.

Adımızı, nasıl öldüğümüzü gelecekte hatırlamaz belki de hiç kimse,
ama orada, yeni kurulan dünyada, yapılarımız yükselecek bizim de.

Yaşamak ya da ölmek, kazanmak ya da yitirmek, kimin umurunda?
Hayat, inandığımız şey uğruna kavgada güzel, kavgada.

Kulağını aç dinle, tam sırası, kavga günü yaklaşmada,
kimimiz ölecek, kimimiz kalacak, gelince o kavga günü!

Çev. A. Kadir - Selâhattin Yıldırım

HUGH MACDIARMID

İskoçyalı şair. 1892 yılında İskoçya İngiltere sınırında Langholm'da doğdu. İskoçya rönesans hareketini başlatmış ve bu hareketin geniş ölçüde gelişmesine katkıda bulunmuştur. İskoç lehçesiyle yazdığı lirik şiirler, çağın en güzel lirik şiirleri olarak nitelendirilmektedir. Daha sonra çok güzel bir İngilizce ile yazmış olduğu şiirler ise büyük bir destan havası taşımaktadır. Gerek şiirleri ve gerek hayatıyla her zaman halkının yanında savaş vermiş ve gerçek demokrasiyi savunmuştur. Önemli şiir kitapları: Devedikenine Bakan Sarhoş Adam *(1926)*, İstediğim Şiir Türü *(1934)*, James Joyse *(1955)*.

JOHN MACLEAN
(1879 1923)

Glascow şehrinin bütün yapıları koyu kurşuni.
Zulmün, alçaklığın rengidir bu,
söker götürür insanın içinden tüm umudunu,
birden kararır yapılardan biri, olur zifir gibi.
Kör duvarlar arasından gelir bu türkü,
gerçek bir yiğitlik, gerçek bir destan arasından,
bu türkü düşmeyecek dillerden hiçbir zaman.

Bakın ona, ey dalkavuklar, kör gözlerinizle bakın ona!
Hadi, yalancı dillerinizle inkâr edin onu!
Sizin o pis yüreğiniz nasıl da sezer ama,
osaat telâşa kapılır dört dönersiniz, bakarsınız karartmaya,
yanı başında bir sürü yalanlar düzdüğünüz
kutsal kıtabın karanlık dolaplarına benzetmeye,
bir hücrenin içinde yaşayan bu aydınlığı,
hiçbir yüreksizin baş edemediği bu aydınlığı.

Gök mavisi değil zalim polisinizin yakasındaki mavi.
Ve "adalet" bu denli kirli duvarlar arkasında
kirli işini rahatça yürütür durur.
Bir de övünür kendi kendisiyle, çalım satar,
ama hiçbir vakit şunu bilmez, budala:
Karanlık zindanlara atılan her mahpus,
aydınlığı da yanında götürür.

Yaklaşın gelin, köreltin bu alevi,
gücünüz yettiği sürece, ey rahipler, düzen bekçileri,

ey cehennem bekçileri, duygusuz sağır,
ey kalın enseliler, şiş göbekliler, kaymak tabaka,
körelttiğiniz bu alevin kıvılcımları gene de korktuğunuz yere varacaktır,
boy ölçüşemez MacLean'ın düşmanlarından bir teki MacLean'la,
bu bir gerçek,
bu, gün gibi ortada.

Pilat ve Romalı askerler nasıl davrandılarsa İsa'ya,
öyle davrandı en güzel İskoçyalısına çağının
hukuk ve düzen,
az rastlanır gerçek insanına lanet soyumuzun,
zindan karanlığı içinde soluyan bir ülkenin tek güneşine.
Yok Hıristiyan şefkatiymiş, yok bilmem ne!
Siz gidin o mavalı başkalarına okuyun.
İşte bar bar bağırıyorum ben olanca gücümle:
Mutlaka öcü alınacak John MacLean'ın!

(...)

En güzel onur payları dağıtıladursun dalkavuklara, katillere!
Onur çeşmesine zehir katıldı bir kere, yayar fesadını dört bir yana!
Ne çıkar senin vücudun göçtüyse, ne çıkar, John MacLean,
İskoçya hiçbir zaman unutmayacak senin o hiç yıkılmayan inancını,
sensin bilecek İskoçya'nın gücünü ayakta tutan tek gerçek,
kendi aplattığının tek simgesidir bu, bir kara bayrak,
bu senin yattığın zindan,
bilecek.

Çev. A. Kadir - Selâhattin Yıldırım

ÇOCUK HASTANESİNDE

"Bacaklarınızı mı yitirdiniz?
Ne önemi var?"

Siegfried Sassoon

Göstersin bırak bacaksız çocuk sayın leydiye,
nasıl yürüyecek koltuk değnekleriyle, göstersin.
Henüz alışamadı, der hemşire, bilmem ki, der,
ama ne önemi var, madem prenses istediler.
Hadi, Tommy, hadi yavrum,
atmaya çalış şu koğuş içinde bir iki adım.
Birazdan sıvazlar başını krallığın eli,
bütün zorluklar, acılar bir anda silinir gider.
Madem sonunda kutsal ellerle gönül alınır,
birkaç çift bacak kopmuş gitmiş, ne çıkar!
Bundan iyisi can sağlığı, değil mi Tommy,
kim bilir öbür çocuklar seni nasıl kıskanır!
Ama gene de, koltuk değneklerinin döşemedeki sesi
ölünceye dek vuracak onun kafatasında tokmak gibi!

Çev. A. Kadir - Selâhattin Yıldırım

WILFRED OWEN

1893 yılında Oswestry'de doğdu. 1910'da İngiliz ordusuna er olarak girdi. 1917'de ağır yaralanarak on yedi ay hastanede kaldı. Tedavi edilip yeniden savaş alanına döndü ve ateşkesten bir hafta önce öldü. Ölümünden sonra 1920'de yayımlanan şiirleri Birinci Dünya Savaşı'nın en dokunaklı ve unutulmaz şiirlerıdir ve bu şiirler, kendi deyimiyle "savaşın acımasızlığını ve savaş karşısında şiirin güçsüzlüğünü" duyurur.

İHTİYAR ADAMLA DELİKANLININ MASALI

Ve İbrahim erkenden kalktı, odun yardı.
Ateşi ve bıçağı aldı koyuldu yola.
Ve giderlerken yolda oğluyla yan yana,
konuştu İshak, küçük oğlu:
"Her şey tamam, baba,
ateş de, bıçak da hazır.
Ama kurban edilecek koyun,
hani o nerde?"
Ve İbrahim bir iple bağladı delikanlıyı,
çukur kazdı, hendek açtı,
dayadı bıçağı oğlunun boğazına.
Tam o sıra göklerden bir ses geldi:
"Sürme o çocuğa elini, dokunma ona!
Çalılıktan çıkan koçu yakala boynuzlarından,
kurban et onun yerine bu iri koçu!"
Ama İbrahim söz dinlemedi, kesti oğlunu.
Ve öldürdü tohumlarının yarısını Avrupa'nın, bir bir.

Çev. A. Kadir - Alâattin Bilgi

Joe Corrie

1894 yılında doğdu. Maden ocaklarında maden işçiliği yaparak hayatını kazandı. İlk şiirleri 1920'lerde eski Glasgow sosyalist dergisi Forward'*ın* (İleri) *aracılığı ile geniş topluluklara yayıldı. Çok yetenekli bir ozandır. İşçi sınıfını konu edinen çok güzel oyunlar da yazdı. Ömrünün sonlarında güç koşullar altında yaşadı. 1968 yılında öldü.*

KADINLAR BEKLEŞİYOR BU AKŞAM

Kadınlar bekleşiyor bu akşam maden ocağının başında,
dehşetten kalpleri ha durdu ha duracak,
kirli gökyüzünde hortlaklar gibi bakan çarklara dikmişler gözlerini,
altında esir hayatı yaşanan
ölü sessizliğindeki çarklara,
kaderin sessiz çarklarına.
Fırtınadan kaçıp sığınmış koyunlar gibi toplanmışlar küme küme,
dururlar kımıldamadan,
dururlar sessiz soluksuz.
Ayakları altındaki kuyularda az önce,
kayalıklar arasındaki kömür damarlarında,
yanan ve parlayan gaz birdenbire
ölüm saçtıydı dört bir yana.

Gece kapkara. Gece soğuk.
Yağmur yağıyor sis içinde.
Atkıları, üstleri başları sırsıklam,
çukur, sıska yanakları mosmor,
kadınlar bekleşiyor.
Bir mucize kurtarır onları kurtarsa kurtarsa,
böyle geldiydi kadınlara haber.
Ama kadınlar dönmeyecekler yuvalarına,
kadınlar ocaklarının başına dönmeyecekler.
Bekleyecekler şafak sökene dek,
başlayıncaya dek dönmeye çarklar yeniden,

getirilinceye dek sedyeler içinde buraya
sevdikleri, bağlandıkları erkekleri,
güçlü, yumuşak, güzel erkekleri
buraya getirilinceye dek bekleyecekler.
Saatinden tanıyacaklar kimini,
kimini bir düğmeden,
kimini bir sezgiyle sadece.
Ve üç gün sonra bütün bu ölüler
hep birlikte gömülecekler büyük bir çukura.
Sevgilerini ve üzüntülerini gönderecek kral hazretleri.
O milletvekili de orada olacak,
hani şu bilinen kişi,
son grevde, madencilerin karşısına asker çıkaralım, diyen,
görünecek çok kederliymiş gibi,
parlak kara şapkası ışıldayacak başında,
gidecek cenazenin arkasından ağır ağır
şık iskarpinli ayakları.
Ocağın sahibi de orada olacak,
o herif ki, belki yüz kere
demişti, anam avradım olsun
madencilere ot yedirmezsem.
Papaz efendi de orada olacak,
çocukların nafakasıyla fare besleyen papaz efendi,
dua edecek ağlamaklı ağlamaklı,
yüreklerini parça parça edecek sevdiklerini yitirenlerin.
Basa basa sözcüklerin üzerine
palavralar sıkacak papaz efendi.

sayıp dökecek tehlikelerini maden ocağının,
ve madencilerin değerini sayıp dökecek ve yiğitliğini.
Ve bütün gazeteler,
zehirlemek için kamuyu,
mürekkep harcamışlardı hani, denizler dolusu,
"endüstrinin yıkıcıları"na veryansın etmişlerdi hani,
kim bilir şimdi ne acıklı öyküler döktürecekler.
ve halk üzülecek:
"Ne acı!" diyecek, "Ne acı!"
Unutulacak ama her şey, haftasına varmadan.
Ve milletvekili
ve maden ocağı sahibi
ve papaz efendi
ve gazeteler
ve beyni yıkanmış kamu,
devam edecekler zehirlerini, kinlerini depo etmeye,
gelecek ilk büyük maden grevinde boşaltmak için.

Bu akşam kadınlar maden ocağının başında bekleşe dursun,
tanrı bile görmüyor, tanrı bile,
ikiyüzlülüğünü ve utancını bu oyunun.

Çev. A. Kadir - Selâhattin Yıldırım

İŞÇİLER BİR SİZE GÜVENİYORUM

Bir size güveniyorum, işçiler,
arada bir bana budala görünürsünüz ama,
bilirim, hem de çok iyi,
nasıl saptırır harcarlar sizi,
nasıl uyuştururlar beyninizi bir sürü yalanla.
Dinledim kalleş papazın size verdiği vaazı,
basının yutturmacalarını didik didik ettim,
sizi bunca kirletmelerine inat
ben gene de size güvenmedeyim.

Çünkü bir sizsiniz, işçiler,
en köklü düşünebilecek olan, en doğru,
bir siz varsınız sizin düzeyinizden bakabilecek olan hayata,
bir sizsiniz kavrayacak olan hayatın özünü,
bir sizsiniz eşitlik için savaşacak olan.
Sizin toprağınızda benim bulduğum işte bu,
tohumu çiçeğe dönüştürecek toprağınızda.

İşçiler, bir size güveniyorum ben, bir size,
dünyanın bu en kör karanlığında,
bu en rezil.

Çev. A. Kadir - Selâhattin Yıldırım

W H. AUDEN

1907 yılında York'ta doğdu. Oxford'da öğrenim gördü. 1930'ların en saygın İngiliz şairlerinden biri oldu. Bu dönemde halkın ve ezilenlerin çıkarlarını savunan şiirler verdi. Bu şiirler, o dönem İngiliz şiirinin en güzel örnekleridir. 1939'da Amerika'ya yerleşti, hayatının son yıllarını Avusturya'da geçirdi. 1973'te öldü.

ROMA DUVARLARININ EZGİLERİ

Islak rüzgâr yalar geçer fundaları.
Parkamın içi bit dolu, donmuş sümüğüm burnumda.

Yağmur yağar mırıldana mırıldana, yağmur tane tane.
Nöbetçiyim ben burda, bu kalede, nedenini bilmem ama.

Kurşuni kayaları sis kaplar ağır ağır.
Sevgilim Tungria'da, ben yalnızım yatakta.

Aulus fır döner evinin çevresinde sevgilimin,
Şeytan görsün yüzünü, hali tavrı hiç gitmez hoşuma.

Bir yüzük verdiydi sevgilim, oyunda ütüldüm.
Sevgilimi de isterim, bu savaştan payımı da.

Yitirirsem gözümün birini bu savaşta,
Ne halt ederim gökyüzüne bakmaktan başka.

Çev. A. Kadir - Selâhattin Yıldırım

DESPOTUN KİTABE-İ SENGİ MEZARI

Daha yukarlardaydı gözü, daha yukarlarda.
Türettiği şiir en kolay anlaşılır şiirdi.
İnsanın budala yanını bilirdi avucunun içi gibi.
Ordularla, donanmalarla ilgilenirdi en çok.
Gülünce, saygıdeğer senatörler kırılırdı gülmekten.
Bağırınca, düşer düşer ölürdü sokakta çocuklar.

Çev. A. Kadır Selâhattin Yıldırım

Henry Treece

1912 yılında doğdu. Birmingham üniversitesini bitirdi. İkinci Dünya Savaşı'nda İngiliz Kraliyet Hava Kuvvetleri'nde teğmen pilottu. Savaş kuşağı genç İngiliz şairlerinin sözcüsü, öncü İngiliz edebiyatının ileri gelenlerindendir. Tarihi roman ve çocuk kitapları da yazdı. 1966'da öldü. Şiir kitapları: Davet ve Uyarı *(1942),* Kara Mevsimler *(1945).*

ESKİ GAL TÜRKÜSÜ

Götürürüm her gittiğim yere
bir kalemle bir altın tas.
Dilenirken ya şairler yoldaşlık eder bana
ya da mor şallar içinde bir prens.

Babamın kendi elleriyle yaptığı
kulübeye dönerken, yanımda ben
bir kuş getirebilirim getirsem getirsem,
billur bir dalda yanık yanık öten.

Çev. A. Kadır Alâattın Bilgi

DAKİKALARI KİM ÖLDÜRDÜ

Dakikaları öldüren kim,
altın gibi ışıldayan dakikaları, gençliğin dakikalarını?
Ben, dedi, kırmızı giysiler içinde bir asker,
borazanımla, kılıcımla, bayrağımla
benim dakikaları öldüren.
Ne de iyi ettim, bak işte, dedi,
önümde nasıl dize geldi kara derililer!

Saatleri öldüren kim,
sevinçli, koyu mavi, inanç saatlerini?
Ben, dedi, kara cübbesi içinde bir papaz,
kitaplarımla, kalemlerimle, çanlarımla
benim saatleri öldüren.
Kutsal hakkımdır saatleri öldürmek,
ne de iyi ettim, bak işte dedi,
insanlar geceleri diz çökmeden yapamaz!

Yılları öldüren kim,
tatlı, değeri ölçülemez yılları, gerçeğin yıllarını?
Ben, dedi âşık, renk renk giysiler içinde,
dudaklarımla, göğüslerimle, gözlerimle
benim yılları öldüren,
yılları silip süpüren benim.
Nasıl da diz çökersin önümde kendinden geçerek,
benim budala güvercinim!

Çev. A. Kadir - Alâattin Bilgi

SİHİRLİ ORMAN

Orman ateş saçan gözlerle dolu,
orman sürünen ayak sesleriyle dolu,
orman hafif çığlıklarla dolu,
geceleri adım atayım deme ormana!

Rastladım cam gözlü bir adama,
parmakları solucan gibi, kıvrım kıvrım,
saçları, çürüyen yapraklardan, kıpkızıl,
hışırdıyordu sopası zehirli yılan gibi.

Anlaşılmaz sözcüklerle bir türkü söyledi,
bir canavar çizdi gökyüzünde hemencecik,
ensesinden gördüm kocaman dişlerini,
göz kırptı saçlarında bir gelincik.

Metelikler yaptı taş parçalarından,
yakalamasını öğretti tarla kuşunu:
Bir kamış, bir fındık, bir tutam zencefil sarıp yaprağa
bir ökse yaptı, okuyup üfleyip onu.

Sordu adımı ve oturduğum yeri,
bir ad uydurdum masal kitabından ona,
hadi birlikte ormana gidelim, dedi,
başlayalım dağ krallarıyla oynamaya.

Baktım ki gözleri yalaz yalaz,
kıvrık parmaklarında tırnaklar boynuz gibi,
çok şükür baba ocağında buluverdim kendimi
bir solukta bildiğim tüm duaları okur okumaz!

Çev. A. Kadir - Alâattin Bilgi

AH ÇOCUK

Ah, çocuk,
bak kopardığın çiçeğe,
nasıl kanıyor yerde;
eğil de kulak ver,
belki duyarsın nasıl ağlar
içini çeke çeke.

Ah, insanoğlu,
koy kınına kılıcını da bir bak ne olur,
yerde yatan şu kardeşine:
Ne gözlerinde düşmanlık var,
ne ağzında küfür.

Çev. A. Kadir - Alâattin Bilgi

Norman Rosten

1914 yılında doğdu. Şimdi Brooklyn'da yaşıyor. İkinci Dünya Savaşı'nda yazdığı radyo oyunlarıyla bu oyun türünde yenilik yarattı. Şiir kitapları: Yeniden Dönüş *(1940),* Yolcu *(1940).* Bataan Türküsü *adlı şiir kıtabı ise, İkinci Dünya Savaşı'nı dile getiren en güzel şiirleri kapsar.*

GUERNİCA DA

Guernica'da ölü çocuklar
sıra sıra dizildiler kaldırıma,
beyaz kolalı giysileri içindeydiler,
zavallı beyaz giysileri içinde.

Delikler vardı göğüslerinde ve alınlarında,
ölümün açtığı küçük küçük delikler.
İnmişti yıldırım gibi üzerlerine ölüm,
oynarlarken yaz güneşi altında.

Gözyaşı dökmeyin arkalarından, analar,
o sübyanlar dosdoğru cennete gittiler.
Tanrı da akide şekeriyle dolduracak
kurşun deliklerini birer birer.

Çev. A. Kadir Alâattin Bilgi

ALMAN

ŞİİRİ

Friedrich Von Schiller

Heinrich Heine

Georg Herwegh

Georg Weerth

Erich Weinert

Ernst Toller

Bertolt Brecht

Johannes Bobrowski

Hanns Cibulka

Erich Fried

Paul Wiens

Jens Gerlach

Hans Magnus Enzensberger

Heinz Kahlau

Gunter Hing

Volker Braun

FRIEDRICH VON SCHILLER

1759 yılında Marbach'da doğdu. Okul sıralarında Jean-Jacque Rousseau'ya hayran oldu. Sonra Shakespear'i, Klopostock'u okudu. 1782'de ilk piyesi Haydutlar *temsil edildi. Eserde, ayaklanmadan yana çıkan bölümlerin bulunması, Schiller'i koruyan Württemberg dükünü kızdırdı. O sırada cerrah ve binbaşı olan Schiller, önce Mannheim'a, sonra Saksonya'ya gitti. Ardından Leipzig ve Dresden'de kaldı. Bu gezginlik dönemlerinde birçok dram yazdı. Bu dramlar Alman toplumunu kıyasıya eleştiriyordu. Schiller 1787'de Weimar'a gitti. 1789'da Jena üniversitesi tarih profesörlüğüne atandı. Bir yıl sonra evlendi. Bu arada tarih çalışmalarını hızlandırdı ve bu alanda iki eser yayımladı. Daha sonra Kant felsefesini inceledi ve estetik çalışmalarına başladı. Bu sırada kaleme aldığı birçok estetik eserinde "iyi" ile "güzel"in ilişkilerini inceledi. 1794'te başlayan Goethe - Schiller dostluğu gitgide güç kazandı. Schiller Weimar'a yerleşti. İki şair ortak çalışmalar yaptılar. Schiller 1785'te* Sevince Övgü'*yü yazdı; bu ünlü lirik eseri Beethoven dokuzuncu senfonisinde kullanmıştır. Daha sonra şair, ünlü baladlarını kaleme aldı. Ancak, o, lirik eser yaratmadaki ustalığını daha çok tiyatro alanında kullandı. 1805 yılında Weimar'da öldü. Başlıca eserleri:* Haydutlar *(1781),* Hile İle Sevgi *(1784),* Sevince Övgü *(1785),* Don Karlos *(1787),* Giyyom Tel *(1804).*

YERYÜZÜNÜN BÖLÜŞÜLMESİ

Gürledi Zeus Olimpos'un doruklarından birgün:
"Alın sizin olsun, insanlar, alın yeryüzünü!
Armağanımdır size bu sonsuz toprak, bu mülk;
kardeşçe pay edin ama aranızda onu.

Dört yandan koşuştu insanlar bir şeyler kapmak için,
genci yaşlısı sıvadılar kolları, koyuldular işe,
çiftçi başladı toplamaya ürünlerini toprağın,
bey de daldı ormanlara, avlanmaya gitti.

Tüccar doldurdu ambarlarını tıka basa,
en değerlisini yıllanmış şarabın ayırdı papaz efendi.
Kral da bütün köprü başlarını, yol ağızlarını kesti,
benimdir, dedi, lâmı cimi yok, benim her şeyin onda biri.

Neden sonra, bölüşme tamam olmuş, epey zaman geçmişti ki,
şair koptu geldi, çok uzaklardan hem de, çok.
Ama neye yarar, hiçbir yanda kalmamıştı tek boş yer,
her yerin üstüne oturmuş biri vardı, her şeyin bir sahibi.

Tüh be, dedi, demek ben böyle unutulacaktım ha,
ben, en vefalı oğlun, böyle kenarda bırakılacaktım demek tek başıma!
Ve bastı çığlığı, dövündü, dört döndü, sızlandı durdu,
ve sonra Zeus'un tahtı önünde kapandı yere.
Karşılık verdi tanrı, dedi: "Sen hep hava alırsın,

düşler ülkesinde hep dalga geçersen böyle.
Yeryüzü bölüşülürken nerdeydin sen peki?"
"Nerde olacak, dedi şair, senin yanında!

Gözlerim senin yüzüne dalmış gitmişti,
gökyüzündeki kutsal seslerdeydi kulağım,
ışığından başım dönmüştü, bağışla beni,
olmadı hiç haberim yeryüzünde olan bitenden."

"Şimdi ne halt edek? Dedi Zeus, dünyayı elden çıkarttık,
ne harman yerleri, ne ormanlar, ne çarşı pazar, hiçbiri benim değil.
Ama belki arada bir yaşamak istersin
[benim gökyüzümde benimle birlikte,
hiç çekinme buyur gel, sana her zaman kapım açık.

Çev. A. Kadir

U M U T

İnsanlar konuşurlar ve düşlerler biteviye
gelecek günlerin en güzelini.
Koşarlar bakarsınız, koşarlar çılgınlar gibi
mutluluğun beklediği bir altın çağa doğru.
Dünya gün gelir yaşlanır çöker, gün gelir olur dipdiri.
Oysa insan hep o iyi yazgıyı umar durur.

Umuttur insana ilk adımlarını attıran,
dört dönen çevresinde şen şakrak bir çocuğun,
gençliği çeken büyülü aydınlıklara doğru;
ihtiyarlar götürmezler umudu mezara,
hani şu sıkıcı yolculuğun son bulduğu.
Direnir umut mezarın başında da.

Aldatan boş bir kuruntu değildir bu,
sanmayın saçmasapan lâf ederim;
çın çın öter derinliğinde şu sözler yüreğin:
İnsanoğlu yaratıldı en güzel son için.

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

Heinrich Heine

1797 yılında Düsselldorf'ta doğdu. Yoksul bir Yahudi ailesinin çocuğudur. Hamburg'lu amcasının yardımıyla hukuk öğrenimi yaptı. Bon'da iken (1819-1820), öğrencisi olduğu Profesör Schlegel'in etkisiyle romantizme yakınlık duydu. Berlin'de (1821) Hegel'in etkisinde kaldı. 1823'te Hamburg'a geldi. 1825'te de Göttingen'e dönüp hukuk doktoru oldu. 1826 yılında çağına göre ilerici yazılar yazdı. Bu yazıları ve Alman iktidarının haksız yönetimine karşı tutumu nedeniyle Almanya'da barındırılmadı, 1830'da Fransa'ya gitmek zorunda kaldı. Fransa'da edebiyat çevrelerinde ilgi ve sevgi gördü. Fransız aydınlarıyla Alman aydınlarını yakınlaştırmaya çalıştı. Fransız sanat hayatına karıştı. 1840 ve 1848 yılları arasında çağının en ileri düşüncesi yanında tam yerini aldı. Bu dönemde devrimci aydınların çoğuyla ilişki kurdu, hattâ arkadaşlık yaptı. Bunlardan Karl Marx'ın etkisiyle şiirler bile yazdı ve bu şiirleri 1844'te Yeni Şiirler *adıyla bir kitapta yayımladı. 1848'de belkemiği paralizine yakalandı. Bu amansız hastalık onu sekiz yıl yatakta tuttu. Sonunda kurtulamayarak 1856 yılında Paris'te öldü. Heine, on dokuzuncu yüzyıl Alman şiirinin babasıdır, aynı zamanda insanlığın kurtuluşu savaşımının en parlak ve etkin erlerinden biridir. Engels, "ne hükümetin, ne de liberallerin göremediklerini daha 1833'te görebilmiş hiç değilse bir kişi vardı, o da Heine idi" der. Nazi Almanyasında ilk yakılan kitaplar Heine'nin kitaplarıdır. Başlıca şiir kitapları:* Şiirler *(1821),* Şarkılar Kitabı *(1827),* Şiirler ve Romanslar *(1840),* Yeni Şiirler *(1844).*

KRAHWİNKEL İN TERÖR DEVRİNİ ANARKEN

Biz, sayın başkan ve senatörleriz,
tüm değişik inançlar ve sınıflar için
düşünmüş taşınmış kişiler,
halk yararına şu bildiriyi ilân ederiz:

"Kaçının yabancılardan, çünkü onlar
isyan tohumları ekerler gittikleri yerde;
yabancılar hiçbir zaman adam olmaz,
dik kafalıdırlar, iğrenç yaratıklar.
Tanrıya şükür, Alman ırkında böyleleri az.

"Yöneticilerin buyruğuna isteriz uyulsun,
ilk peşin Yahudilerden isteriz, sonra Hıristiyanlardan;
dükkânlarını zamanında kapamak zorundalar,
ister Yahudi, ister Hıristiyan olsun.

"Geceleri yanına fener almadan
çıkmayacak sokağa hiçkimse.
Bir sokakta üç kişi yürüyecek olsa,
osaat dağılacaklar, bir araya gelmeden.

"Silâh bulundurmak yasak. Silâhı olan
ilgili makamlara teslim etsin vakit geçirmeden;
bilirseniz eğer canınızın kıymetini,
bulundurmayın bıçak, kurşun, barut falan.

"Bizden farklı düşündüğünü belli eden
vakit geçirmeden kurşunlanacaktır;
karşı koyan, başkaldıran, eyleme geçen,
ayrıca işkence görecek, hem çok ağır.

"Saygı gösterin başkanınıza, güvenin,
tek koruyucusudur devletimizin o,
en doğru kararlar ondan çıkar,
bütün yaşlılar ve gençler için.
Ey ahali, bizi dinleyin ve dilinizi tutun, yeter!"

Çev. A. Kadir - Selâhattin Yıldırım

TEK YOL

Göze aldıysan yiğitliği,
aman ne iyi, ne iyi!
Bu yeter mi ama, düşün bir kez,
iblis her şeye atmış elini.

Düşman savaşmaz, inan bana,
aydınlık için, doğruluk için,
bekler tepeden tırnağa silâhlı,
en ağırı silâhların onda.

Silâhlan sen de, geç yerine,
titremesin elin, iyi al nişanı,
ulaştırmaya bak kurşunu hedefe.

Sonra, gel keyfim gel,
tüttür cıgaranı.

Çev. A. Kadir - Selâhattin Yıldırım

S Ö Z

Sendeler durur özgürlük kerhanelerde,
yalnayak, tükrükler içinde, sersem.
Haydi sevin! Birgün ayakkabların olacak,
belki de (olur a) çorapların falan.

Belli olmaz, özgürlük, giyersin birgün
sıcacık kulaklıklı bir kalpak;
ne acı rüzgârlar o zaman,
ne esen yollar umurunda olacak.

Belki daha da ilgi gösterir insanlar sana,
yedirir içirirler, yaparlar ev bark sahibi;
bakarsın severler seni gereğinden bile çok,
sakın ha, sana tam değerini verirler sanma.

Sen gene de şunu kafana iyicene sok:
Dinlemek zorundasın efendilerini, baş eğmelisin onlara,
tut dilini, özgürlük, ve diz çök,
bağlanırsa böyle bağlanır geleceğin sağlama.

Çev. A. Kadir - Selâhattin Yıldırım

KESİNLİKLE

İlkyaz geldiğinde, güneş ışınlar saçtığında,
açar tüm çiçekler, sallanırlar rüzgârda.
Aydede başladığında aydınlık yolculuğuna,
gider yıldızlar ardından, bütün gece, yüze yüze.
Deli gönül daldığında dupduru iki göze
bir şeyler kımıldar içinde kımıl kımıl,
türküler solur içli içli deli gönül.
Açan çiçek, yüzen yıldız, içli türkü,
ve güneşin ışınları ve aydede ve dupduru iki göz
insanı ne kadar sevindirse, eğlese,
insanın yaşamasına bir bunlar yetmez.

Çev. A. Kadir - Selâhattin Yıldırım

ÇEKİP GİTMEK
(YIL 1829)

Bir arena bulun bana, geniş ve yüce,
şöyle keyifle dökeyim kanımı!
Bırakmayın burda sıkıntıda beni,
bu bakkallar dünyasında, bu daracık!

Yerler içerler tıka basa.
Köstebekler gibi mutlular.
İyilikleri, cömertlikleri benzer
fakirlerin üstündeki yırtıklara!

Ağızlarında cıgaralar kocaman.
Sokmuşlar ceplerine ellerini!
Sindirim organları saat gibi işler,
ama onları sindirecek insan hani?

Taşırlar dünyanın dört bir yanından
zencefil, karabiber, tarçın,
gene de leş gibi kokarlar bütün gün,
vız gelir açık hava, baharat falan.

Ne çirkef bakışlar altında kalmışım,
ne büyük cinayetler içinde, ne kanlı!
Siz bana o sağlıklı erdemi verin yeter,
ve borcunu gününde ödeyen ahlâkı.

Götürün beni göklerdeki bulutlar,
nereye olursa, tek uzak olsun, uzak!
İster Laponya'ya, ister Afrika'ya götürün,
Pomeranya bile olur, uzak olsun tek!

Götürün beni! Ama sesimi duymazlar!
Yukardaki bulutlar da kötü yürekli!
Nasıl geçerler şehrin üzerinden bakın,
geçerler korka korka, kaçar gibi.

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

SİLEZYALI DOKUMACILAR

Gözler kupkuru, yaş yok gözlerde bir damla.
Oturmuşlar tezgâhları başına, diş bilerler.
Dokuruz kefenini senin, hey Almanya, Almanya,
dokuruz sana bir yuf, bir yuf daha, bir yuf daha,
dokuruz ha dokuruz, dokuruz ha dokuruz, dokuruz ha!

Yuf o tanrıya, tapındığımız tanrıya,
soğuk kış gecelerinde biz, aç çıplak,
yalvardık yakardık, umutlandık, bekledik boşuna,
komadı bizi insan yerine, aldattı bizi, alay etti acımızla.
Dokuruz ha dokuruz, dokuruz ha dokuruz, dokuruz ha!

Yuf o krala, zenginlerin adamına,
halkın yoksulluğuna hiç aldırmayan o krala,
bir de soyar bizi varana dek son kuruşumuza,
kurşunlatır köpekler gibi sokak ortasında bizi.
Dokuruz ha dokuruz, dokuruz ha dokuruz, dokuruz ha!

Yuf o anayurda, bağrımıza bastığımız anayurda,
yalnız alçaklığın, utancın çiçeği yetişir üzerinde,
ve çiçekler soluverir, çiçekler açar açmaz, ânide,
solucanlar büyür ve kurtlar, kokuşmuşluğun kucağında.
Dokuruz ha dokuruz, dokuruz ha dokuruz, dokuruz ha!

Dokuruz ha dokuruz, senin sonunu dokuruz, gece gündüz,
inleyen tezgâhlarda mekiklerimiz savrula savrula,
sana kefen dokuruz, ey koca Almanya, sana kefen dokuruz,
dokuruz sana bir yuf, bir yuf daha, bir yuf daha,
dokuruz ha dokuruz, dokuruz ha dokuruz, dokuruz ha!

Çev. A. Kadir - Selâhattin Yıldırım

BEKLE DE GÖR

Ne sanırsınız beni, bir nesne mi,
yalnız şimşekler çaktıkça aydınlanan?
Kardeşler, hiç mi hiç tanımazsınız beni,
inanın, gürlemesini de bilirim ben.

Yenilince anlarsın yanıldığını,
çıkar sesin daha erkek, daha gür,
şaşakalırsın, gözlerin görür,
kulakların duyar o korkunç günü,
fırtınalı alevi, gürleyen sözcüğü.

Meşe ağaçları kökünden sökülür,
sözcükler olur parça parça.
Bu korkunç günde, taç taht ne varsa,
duvarları bile sarsılır sarayların zangır zangır,
konaklar dümdüz, kuleler yerle bir olur.

Çev. A. Kadir - Selâhattin Yıldırım

ESİR GEMİSİ

1
Mynheer van Koek, esir tüccarı,
geçmiş odasında defterinin başına
hesaplamaktadır ayrı ayrı
yükünü ve umduğu kârı:

"Kauçuk fena değil, karabiber de iyi,
üç yüz çuval ve varil,
altın tozum da var, fildişim de,
ama en tatlı iş zenci ticareti.

"Senegal nehrinin ordan
altı yüz zenci aldım bedavadan,
etleri sıkı, bazuları kuvvetli,
hepsi tavında demir gibi.

"Yerine konyak verdim, çelik falan,
incik boncuk, şu bu;
yarısını sağ çıkarabilsem tamam,
yüzde sekiz yüz kârım oldu.

"Bir sağlam çıkarabilsem üç yüzünü,
Rio de Jeneiro'ya bir çıkarabilsem,
her başa ödeyecek yüz duka
Gonzales Perreiro firması."

Mynheer van Koek, esir tüccarı,
birden sıyrılır düşüncelerinden;
gemi doktoru girer içeri,
doktor van der Smissen.

Bir tırmık gibi ince,
burnunda kırmızı sivilceler.
Tüccar sorar: "Doktorcuğum, nasılsın?
Bizim kara ahbaplardan ne haber?"

Doktor teşekkür eder ve ekler:
"Ben de rapor etmeye geldim sana;
büyük ölçüde arttı
dün gece ölüm oranı.

"Her gün iki kişi ölürken ortalama
bugün yedi kişi nalları dikti,
dördü erkek, üçü kadın,
işledim gemi defterine yedisini de.

"Muayene ettim cesetleri de iyicene;
bilmezsin, bu aşağılık herifler,
fırlatıp atalım diye onları denize,
arada yalancıktan ölüverirler.

"Zincirlerinden çözdüm hepsini;
yarın sabah erken erken,
aydınlanmadan ortalık,
onları denize atmak niyetim.

"Hemen de su yüzüne çıkıverirler
köpekbalıkları sürü sürü.
Hınzırlar bayılırlar zenci etine;
onlar benim devamlı müşterimdirler.

"Kıyıdan ayrıldığımızdan bu yana,
dümen suyumuzu izler dururlar;
sonra gelir iştahla yumulurlar.
kokusunu alır almaz ölülerin.

"Nasıl da kapışıverirler ölüleri!
Seyrine doyum olmaz.
Biri kafasına yapışır, biri koluna.
Yan etleri atıştırır öbürleri.

"Ne var ne yok yutulur, her şey biter,
başlarlar geminin çevresinde oynayıp zıplamaya,
ve dikerler arada bir gözlerini bana,
sağ olasın, der gibidirler.

Van Koek, içini çekip birden
sözünü keser doktorun:
"Nasıl savalım bu belâyı başımızdan?
Artan ölümleri nasıl önleyelim?"

Karşılık verir doktor:
"Kendilerinde asıl suç;
onların pis nefesleri
havasını zehirledi ambarın.

"Çoğu da öldü melânkoliden,
içleri karardı ölesiye;
bir parça hava, bir parça müzik, dans,
onları iyi eder gibime gelir."

Van Koek, sevinçten yerinde duramaz:
Aman ne parlak fikir! Ne parlak fikir!
Benim aziz doktorum, akıllısın sen
İskender'in hocası Aristo kadar!

"Hani Delf şehrinde bir başkan var,
Lâle Üreticiler Birliği başkanı,
o da çok akıllı, çok zekidir ama
o senin yarın kadar bile olamaz.

"Müzik! Müzik! Burada, güvertede
bütün zenciler hora tepecek.
Katılmayan, mırın kırın eden
kırbaçlanacak, acıma macıma yok."

2
Ta yukarlardan, masmavi gökyüzünden
sayısız yıldız bakar aşağılara,
ışıldarlar güzel bir kadının gözleri gibi,
kurnaz kurnaz ve iştahla.

Süzerler aşağıdaki koca denizi,
deniz çok uzaklarda ve baştan başa kaplı
fosfor gibi parıl parıl erguvani pusla.
Mırıldanır dalgalar istekli istekli.

Tek yelken çırpmaz esir gemisinde,
gemi deniz üzerinde çırılçıplak gibi;
yalnız fenerler titrer güvertede,
yayılır enginlere çalgı sesleri.

Dümenci keman çalar bir güzel,
aşçı fülüt üfler inceden,
miçolar davulu gümbürdetirler,
doktor da konuşturur trampeti.

Erkek kadın, bi dolu zenci,
bağrışır çağrışırlar güle oynaya,
zıplarlar, dönerler deli gibi;
zincirlerin şangırtısı uyar çalgılara.

Tepinirler güvertede sevinçle coşup,
sarılıverirler zenci güzelleri
çıplak eşlerine şehvetle,
iç çeker, inler, geçerler kendilerinden.

Gardiyan, zevk pezevengi,
kırbaçlar ipe un serenleri,
uyuşukları kırbaçlar ve zorlar
katılmaya cümbüşe.

– Didi didi dam ram titi tam!
Baştan çıkarır bu gürültü
canavarları uyuklarken
sular dünyasının derininde.

Bir sürü köpekbalığı, uykulu uykulu,
çıkıverirler su yüzüne,
bakarlar gemiye doğru,
şaşkın şaşkın, sersem sersem.

Herhal, derler, daha gelmemiş
kahvaltı vakti, ve esnerler,
açarlar boğazlarını geniş geniş.
Çenelerinde bi dolu testereler.

– Didi didi dam ram titi tam!
Bir dans ki bitesi değil.
Sabır kalmaz balıklarda,
başlarlar tırnaklarını ısırmaya.

Sanmam kulak assınlar çalgıya dansa.
Onlar da balıkların çoğu gibi.
Ne der İngiltere'nin büyük şairi:
Güvenme müzik sevmeyen hayvana!

– Ram titi tam tam didi didi!
Bir dans ki bitesi değil.
Dikilir van Koek baş direğinin yanında,
yakarır kavuşturup ellerini:

"Ne olur, tanrım, İsa aşkına bağışlasan
zenci günahkârların hayatını bana!
Aldırma, tanrım, gücendirdilerse seni,
bilirsin, onların farkı yok koyunlardan!

"Bağışla onları bana, tanrım, bağışla,
hepimiz için ölen İsa aşkına!
Çünkü sağ çıkmazsa, tanrım, üç yüzü,
işte o zaman bu kulun hapı yuttu!"

Çev. A. Kadir - Selâhattin Yıldırım

GEORG HERWEGH

1817 yılında Stuttgart'ta doğdu. Hukuk ve teoloji öğrenimi gördü. Askerliğini yapmadan Fransa'ya kaçtı. Bağlı olduğu siyasal örgüt 1848 Baden ayaklanmasında yenik düştü.
Lassalle'in etkisinde kalmıştır. 1875'te öldü.

ÖZGÜRLÜK VE EKMEK

"Biz milyonlarca, onlar bir avuç.

Dünya bağırır: Duanı et, dön işine,
tez yap duanı, vakit altındır,
açlık kapını yumruklar durur –
tez yap duanı, vakit ekmektir.

Soluksuz doku, masurayı sar,
toprağı sür, tohumu ek,
indir çekicini, dikişine devam et –
ve göster bana, eline geçen ne?

Dur tezgâh başında, gece deme gündüz deme,
maden ocaklarında gece gündüz terle,
koca ambarlarını onların doldur taşır –
doldur taşır buğdayla, şarapla.

Hani nerde senin yemek masan, göster?
Hani nerde senin bayramlık ruban?
Hani nerde ocakbaşı keyfin senin?
Keskin kılıcın, göster, hani nerde?

Konuş! Bütün bu yapılanlar senin eserin!
Hesapla, görelim bunlardan sana düşeni!
Yoksa senin payın yalnız şu döktüğün
demirlerden yapılan zincirler mi?
Hele bir dinelin bakalım, emekçiler,

hele bir dinelin bakalım!
Kendi kendinizi bir bilin bakalım, bilin kendi gücünüzü!
Bir kaldırmayagöresiniz siz ağır kolunuzu, emekçiler,
birdenbire nasıl durur dönen bütün çarklar,
nasıl birdenbire.
Dayamayagörün birgün yorgun argın,
dayamayagörün sabanınızı duvara,
ve bir kez bağırmaya görün: "Buramıza geldi be! Yetti be!"
Nasıl birdenbire sapsarı kesilir sizi ezenlerin yüzü,
nasıl birdenbire.

Parçalamak olsun amacın çifte boyunduruğu,
tuz buz etmek!
Yerin dibine batsın yoksulluğun köleliği!
Köleliğin acısı batsın yerin dibine!
Ekmek özgürlüktür,
özgürlük de ekmek!

Çev. A. Kadir - Selâhattin Yıldırım

GEORG WEERTH

1822 yılında, Ren'li bir aileden Detmold'da doğdu. Önce memurdu, sonra gazetecilik yaptı. Şiirleri ve romanlarıyla olduğu kadar, militan olarak da tanındı. Liberal ideolojinin ve duygusal cumhuriyetçiliğin sınırlarını aşan bir siyasal anlayışa sahip olmakla öbür 1848 yazarlarından ayrılır. I. Enternasyonal'in 1847 Kongresi için Marx'la birlikte Londra'ya gitmişti. Engels'e göre, Alman işçi sınıfının en büyük şairidir. 1856'da, 34 yaşındayken, Havana'da öldü.

AÇLIK TÜRKÜSÜ

Saygıdeğer efendimiz, kralımız,
bilir misin acıklı hikâyeyi?
Pazartesi azıcık bir şey yemiştiler.
Salı günü ağızlara bir lokma girmedi.

Çarşamba da geçti tıpkı salı gibi.
Perşembeyse büsbütün kepazelik.
Cumayı hiç sorma, kralımız, hiç sorma,
hepsi acından öldü öldü dirildi.

Hiç olmazsa cumartesiye bırak
bir parçacık ekmek pişirsinler,
yoksa pazara varır varmaz bu millet
seni parça parça edip yutacak.

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

ÇALIŞ

Çalış, yırtık pırtık mavi gömlekli,
çalış, ekmek parasına, tuz parasına!
Yoksulluğa, hastalığa karşı
ne iyi şey çalışmak, ne iyi!

Çalış, işlet kollarını hadi!
Çalış, on altı saat durmadan!
Çalış! Çürümüş ot yatağın
gülümser sana geceleri.

Çalış! Senin işin zor.
Kulübede ağlaya inleye
güzel bir kadın bekliyor,
ölüler kadar beyaz.

Çalış! Öküzlerin alnı gibi
alnın kalın ve iri.
Çalış! Döndüğünde kucaklar
seni çocukların çırılçıplak.

Çalış, çatlasın damarların!
Çalış, dökülsün kemiklerin!
Kalsın şakakların ter içinde!
Yaratılmışsın sen çalışasın diye!

Çalış baygın düşene dek!
Elden ayaktan olana dek!
Gelir birgün rahat yüzü nasıl olsa,
gelir birgün mezarında bulur seni!

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

TOP DÖKÜCÜSÜ

Çiy taneleri yayılmıştı tepelere.
Tarla kuşları şakıyordu keyifli keyifli.
Genç bir yoksul kadın, kucağında
bir sıska oğlancığı emziriyordu.

Basınca oğlan on altısına,
bir delikanlı oluverdi, boylu boslu.
Doğru gitti demirci ocağında çalışmaya,
önünde meşin önlüğü ve balyozu.

Her gün ocakta demir dövüyordu
ağır bir balyozla habire o.
Dumanların, posaların arasından
metal tanrılar doğuyordu.

Döktüğü toptu onun. Bir sürü top!
O toplar okyanuslarda gürledi durdu.
Fransızlara acılar getirdi o toplar,
Hind adalarına taktı boyunduruğu.

Toplar fırlatıldı, sıcak ve ağır,
toplar, ta Çin limanlarına,
Büyük Britanya'nın demir dudaklı
ve demir boğazlı ünü ile
övüne övüne.

Güçlü kuvvetli tüm kahramanlar
gürleyen savaş silâhları döker,
ama ne vakte dek sürer ki bu,
ihtiyarlık ayağını kaydırana kadar.

Gün gelir, eller görev yapamaz olur,
artık hiç kimse acımaz ona,
fırlatır atarlar sokağa onu,
sakatlar, dilenciler arasına.

Dalar sokağa öfkeli öfkeli,
göğsü gürleyecek sanırsınız
savaş topları gibi gümbür gümbür,
şimdiye dek döktüğü toplar gibi.

Gene de alçaktan alçaktan fısıldar,
durun hele, der, durun hele,
kendi eğlencemiz için dökeceğiz yakında
dörtlük, yirmilik gülleler.
Durun hele, der, durun hele,
zalim silâh tüccarları!

Çev. A. Kadir - Selâhattin Yıldırım

HASWELL Lİ YÜZ İŞÇİ

Öldü Haswell'in yüz erkeği.
Hepsi aynı günde,
hepsi aynı saatte,
hepsi aynı yerde.

Bitkindi, perişandı karıları
sessiz sedasız gömülürken ölüler,
Haswell kasabasının ölülerine
Haswell'li yüz kadın çok ağladı.

Geldiler kundaktaki bebeleriyle,
geldiler oğulları ve kızlarıyla,
"Haswell kasabasının para babası,
öde bakalım borcunu bize!"

Haswell'in maden ocağı sahibi
sektirmedi saniye bile,
osaat saydı haftalıklarını ölülerin,
saydı her baş için ayrı ayrı.

Haftalıkların ödenince tamamı
kapadı kasasını bir kez daha,
bir kez daha çınladı demir sürgü.
Ve kadınlar ağladı, ağladı, ağladı.

Çev. A. Kadir - Selâhattın Yıldırım

ERICH WEINERT

1890 yılında Magdeburg'da doğdu. 1921'de şiir yayımlamaya başladı. Şiirlerini kabarelerde okudu ve birçok dergilerle işbirlığı yaptı. 1929'da siyasal eylemlere katıldı ve etkin bir rol oynadı. 1933'ten sonra, Nazilerin başa geçmesi üzerine, İsviçre'de, Fransa'da, Sovyetler Birliği'nde sürgün yaşadı. İspanya İç Savaşında Cumhuriyetçiler safında çarpıştı. İkinci Dünya Savaşı sırasında Hür Almanya Komitesi'nın kuruluşuna ve yönetimine katıldı. Savaştan sonra, ağır bir göğüs hastalığına tutulduysa da, çalışmalarını ölene kadar aksatmadı. 1953'te öldü.

I R K Ç I L I K

Toplandılar beyaz kurtlar
gece yarısına doğru,
toplandılar uluya uluya.
Aldı sözü içlerinden biri:
Beyaz kurtlar devletinde, dedi,
emektar koyun sürülerini yalnız
beyaz derili kurtlar yemeli.
Bu nedenle, tek ilke geçerli:
Kara kurtlara ölüm!

Sonunda iş binince zora,
koyunlar başladı şıkır şıkır oynamaya.

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

AVRUPA ORDULARINA

Efendileriniz akınlara salıyor sizi,
ne geçecek elinize, askerler?
Sürüyor efendileriniz sizi topun ağzına,
bu silâhlı baronlar için ne diye sanki
ölüyorsunuz göz kırpmadan, askerler?

Tatlı bir sabah yola çıkmanız buyrulursa
davul sesleriyle, doğuya doğru, askerler,
kırılacak cesaretiniz bir günde, umudunuz sönecek:
Sizi mezbahaya götüren yol
öyle uzun, öyle uzun ki, askerler!

Bu ne pis savaş, kardeşlerinize karşı
giriştiğiniz bu savaş, askerler!
Bilmez misiniz kimin için ölürsünüz,
özgürlük üstünüzden nasıl kayar geçer,
farkında değil misiniz, askerler?

Böyle aşağılık bir savaşta
ister misiniz zavallı ölüler olmak, askerler?
Ey Avrupa orduları, henüz vakit varken
Halk ordularına katılın, haydi,
Halk ordularıyla yürüyün savaşa, askerler!

Çev. A. Kadir Afşar Timuçin

Ernst Toller

1893 yılında doğdu. Hem ozan, hem dram yazarı. Birinci Dünya Savaşı sırasında yaralandı. Aynı dönemde sosyalist oldu. 1939 yılında intihar etti.

SAĞ KALANLARA

Yas tutmak
yakışmaz sana,
gecikmek
yakışmaz.
Devralmışsın sen
bir geçmişi,
kanıyla kardeşlerinin
sırsıklam.
Bir iş
bekler seni,
bir iş
çok acele.

Günler ağır,
günler kurşun gibi,
çöker omuzlarına.
Aç kapılarını
ardına kadar
aydınlık sabahın.

Çev. A. Kadir - Selâhattin Yıldırım

BERTOLT BRECHT

1898 yılında Augsbourg'ta doğdu. Babası bir kâğıt fabrikasının müdürü idi. Oğlunu burjuva terbiyesine göre yetiştirdi. Brecht'in çocukluğu tekdüze, durgun geçti. İlkokuldan sonra Protestan lisesine girdi. 18 yaşında tıp öğrenimine başladı. 1918'de askere çağrıldı. Cephe gerisinde bir hastanede hastabakıcılık yaptı, savaşın bütün korkunçluğunu gördü, Alman milliyetçiliğinin ve militarizminin şişirilmiş bir balon olduğunu anladı. Savaştan sonra, burjuva toplumunun bütün değerlerini tartışmaya ve ilk şiirlerini yazmaya başladı. Eski cephe arkadaşlarının boşu boşuna şehit oluşlarını gülünçleştirerek ortaya koydu. İlk şiir kitabı büyük gürültüler kopardı. 1928'de kapitalist toplumu amansızca yeren Üç Kuruşluk Opera*'yı yayımladı ve büyük bir başarı kazandı. Kurt Weill'in bestelediği şarkılar yıllarca ağızlarda dolaştı. Ama Brecht de bundan sonra Nazilerin kara listesinde yer aldı. Reichtag yangınından sonra yurdundan ayrılmak zorunda kaldı. Önce Danimarka'ya, Finlandiya'ya, sonra da Amerika Birleşik Devletleri'ne gitti. En güçlü eserlerini Amerika'da yazdı. On beş yıllık bir sürgün hayatından sonra, 1948'de, Doğu Almanya Halk Cumhuriyeti'ne döndü. Devlet kendisine büyük yardımlarda bulundu ve onun "Berliner Ensemble" adlı özgün bir tiyatro kurmasını sağladı. 1956'da Berlin'de öldü. Brecht, bütün eserlerinde, hem piyeslerinde hem şiirlerinde, inandığı ilkelere dayanan bir ahlâk sistemi kurar, seyircisini ve okuyucusunu sarsar, eğitmeye ve yetiştirmeye çalışır, ama kendisini ilkel bir sosyalist gerçekçilikten korumasını da bilir. Şiir kitapları:* Cep Duaları *(1926),* Ev Vaazları *(1927),* Üç Kuruşluk Operanın Şarkıları *(1932),* Şarkılar, Şiirler, Korolar *(1934),* Yüz Şiir *(1934),* Svendborg Şiirleri *(1939),* Şiirler ve Şarkılar *(1956),* Şiirler *(1960-1965).*

GELECEK KUŞAKLARA

1
Yaşamadayım karanlık bir çağda.
Doğruyu söylersin, çıkar adın zır deliye.
Katı yüreklilerin yüzünde kırışıktan eser yok;
görüyorsan gülen birini şuracıkta,
haberi yok demek başına gelecekten.

Bu nasıl çağ böyle, bu nasıl çağ!
Ağacı mı anlatacaksın, sakın ha, ağzını açma.
Bu nedir peki, haksızlığa karşı susmaktan başka.
Rahat yürüyorsa bir adam sokakta sallana sallana,
ne dünya umurundadır o adamın,
ne dostlarının derdi umurunda.

Nasıl doyururum karnımı, sen bana sor,
rastgele oldu bu, buldum bir yolunu.
Yediğim ekmeği hak etmiş değilim yoksa,
hapı yutarım talihim yaver gitmedi mi.

Daha ne istersin, diyorlar, durma yuvarla!
Ama ne yapayım ki yer içim içimi,
şu, açların elinden alınan lokma,
şu da, susamışların hakkı olan su.
Ama elindeyse gel, karnını doyurma!
Ne kadar isterdim akıllı olmak.

Aklın tarifini eski kitaplarda oku:
Kaç kavgadan kaçabildiğin kadar,
zor kullanmadan ve korkusuz,
iyilik yap kötülük yapana,
içinden geldiği gibi yaşamaya bak.
Akıllı olmak bir yere varmak değil,
her şeyi unutmak demek akıllı olmak.
Bu benim harcım değil, yapamayacağım:
Yaşamadayım karanlık bir çağda.

2
Karışık günlerde vardım şehre,
boydan boya kol gezerken açlık.
İnsanlar gördüm, ayaklanmıştılar,
ben de ayaklandım, katıldım onlara.
Günler geçti birbiri peşisıra,
bu geçen günler benim günlerimdi.

Kurşuna dizilenler arasında yedim içtim.
Bölündü uykum cinayetlerle.
Sevince sevdim karşılıksız.
Seyrettim kendi kendimi usanarak.
Günler geçti birbiri peşi sıra,
bu geçen günler benim günlerimdi.

O zamanlar uçuruma açılırdı bütün sokaklar.
Rahatı kaçtı benim yüzümden baştakilerin.
Duramadım konuşmadan, konuştum boyuna,
sonunda ölüme yolladı dilim beni.
Başka çarem yoktu ne yapayım ki.
Günler geçti birbiri peşi sıra,
bu geçen günler benim günlerimdi.

İnsanlar elden ayaktan kesilmişti.
Uzaktı insanların varacakları yer.
Görüyordum orasını, görüyordum iyicene,
ama varamıyordum oraya bir türlü.
Günler geçti birbiri peşi sıra,
bu geçen günler benim günlerimdi.

3
Iyi düşün, arkadaş, iyi düşün,
bizi boğan bu selden kurtulacağın gün,
söz etmeye kalkarsan güçsüzlüğümüzden,
iyi düşün, arkadaş, iyi düşün,
gücümüzü tüketen o karanlık çağı:
O ülke senin, bu ülke benim,
papuç eskitmedik diyar kalmadı,
göremezdik önümüzde bir tek ışık,
diz boyu haksızlık, diz boyu zulüm.
Bir tek başkaldıran göremezdik.

Yerleşmiş iyicene kafamıza bizim:
Amansızdır insanoğlu yoksulluğun türküsünde,
zorbalık mı, haksızlık mı, fırlar ayağa,
başlar ses daha gür çıkmaya, daha erkek.
Biz ki, insanlara iyi günleri getirecektik,
iyi insanlar olamadık ne çare ki.
Sen bari, bu günlerin ardından gelecek olan,
güzel günler hazırlamaya başlarken insanlara,
sen bari,
suçu bize yükleme.

Çev. A. Kadir

HALKIN EKMEĞİ

Bilin: Halkın ekmeğidir adalet.
Bakarsınız bol olur bu ekmek,
bakarsınız kıt,
bakarsınız doyum olmaz tadına,
bakarsınız berbat.
Azaldı mı ekmek, başlar açlık,
bozuldu mu tadı, başlar hoşnutsuzluk boy atmaya.

Bozuk adalet yeter artık!
Acemi ellerde yuğrulan, iyi pişirilmemiş adalet yeter!
Yeter katıksız, kara kabuklu adalet!
Dura dura bayatlayan adalet yeter!

Bolsa insanın önünde ekmek, lezzetliyse,
gözler öbür yiyeceklere yumulsa da olur.
Ama her şey bollaşmaz ki birdenbire.
Bilirsiniz, nasıl bolluk doğurur emek:
Adaletin ekmeğiyle beslene beslene.
Ekmek her gün gerekliyse nasıl,
adalet de gerekli her gün,
hem o, günde birçok kez gerekli.

Sabahtan akşama dek, iş yerinde, eğlencede,
hele çalışırken canla başla,
kederliyken, sevinçliyken,
halkın ihtiyacı var pişkin, bol ekmeğe,
günlük, has ekmeğine adaletin.

Madem adaletin ekmeği bu kadar önemli,
onu kim pişirmeli, dostlar, söyleyin?

Öteki ekmeği kim pişiren?

Adaletin ekmeğini de
kendisi pişirmeli halkın,
gündelik ekmek gibi.

Bol, pişkin, verimli.

Çev. A. Kadir - Asım Bezirci

BİR YUVAMIZ OLSAYDI

Bir yuvamız olsaydı bizim,
kusursuz bir yuva olurdu,
kusursuz bir yuva.

Yalnız bizim olurdu o yuva,
mülkümüz olsaydı o bizim,
mülkümüz olsaydı.

Ama madem sokaktayız şimdi,
kusurlu insanlar sayılırız elbet biz,
kusurlu insanlar.

Çev.: A. Kadir

BÜYÜKLER VE KÜÇÜKLER

Yemeğin de lâfı mı olurmuş, kusar insan.
Bu adamlar karınlarını daha şimdi doyurdular.

Küçükler çekip gitmeli bu dünyadan,
çekip gitmeli, almadan tadını küçükler
şöyle yağlı tarafından güzel bir parça etin.

Akşamları çok yorgunlar, halleri yok
nerden gelip nereye gittiklerini düşünmek için.

Onlar dağları ve deryaları
bir kere olsun görmemişlerdi
bitirdikleri gün ömürlerini şu yeryüzünde.

Küçükler yoksulluklarını düşünmedikçe
hiçbir çıkar yol bulamayacaklar,
ama hiçbir çıkar yol,
yoksullukları kafalarına dank demedikçe.

Çev. A. Kadir

PİRİNÇ TEKNESİNİ ÇEKENLERİN TÜRKÜSÜ

Irmağın yukarısında, şehirde,
geçecek elimize bir avuç pirinç.
Tekne de bir ağır bir ağır.
Bu kürekleri taş çatlasa çekeceğiz.
Irmak da akar aşağıya doğru,
varacağımız yere zor varacağız.

Çek yedekçi, daha sıkı çek.
Açlıktan içimiz ezildi.
Yanındakini itme öteye,
çek, daha düzgün çek ipi.

Gece bastırdı bastıracak.
Bir avuç pirince mal olur bize
bir köpeğe dar gelen barınak.
Kıyı da amma kaygan ha,
ne gittik sanki gide gide.

Çek yedekçi, daha sıkı çek.
Açlıktan içimiz ezildi.
Yanındakini itme öteye,
çek, daha düzgün çek ipi.

Bizden çok dayanacak
omuzlarımızı kesen urgan.
Dört kuşak geçti bugüne dek
şu herifin kırbacı altından.
Son kuşak da biz olmayacağız.

Çek yedekçi, daha sıkı çek.
Açlıktan içimiz ezildi.
Yanındakini itme öteye,
çek, daha düzgün çek ipi.

Babalarımız bir arpa boyu çekti
tekneyi ırmağın ağzından içeri.
Oğullarımız kaynağa ulaştıracak.
İkisinin ortasında kalacağız biz.

Çek yedekçi, daha sıkı çek.
Açlıktan içimiz ezildi.
Yanındakini itme öteye,
çek, daha düzgün çek ipi.

Tekne silme pirinç dolu.
Birkaç kuruş geçti eline
onu eken biçen köylünün.
Bizim elimize daha az geçecek.
Bir öküz bile bizden pahalı.
Kum gibi, kalabalığız çok.

Çek yedekçi, daha sıkı çek.
Açlıktan içimiz ezildi.
Yanındakini itme öteye,
çek, daha düzgün çek ipi.

Pirinç varınca şehire,
çocuklar soracaklar:
Kim çekti bu ağır tekneyi?
İnsanlar, denecek onlara,
bu ağır tekneyi insanlar çekti.

Çek yedekçi, daha sıkı çek.
Açlıktan içimiz ezildi.
Yanındakini itme öteye,
çek, daha düzgün çek ipi.

Pirinç geldi aşağıdan yukarıya,
şehirde oturanlara geldi.
Ama pirinci getirenler
daha bir tane yiyemediler.

Çev. A. Kadir - Asım Bezirci

KARDEŞİM BİR PİLOTTU

Bir pilottu kardeşim.
Güzel bir günde emir geldi.
Hazır etti çantasını,
güneye doğru koyuldu yola.

Bir fatihti kardeşim.
Yerimiz yoktu yaşamaya.
Topraklar ele geçirmekti
öteden beri hayalimiz.

Kardeşimin fethettiği yer şimdi
Guadarrama dağlarında.
Boyu tam bir seksen,
derinliği bir elli.

Çev. A. Kadir - Asım Bezirci

OKUMUŞ BİR İŞÇİ SORUYOR

Yedi kapılı Teb şehrini kuran kim?
Kitaplar yalnız kralların adını yazar.
Yoksa kayaları taşıyan krallar mı?
Bir de Babil varmış, boyuna yıkılan,
kim yapmış Babil'i her seferinde?
Yapı işçileri hangi evinde oturmuşlar
altınlar içinde yüzen Lima'nın?
Ne oldular dersin duvarcılar Çin Seddi bitince?
Yüce Roma'da zafer anıtı ne kadar çok!
Kimler acaba bu anıtları diken?
Sezar kimleri yendi de kazandı bu zaferleri?
Yok muydu saraylardan başka oturacak yer
dillere destan olmuş koca Bizans'ta?
Atlantis'de, o masallar diyarında bile,
boğulurken insanlar uluyan denizde bir gece yarısı,
bağırıp imdat istedilerdi kölelerinden.

Hindistan'ı nasıl aldıydı tüysüz İskender?
Tek başına mı aldıydı orayı?
Nasıl yendiydi Galyalıları Sezar?
Bir ahçı olsun yok muydu yanında onun?
İspanyalı Filip ağladı derler
batınca tekmil filosu.
Ondan başkası acaba ağlamadı mı?
Yediyıl Savaşını İkinci Frederik kazanmış ha?
Yok muydu ondan başka kazanan?

Kitapların her sayfasında bir zafer yazılı.
Ama pişiren kimler zafer aşını?
Her adımda fırt demiş fırlamış bir büyük adam.
Ama ödeyen kimler harcanan paraları?

İşte bir sürü olay sana.
Ve bir sürü soru.

Çev. A. Kadir

YENİ DESTAN

Akşam yeli eserken savaş alanında
düşman yenilmişti.
Telgraf telleri çınlaya titreye
iletti haberi uzaklara.

Bir ucunda dünyanın
yükseliverdi bir acı uluma,
çılgın bir çığlık koptu
kızgın ağızlardan gök boşluğunda.
İlenmekten soldu binlerce dudak.
Binlerce yumruk sıkıldı kudurmuş bir hınçla.

Öbür ucunda dünyanın
bir sevinç çığlığı ağdı gökyüzüne,
sarıldılar birbirlerine, tepindiler delirmiş gibi.
Ciğerler şişti, göğüsler kabardı.
Binlerce dudak mırıldandı eski duaları.
Kaskatı olmuş binlerce dindar el
kenetlendi osaat birbirine.

Gece yarısına doğru
telgraf telleri hâlâ sayıyordu
savaş alanındaki ölüleri.

Sonra dost düşman bütün insanlar birden sustu.

Yalnız analar ağladı
dünyanın iki ucunda.

Çev. A. Kadir - Asım Bezirci

BİR İŞÇİNİN HEKİME ÇEKTİĞİ SÖYLEV

Biliriz nedir bizi hasta eden!
Söylenir bizi senin iyileştireceğin
hastalandığımız zaman.
Diyorlar ki, sen, tam on yılda
öğrenmişsin hastaları iyi etmesini
halkın parasıyla yapılan
güzel okullarda.
Dünyanın parasını dökmüşsün
olmak için bilgi sahibi.
Senin elinde öyleyse iyileştirmek bizi.

Ne dersin, elinde mi?

Seni gelince görmeye,
çıkartıyorlar üstümüzdekileri,
zor değil hastalığımızın nedenini anlamak,
şöyle bir bak üstümüze başımıza,
osaat öğrenirsin her şeyi.
Çünkü elbiselerimizi yıpratan neyse,
odur vücudumuzu da yıpratan.

Rutubetten, diyorsun, vücudumuzdaki ağrı.
Duvarlarımızdaki leke de ordan.
Söyle öyleyse bize:
Rutubet nerden?

Ezdi bitirdi bizi
çok çalışmak, az yemek.
Sense öğüt verirsin,
dersin, olun kanlı canlı!
Suda büyüyen kamışa
demeye benzer bu:
Çık başka yerde yaşa.

Ne kadar vakit ayırırsın bizim için?
Baksana, evinde bir halın var,
en azından beş bin muayene eder.

Haklı çıkarmak için kendini
bunda benim suçum yok
diyeceksin ister istemez.
Bizim evin duvarındaki
ıslak lekeye git sor:
O da bundan başka bir şey demez.

Çev. A. Kadir - Asım Bezirci

DÜNYANIN DOSTÇA KURULDUĞUNU SÖYLEYENLERE KARŞI

"Böylesi çok iyi, değiştirmeyin hiçbir şeyi!"
Bunu mu diyelim güle oynaya?
Bardağı görelim de ölmeyi mi seçelim susuzluktan?
Boşuna mı alalım dururken dolu bardak?

Soğukta oturup kalmışlar vardır hani,
hani, istenmeyen kişiler,
onlar gibi mi yapalım,
onlar gibi, "biz dışarda kalsak..." mı diyelim
hoş olsun diye şu bayların gönlü,
bize günlük nafakamızı veren hani şu...

Bizce en iyisi, kalkmak, yeter artık, demektir,
vazgeçmemek için kırıntısından bile yaşamanın,
karşı çıkmaktır var gücümüzle acıyı doğuranlara,
yaşanır hale getirmektir bütün insanlara dünyayı.

Çev. A. Kadir - Asım Bezirci

BİR ALMAN ANASININ AĞIDI

Bu çizmeleri bendim sana giy diyen, oğlum,
bu hâki gömleği bendim sana giy diyen.
Nerden bilecektim bu kara günleri göreceğimi,
bilseydim, giydirmem, derdim, giydirmem,
asın beni, derdim, daha iyi.

Elini görürdüm hani ben senin, oğlum,
"Hayl Hitler!" diyerek kaldırdığın elini,
Hitler'i selâmladın diye, nerden bilecektim,
kuruyacağını birgün elinin.

Duyardım, oğlum, söz ettiğini senin,
üstün bir ırktan.
Nasıl varacaktım farkına, nerden bilecektim, nerden,
cellâdıymışsın meğer sen kendinin.

Gittiğini görürdüm senin, oğlum,
uygun adımla Hitler'in ardından.
Nerden bilecektim, onu izleyenin
artık bir daha geri dönmeyeceğini.

Bana derdin ki, oğlum, derdin ki: Almanya
gelecek birgün tanınmaz bir hale.
Nerden bilecektim, oğlum, bu yerin, nerden bilecektim,
küller ve kanlı taşlar altında kalacağını böyle.

Hâki gömlek vardı her zaman sırtında senin.
Giyme şu gömleği, demedim sana, demedim, oğlum.
Bu günleri göreceğimi bilmiyordum, ne yapayım,
sana o gömleğin kefen olacağını bilmiyordum.

Çev. A. Kadir

ÖĞRENMEYE ÖVGÜ

En kolayından başla öğrenmeye,
çoktan geldi zamanı,
sakın geciktik falan deme!
Alfabe yetmez ama, öğren onu,
başla bir kez ve dayan!
Ne yap yap, öğren her şeyi,
ve ne yap yap, başa geç!

Sürgünde misin, öğren!
Zindanda mısın, öğren!
Mutfakta mısın, öğren!
Altmışında mısın, öğren!
Ve ne yap yap, başa geç!

Sen, evsiz barksız, okula git!
Sen, tir tir titreyen, yut bilgiyi!
Sen, aç ve çıplak, al kitabı eline!

Bir silâhtır sana o,
sarıl ona, başa geç!

Sıkılma, arkadaş, araştır, sor!
Kulak asma her söylenene,
gözünü dört aç, kendin gör!
Bir şeyi kendin öğrenmedin mi,
onu bilmiyorsun demektir!

İyi bak şu hesaba,
sensin onu ödeyecek olan!
Her koltukta oturana mim koy,
nasıl gelmiş oraya, sor soruştur!
Ve ne yap yap, başa geç!

Çev. A. Kadir

DEVRİMCİYE ÖVGÜ

Ne zaman baskı, zulüm artar,
herkes kaçacak delik arar.
O.zaman yiğitliği sen onda gör.

Kurar örgütü, girer kavgaya,
alınteri bu, ekmek parası, der,
devlette, der, benim sözüm geçmeli.

Malı mülkü olanın keser yolunu,
söylemeden bırakmam, der,
söyle, der, nerden bu değirmenin suyu?
Bir bir sorar aydın takımına,
der, beyimiz kime hizmet eder?

Herkesin sustuğu yerde
bir odur konuşan.
Herkes, ne yapalım, der,
ne yapalım, kader böyle.
Ama o bir sürü ad sayar,
bunlardır, der, asıl sorumlular,
bunların başı altından çıktı ne çıktıysa,
bunlar, der, bu işin hesabını verecekler.

Hangi masaya otururşa o,
baylar dut yemiş bülbüle döner.
osaat kaçar yemeğin tadı,
oda dar gelir, nefes alamaz, boğulurlar.

Onun kovulduğu yerde
türküler biter ot gibi.
Başlar halk kaynaşmaya
onun sürüldüğü yerde.

Çev. A. Kadir

J. Bobrowski

1917 yılında Doğu Prusya'da Tilsit'te doğdu. Bir Alman demiryolcusunun oğludur. 1938'e kadar Rastenburg ve Königsberg'te eğitim gördü ve sonra Berlin'e gidip sanat tarihi okudu. Savaş patlar patlamaz askere alındı, Doğu cephesine gönderildi. Rusya'da savaş esiri olarak geçirdiği yıllar Sarmatia Ülkesi *adlı ilk şiir kitabını kazandırdı ona. 1949'da serbest bırakıldı ve Almanya'ya döndü. Bir Doğu Berlin sanat dergisinde şiirleri yayımlandı. Ömrünün son yıllarında her iki Almanya'da da büyüyen bir üne ulaştı. 1965 yılında Doğu Berlin'de öldü.*

KAUNAS 1941

Irmağın üzerinde dal daldı şehir,
bakır rengi süslü bir şamdan.
Ta derinlerden kıyıların çığlığı gelir.
Hep batıya doğru yürürdü topal kız,
rubası en koyu kırmızıdan.

Bilirdim ben bu adımları,
bu yamacı, bu evi.
Ateş bulunmaz orda bir damla.
Yaşar damın altında bir Yahudi kadın,
mırıldana mırıldana, suskun suskun:
Genç kızların yüzü ak bir sudur.
Katiller geçer kapı önünden paldır küldür.
Yürürüz ağır ağır leş kokusunda,
ayak izinde yürürüz kurtların.

Kayar gözlerimiz akşamleyin
taşlı bir vadiye doğru.
Uçar kubbenin üstünde iri bir şahin.
Kayar gözlerimiz ihtiyar şehrin üzerine,
ve ta ırmağa dek uzanan evlere doğru.

Nereye sen, yoksa öbür yamacına mı tepenin?
Sıra sıra orda bak kül rengi insanlar
(çoğu yaşlı, arada gençler de var),
can çekişe çekişe geçerler yamacı.
Soluyup duran kurtların peşindeler.

Gözlerimi gözlerinden mi kaçırırım, kardeş?
Kanlı duvarda uyku çarptı bizi.
Yürüdük gittik gözümüz dünyaya kapalı.
Ne kadar benzedik çingenelere,
meşe ormanındaki köylerde yaşayan.
Tırmanır yukarı sırtlara doğru
yaz karı.

Yürüyeceğim basa basa
ıslak çalılar altındaki taşlara.
Dinleyeceğim ovanın buğusunu.
Kırlangıçlar ve sığırcıklar öter durur yeşil gecede.
İşte geldi karanlıklarım benim.

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

BIRAKILMIŞ ŞEHİR

İn cin yok.
Bomboş bir çarşı.
Rüzgâr izler bırakır
tozun üstünde.
Kanatları tavuk kanadı.

Çitler. Yan yatmış haçlar.
Karga sesleri.
Omzunda bir tahtayla biri mi gelecek,
pencerelere yeni silmeler mi yapacak?
Biri mi geldi yoksa,
atkısının altında bir yeşil çömlek?

Kimseler geçmez burdan.
Gök bir şerit bulur yerde,
alır şeridi yerden,
evin duvarı örtülür yosunla,
beyaz bir kule sarınıverir sise.
Senin bu gelişin nerden?

Bahçe çitlerini dolanan
bataklığın yanındaki çayırlığı yarıp
bir kara su gelir senin ardından,
ayaklarının izini boğarak,
bir kara su.

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

HANNS CIBULKA

1920 yılında Slovakya'da doğdu. Sicilya'da hapis yattı. Yunan ve Latin edebiyatının izlerini taşıyan şiirlerinde çocukluk anıları savaş anılarıyla karışır. Gotha'da Heine Kitaplığını yönetmektedir. İki şiir kitabı çıkardı.

ARKEOLOJİ

Bir anıt,
karışmış türküsüyle
ağlayanların.

Bir tablet,
pişmiş kilden,
yazısı silinmiş.

Küreğin bir yüzünde
bir çığlık,
koparılmış başı
bir çocuğun.

Ölüler yolu,
her gün sivri bıçağını
sapladığı yol
ışığın toprağa.

Söküyoruz kendimizi
mezarların kökünden.

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

UKRAYNA TÜRKÜSÜ

Bu leş kokusu
öldürülmüş atların.
Taire uyuyordu
ırmaklar içinde.
Tırmanıyordu tanklar
tozlu yolları,
yağlı tanklar.

Dinleniyorduk
kaya parçaları
ve kirli ayçiçeklerinin
gölgesinde.
Kemerlerimizde bombalar bozuk,
tabancalar da bozuldu bozulacak.
Fosfor demetleriyle yakmadayız
kaşlarını tarlaların,
kıvrımlı, geniş.

Yollarda
taşlar kaskatı,
bu yollar çıkar yanmış bahçelere.
O bahçelerde,
yalımlı gökyüzü altında
közlü tükrük bezleri yerlerdi
kırık masalarda
aç çocuklar.

Rüzgâr, sessiz soluksuz, uçuruyordu
ekmeğimizin üstünden
soğumuş külü.
Beride ölüler dinleniyordu
çalınmış ekmek parçalarına bakarak
donuk gözlerle.

Ama geceler boyu,
ayın buz tutmuş ışığında,
yırtıcı köpekler
yıkıntılarda yalarken
gecenin buzunu,
başlardı yabancı ülkelerin
kırık pencereleri
uyanmaya.

Hora teperdi ateşler üstümüzde,
tüfekler fırlar giderdi izlerin dışına.
Ve biz saplarken gerçeğin oklarını,
çakılır kalırdı başkaldıran toprağa
botlarımız.

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

ARKADAŞLAR

Her zaman biri var ardında senin,
ya vadinin dibinden ağan gece rüzgârıyla
ya da dağlarla gelen.

Her zaman biri var ardında senin,
tanıyan yırtılmış gökleri,
gözleriyle hesaplayan
bir başka rüzgârın sana yolladığı
taşın gittiği yolu.

Her zaman biri var ardında senin,
köpekler ulurken
tek bir yolun görünmediği gecede
sana evin kapısını kapayan,
işte o asar pencereye
kurtarıcı fenerini.

Her zaman biri var hatırlayan seni,
kardeşin,
dostun,
arkadaşın.

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

Erich Fried

1921 yılında Viyana'da doğdu. Ozan, romancı, oyun yazarı ve çevirmendir. 1938'den beri İngiltere'de yaşamaktadır ve BBC'de çalışmaktadır. İngiltere'de yaşayan Alman asıllı ozanların ikinci kuşağının baştemsilcisidir. Son şiirlerinde politik konulara ağırlık vermiştir. Şiir kitapları: Şiirler *(1958),* Yıldızların Saltanatı *(1963),* Uyarı Şiirleri *(1964),* Ve Vietnam Ve *(1966).*

PERU LU ÇOCUK

Bel kemiği çarpıksa,
geçerken bağırıyorsa,
vücudu kokuyorsa,
yaşamını sürdürmeye yoksa gücü,
düzendir
bunun sorumlusu,
düzen.
Ama yaşamını sürdüremeyecek o da.

Sahiden bel kemiği çarpıksa,
senin açıklama biçimin de çarpıktır.
Sahiden geçerken bağırıyorsa,
susturamazsın sen onu taş çatlasa.
Sahiden vücudu kokuyorsa,
baştan başa kokuyordur
senin bu düzenin de.

Çev. A. Kadir - Selâhattin Yıldırım

BOMBA YERİNE OYUNCAK

"Vietnam Çocuk Festivali Günü nde Amerikan bombardıman uçakları oyuncak attılar çocuklara. Bu festival gününden kısa bir süre önce bombaladıkları ve çok sayıda çocuk öldürdükleri köylere de attılar bu oyuncaklardan.

1
Çocuk festivalinde
oyuncak atılacak,
bomba yerine
oyuncak.

Pazarlama uzmanları ne dediler:
Çok büyük olacak
etkisi bunun,
çok büyük olacak,
hiç kuşku yok.

Bütün dünya
duygulanacak bundan,
soluk alacak
bütün dünya,
geniş bir soluk.

2
Ama uçaklar
oyuncak atsaydılar
on beş gün önce,
şimdi de bombalarını,

benim iki çocuğum da
nezaketiniz sayesinde
son iki haftalarında
bir şeyler bulacaklardı
oynayacak.

Çev. A. Kadir - Selâhattin Yıldırım

PAUL WIENS

1922 yılında Königsberg'de doğdu. İsviçre'de okudu. Savaş sırasında Viyana'da tutuklandı. 1945'te serbest bırakıldı. Hikâyeleri ve senaryoları da vardır. "Neue Deutsche Literatur"un yazı ailesindendir.

V A S İ Y E T

Görün vasiyetimizi ne olur,
bir anı defterinde, güzel, tertemiz.
Görün ne bırakmışız size,
özsuyundan, ışıklardan bir yazda,
yumuşak, püfür püfür bir yazda.
Ormanlar derin olsun, tarlalar verimli,
geniş yollar dolansın çevresini dünyanın,
insanlar güçlü olsun, duyguları apaçık,
olmasın düşüncelerinde, vücutlarında kamburları.
Afişler olsun, ve şiirler.
İnsanlar sevişsinler evlerde.
Kuşlar gibi şakısın çocuklar sevinçten.
Acı hiç kalmasın halkın içinde.
Denizler gibi olsun senin de mutluluğun.

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

JENS GERLACH

1926 yılında Hamburg'da doğdu. Savaştan sonra sanat tarihi okudu. 1953'te Doğu Almanya'ya geçti. Şiir kitapları yayımladı. Ayrıca televizyon için metinler yazdı.

SABAHLEYİN

Sabahleyin bir de baktı
ölmüş kafesinde
papağanı:
Bir ağladı,
bir ağladı.

Öğleyin gazeteden
öğrendi ki,
ağır hasta
Bay Onasis.
Vah zavallı
vah, dedi.
Ve başını salladı.

Akşamüstü iş üstünde
polislere rastladı,
barışseverlere bir temiz
veriştirirler copları.
Bir oh çekti,
aman, dedi, aman ne iyi,
dövülenlerin hiçbirini tanımam.
Alçak sesle
kendi kendini kutladı.

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

H. M. Enzensberger

1929 yılında Bavaria'da doğdu. Dil, edebiyat ve felsefe eğitimi gördü. Hayatının belli bir dönemini, Norveç ve İtalya'da çalışıp serbest yazarlıkla geçirdi. Deneysel şiir biçimini yoğun bir siyasal kavga ile yoğurdu. Şimdi Kursbuch *adlı bir dergiyi yönetmektedir.*

SATIŞ MAKİNESİ

On senti kor deliğe,
bir cıgara satın alır,
kanser satın alır,
ırk ayrımı satın alır,
Yunan kralını satın alır,
federal vergi, eyalet vergisi satın alır,
satış ve tüketim vergisi,
makineli tüfek, artık değer,
özel teşebbüs ve pozitivizm,
büyük işler, büyük kızlar, büyük asansörler,
büyük kazık, büyük toplum, büyük ses satın alır,
ve büyük kusmuk.
King size extra size super size.

Bir sürü şey satın alır on sente.
Ama bütün bunlar kayboluverir
bir anlık,
şıp diye..

Hattâ cıgaralar bile.

Bakar satış makinesine,
ama göremez onu,
şöyle bir an görür kendini,
benzer bayağı insana.

Sonra bir tık sesi.
Gene kendine gelir.
Kavuşur cıgaralarına.

Bir kere daha kaybolur
gözünü aç kapa arası.
Bir çeşit mutluluktur bu.

Kaybolur,
gider kalır
on sente satın aldığı
malların altında.

Çev. A. Kadir - Selâhattin Yıldırım

ORTA SINIFIN TÜRKÜSÜ

İşsiz değiliz.
Yakınmamız da yok.
Ne açız ne çıplak.
Şükür karnımız tok.

Hem yeşillikler büyür,
hem ulusal ürün,
hem tırnaklarımız,
hem geçmişimiz.

Sokaklar bomboş.
Pazarlıklar bitti.
Korku falan kalmadı.
Sirenler susmuş.

Ölüler vasiyetlerini yapmıştı.
Yağmur çiselemeye dönüştü.
Savaş mavaş da yok henüz.
Hem ne gereği de var ki.

Yeşillikleri yeriz.
Ulusal ürünü yeriz.
Tırnaklarımızı yeriz.
geçmişimizi yeriz.

Nemiz var gizleyecek,
özleyecek nemiz var,
söyleyecek nemiz,
nemiz?

Saatleri kurduk.
Faturaları ödedik.
Çöpleri süpürdük.
Son otobüs geçiyor işte.

Bomboş.

Yakınmamız yok.

Ne bekliyoruz,
ne?

Çev. A. Kadir - Selâhattin Yıldırım

Heinz Kahlau

1931 yılında Potsdam yakınlarında doğdu. Brecht'in eski asistanıdır. Film senaryoları, tiyatro eserleri yazdı. Birkaç şiir kitabı çıkardı. Kendi kendini yetiştirmiş bir sanatçıdır

GAZETELER

Sabah gazetesinde okuyabiliriz
mahkum edildiğini bir adamın.
Kimin için, kime karşı?
Kim kararı veren,
kimin için, kime karşı?
Gazetede kısaca
bir adamın mahkum edildiği yazılı.
Gazete kimden yana,
adam kimden?

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

BOŞ BİR SANDALYE

Bir sandalye, boş.
Bir yatak, bozulmamış.
Bir bıçak, artık körlenmeyecek.
Bir dost, aldı başını gitti.

Kalan kişi
bakar sandalyeye, bıçağa, yatağa,
düşünür geçmişi.

Giden kişi
çoktan unuttu
sandalyeyi, bıçağı, yatağı.
Başka şey bekler onu.

Kalan kişi de bekler ama,
daha iyi çekip gitmek.

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

ELLERİN GİBİ

Dayamışsın ufacık yüzünü elime,
sımsıcak, solgun, gencecik yüzünü.
Gözlerine uzun uzun bakmalı.
Çok azını bilir gözlerin olanın bitenin,
hem o kadar da sessiz ki
güvenli ağzın, gözlerin senin,
bir korkudur kaplar içimi.

Dayamışsın ufacık yüzünü elime,
bakıyorsun bana, bakıyorsun,
hayır, söylemem, sevgilim,
olgun değilim bilecek kadar
ne zaman sıcak olacağını dünyanın
ellerin gibi.

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

İNANMIYORUM

Bana bir şey deme.
Anlatma bana ellerinin gücünü.
Kırıyorsun taşları,
dallarını ağaçların.
Ama ya boyunduruğu?
İnandıramazsın beni
ellerinin gücüne.

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

GUNTER HING

1932 yılında doğdu.
Maden işçisidir. Essen'de yaşıyor.

NİÇİN YAZIYORUM
(İşçi Şair Denen Masal)

Bu şiir, işçi edebiyatının çözümleri üzerine yapılan bir televizyon programında, "Edebiyat gibi çapraşık bir yoldan işçilerin siyasal eyleme itilebileceğini düşünmek bir masaldır" diyen Max von der Grün'e cevaptır.

Ben Krupp için ve Thyssen için yazmam.
Abs ve Flick'ten yana da değilim ben.
İşte malım ortada,
yazdığım her sözcük siyasal eylem.

Zorlayan kim seni yazmaya? Hiç kimse.
Yazış tarzım kaba. Uyumsuz.
Aklı başında adamlar, bakkallar alaya almaz ama beni.
Ben işçiyim. Yazarım işçiler için.
Kalemim bir silâh
benim bu kavgada.

Elbet var çok becerikli bir sürü usta el,
bilir sözcükleri tümcede
yerli yerince kullanmayı ve şairce.
Ben gül kokan şiirlerin tutkunları için yazmam,
küçük mavi çiçeklere bayılan hercai kızlar için.

Anlattığım dünya
hayalsiz bir dünya,
kaskatı bir dünya.
Çok iyi tanırım bu dünyayı, bu dünya benim dünyam,
işçilerin dünyası bu dünya.
Ben hem işçiyim, hem şair.

Evet, bu işçi-şair denen "masal" var ya,
bu "masal" bir gerçektir.

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

VOLKER BRAUN

1939 yılında Dresden'de doğdu. Yeni kuşağın en önemli şairlerinden sayılır. İki yıl işçi olarak çalıştıktan sonra Leipzig'te Karl Marx üniversitesinde felsefe okudu. Kendim İçin Kışkırtmalar *(1965, bu kitap hem Batı Almanya'da, hem Doğu Almanya'da yayımlandı).* Biz ve Siz Değil *(1970) adlı şiir kitapları vardır. Tiyatro eserleri de yazdı.*

HEYECANSIZ GENÇLİKLE İLİŞKİ

Hayır, siz büyütemezsiniz ağaçlarını sevincimizin.
Cetvel ve pergel gösteriş verir size, hayat vermez.
İsteklerimiz öyle büyük ki, sığmaz hiçbir şeye.
Mutluluğumuz tam: Hesaplanabilir.
Kendi kendimizin karşısında sakınmamız nafile:
Biz hiç gelmeyiz ölçüye falan.

Unutun bizden kuşkulanmayı:
Siz kuşkulanırsınız ölmüş ve gömülmüş insanlardan!
Göklerde dallar yollarını bulsunlar bırakın:
Ağaç dediğin körpecik bir şey!
Çabalarımızın imgelerini boyayıp durmayın:
Çaba gösterin siz de!
Kalkmayın özgürlüklerimizi ölçmeye: Özgür olun!
Vazgeçin bizden söz etmekten: Konuşun bizimle!

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

KENDİM İÇİN KIŞKIRTMA

1
Arkadaşlar, dur durak bilmeden
yüceltiyoruz olumlu olanı.
Artık daha dostça selâmlıyor bizi postacı.
Kızlar seviyorlar bizi ama, övmüyorlar değerlerimizi.
Dostlar övüyorlar ama, sevmiyorlar bizi.
Atıyorlar bizi yüreklerinden.

2
Onlar için yazıyoruz biz gene de:
Elleri, parmakları yüceltiyor olumluyu,
hem yumrukları, hem parmaklarının ucu.
Birlikte gittim postacıyla altına kadar damların.
Gönlünü kuşattım dostların, araştırdım dostların gönlünü.
Seferler düzenledim kızlar kesimine,
gözledim kuşkuyla oyulmuş izleri.
Baktım bütün bu insanlar yüceltirler olumluyu.

3
Övünçlü şarkılardan başka bir şey dağıtmaz oldu postacı.
Kızlarsa, hiçbir şey istemeyeni sevmiyorlar.
Dostlar daha az yürekli kalıyorlar övgülere girişmekte:
Yeniden biçim vere vere yüceltiyorlar Plan'ı.
Bizse, tersine, övmeyi biliyoruz yalnız,
geliştirmiyoruz hiçbir şeyi,
biz, kuru kalabalık,
büyük işler yapamıyor, büyük şeyler yaratamıyoruz.
Biz olumsuz şairleriz henüz.

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

ÇEK VE SLOVAK ŞİİRİ

Stanislav Kotska Neumann

Jozef Hora

Vıtezslav Nezval

Yirji Volker

Laso Novomeski

Vladimir Holan

Antonin Bartuşek

Miroslav Holub

Jozef Hanzlik

STANISLAV KOTSKA NEUMANN

1875 yılında Praha'da doğdu. Mesleği gazetecilik ve reklamcılıktı. O dönemin en önemli dergilerinden bazılarının sahibi ya da başyazarı idi. Yüzyılın bütün ilk yarısı boyunca Çek şiirinin yenileşmesinde hep ön sıralarda yer aldı. 1945'te kendisine ulusal sanatçı unvanı verildi. 1947'de Praha'da öldü.

A L D A T M A

Halkım benim, halkım benim,
bir sen varsın,
bağlandığım bir sen,
aldatma sakın!
Bir uğursuz renk çöker yurdumun üstüne,
tükenmez kaynağını aldatırsan ışığın
kendini, çocuklarını, yaşamı aldatırsın,
uğursuzluk, ey halkım,
oyunudur zamanın,
uğursuz renk bir olgudur,
havanın, ışığın, suyun kaynağı yaşamakta,
yeşermekte tohum,
ürünler ambarları dolduracak,
çarpmakta milyonlarca yürek gibi mayıs ayı,
aldatma sakın,
halkım benim,
söndü yüzey,
düşlerin kaypak yüzeyi,
tanımadın bitmez tükenmez zenginliklerini ilkbaharın,
tanımadın ama
her kış yeşerirsin gene de
bir ağaç gibi, dallı budaklı.
Umutsuzluğu bırak,
koyverme kendini,
aldatma sakın!

Çev. A. Kadir - Asım Tanış

Ö V Ü N

Övün
direndiğin için,
ağzını ve bağrını
sahte nutuklarla
lekelemediğin için,
övün!
Bekliyor halk
sabah ışığını,
bekliyor ve diyor:
Sabah olacak.
Yeni insan
tek başına toplayacak ürününü,
yalnız kendi eşi dostuyla.

Kardeşlik döneminin tapınağını yapar
yeni insan.
Kapamayın yolunu.

Çev. A. Kadir - Asım Tanış

Jozef Hora

1891 yılında Dobrinu Roudnice'de doğdu. Köylü çocuğudur. Gazetecilik yaptı. Rudé Pravo'*nun yazarları arasında bulundu. Savaş öncesi yazarları arasında faşizme karşı uğraşının en büyük hazırlayıcılarından biri oldu. 1945'te Praha'da öldü.*

İŞÇİ MERYEM

Rutubetli duvarları görürdün orada olsaydın.
Karanlık bir merdiven altı, bir bıranda,
ve bırandanın üstünde
erkekten doğuran bir kadın.
Aman, midem bulandı, derdin,
aman, midem bulandı!
Görürdün tüten bir soba,
duyardın ağır kokusunu yoksul aşının.
Görürdün yoksulluk türküsü söyleyen
bir sürü çocuk,
ot bir yatağın içinden bakarlar sana.

Ey Meryem! Ne kadar kabasın! Ne kadar soluk!
Ellerinde bir demet mavi damar.
Hakkından vazgeçmiş gözler alnının altında,
direnç ve kupkuru dudaklar.
Sevgi sözleri çoktan
yoksulluk içinde yitip gitmişler.

Ya o üç kral! Onlar bu eve uğramadılar!
Armağanlar gelmedi sana onlardan, ey bebekli kadın!
Tanrının yıldızı onları şaşırtmış olacak.

Dağıttılar altınlarını sıcak evlere,
merhemlerini, nazik gülüşlerini sıcak evlere dağıttılar
ve yumuşak yataklara,
kendileri de çok zengindiler,
onlarla bir olmayacaklardı da ne yapacaktılar.
Ve Beytüllâhim kenti
yoksullarla dolu, baldırıçıplaklarla, yalnayaklarla,
körlerle, hastalarla, sapıklarla dolu.
Solursun burda sen böyle ağır ağır,
güzellik senden düştü,
içer mucize çocuk senin damarlarının acı sütünü.
Ama iyi bilesin şunu:
Basınca otuz yaşına,
dudaklarında kavganın İncil'iyle girecek kente,
haydi, diyecek meydanda halka,
yürüyün, adalet yerine geldi,
verecek halkın eline düşü, demiri,
ve gerdirmeyecek kendini çarmıha,
onun yakarışı eylem olacak çünkü.

Çev. A. Kadir - Asım Tanış

ÖZGÜRLÜK TÜRKÜSÜ

Özgürlüğüm ben,
yemyeşil, diri,
ve kırmızı çiçekli.
Özgürlüğüm ben,
kentlerin yılgısında tütmüş,
büyümüşüm yoksullukta.
Emdi toprakların kanını,
Emdi yüzyıllar süren esirliğin kanını
köklerimin karanlığı.

Bir ağacım ben,
fırtına, kasırga dememişim,
dolmasını bilmişim yapraklarla,
bilmişim yeşermesini.
Bütün gözler bende.
İnancıyım insanların, insanlığıyım, düşüyüm,
kalkmış kollarıyım
beklenen aydınlık günlerde,
baş döndüren türküsüyüm fabrikaların,
sıkıntının, adaletin, açlığın alın terinin türküsüyüm.

Sarı tarlasıyım
dalgalanan başakların,
çatırtısıyım büyümenin, çoğalmanın,
yeraltı seslerinin fısıltısıyım,
ey benim üzerimde yukarda yaşayanlar,
ey patronlar,
kulak verin benim gizemli sesime!

Bir köprüyüm ben,
bağlarım dünü geleceğe,
yükseltirim kollarımla
eski dünyanın üstünde
yeni bir dünya,
çalışmanın eşitliğini, birliğini.

Gidin söyleyin yeniden o yenilmez türküyü.
Verin her şeyi, beyninizi, omuzlarınızı,
çocuklarınız için kanınızı verin.
Benden barış selâmı
çok yaşamayacak olanlara!

Çev. A. Kadır Asım Tanış

Vitezslav Nezval

En büyük Çek şairlerindendir. 26 Mayıs 1900'de Moravya'da Brno yakınlarında doğdu. 6 Nisan 1958'de Prag'da öldü. Otuza yakın eser verdi. Şiirlerinin yeniliği, güzelliği ve çeşitliliğiyle ilgi çekti. Ulusal olduğu kadar evrensel de olan bir üne ulaştı. İlk eserlerinde düş ve buluş gücünü ortaya koydu. İmgeyle olduğu kadar gerçekle de beslenen, iyiliği ve insan sevgisini yansıtan bir dünya yarattı. Prag'la ilgili şiirlerinde modern şehir hayatının yankılarını sergiledi. Nazilerin baskı ve saldırısına karşı Çek halkının direnişini ve öteki halkların savaşmasını anlattı. Barış Türküsü *adlı uzun şiiriyle 1953'te ödül kazandı. Her zaman barışı savundu, halkların dostluğunu, insan ve yurt sevgisini dile getirdi. Ezilenlerden, çalışanlardan yana çıktı. Temiz bir dili, açık ve basit bir anlatımı vardır. Bir yandan Çek şiir geleneğini geliştirirken, öbür yandan çağdaş verileri değerlendirmeyi bilmiştir. Çünkü, Rimbaud'dan Apollinaire'e kadar modern şairlerin çoğunu okumuştu. Özellikle gerçeküstücüleri yakından izlemişti. Bu bakımdan, şiirsel evrimi Aragon'un, Eluard'ın, Neruda'nın geçirdiği evrime benzetilebilir. Rimbaud, Puşkin, Heine ve Pablo Neruda'dan çeviriler de yapmıştır. Başlıca şiir kitapları:* Edison *(1929),* Köprü *(1930), Yazıtlar (1930),* Tarih Tabloları *(1940),* Memleketimden Şiirler *(1949),* Barış Türküsü *(1950).*

BARIŞ TÜRKÜSÜ

Bol süt versin diye koyunlar,
yüzsün diye balıklar sularda,
insanlar sürekli yaşasın diye,
köyümde, dört bir yanında dünyanın
söylerim barış türküsünü.

Rahat etsin diye çocuğum
mutsuzluk kuşlarından uzakta,
dilediğini yapsın diye çocuğum
umacı askerlerden uzakta,
söylerim barış türküsünü.
(...)
Rembrand'ın işlediği freskler
kalsınlar diye oldukları gibi,
bir büyük cehennemde yanmaktan,
pis bir ölümden kurtulsunlar diye
söylerim barış türküsünü.
(...)
Öpüşüp koklaşsınlar diye
canları çekince insanlar,
kendisini doğuran sevgiyle
beşiğinde sallansın diye bebek,
söylerim barış türküsünü.
(...)
Bunca yoksulluğa karşılık
başkaldırsın diye halklar,
bütün silâh tüccarlarına

ve purolu lordlara ve savaşa
başkaldırsınlar diye
söylerim barış türküsünü.
(...)
Geçitlerde dalgalanan tüm bayraklar
bankerlerin, tüccarların, kralların
eski kavgalarından kurtulup
ana dilleriyle konuşsunlar diye
söylerim barış türküsünü.
(...)
Çağırırım halkları, ardımdan gelsinler,
her yerde zafere ulaşan halkları.
Erkekler, kadınlar, çocuklar, gelin!
Hepiniz yaşamak istersiniz diye
ey beyazlar, karalar, sarılar,
söylerim barış türküsünü.

İster hasta olsun, ister sağlam, hepinize,
koyun çobanları, sığır çobanları, size,
terziler, köylüler, postacılar,
gezip dolaşan kadınlar, size
söylerim barış türküsünü.
(...)
Size seslenirim, kömürcüler,
kanara kasapları, size de,
aynaya bakan kızlar, size de,
çamaşırcı kadınlar, çömlekçiler, size,
söylerim barış türküsünü.
(...)

İnsanca, capcanlı bir barışa doğru
yol almış gider bu gemi,
kaptanı halktır geminin,
döndüremez yolundan hiç kimse,
söylerim barış türküsünü.

Yeni bir çağa giren yurdum için,
kavgasız, mutlu bir çağa giren
terziler ülkesi yurdum için,
yurdumun dirliği düzenliği, şiir için
söylerim barış türküsünü.
(...)
Dünya barışı uğruna yapılan kavgada
hedeflerine varması için insanların,
saçlara takılan çiçekler için,
tüm araçlar için ve derin kaynaklar için
söylerim barış türküsünü.
(...)
İşte çalar mezarların üstünde
son saati ölümün,
çalar kahramanların şerefine,
kalk borusu sabahı müjdeler,
söylerim barış türküsünü.

Bol süt versin diye koyunlar,
yüzsün diye balıklar sularda,
insanlar sürekli yaşasın diye,
köyümde, dört bir yanında dünyanın
söylerim barış türküsünü.

Çev. A. Kadir - Asım Bezirci

O GÜN GELİNCE

O gün bir gelsin bak, bize artık aç kalmak yok.
Geçeceğiz vitrinlerin, sergilerin önünden, küçülmeden.

Portakalları yığacağım önüne senin, tepeleme,
şarapları yığacağım, etli börekleri, salamları.

Elden geçireceğiz hepsini bir bir, unutalım diye
senin çektiğin acıları, benim gördüğüm işkenceleri.

Sevgili işçi kadın, şapka yapan makine,
artık bu elbiseler kaça diye sorma.

Kumaşı dokudun, elbiseyi diktin ya, giyinmek de hakkın.
Artık kunduracı da yürümeyecek yalnayak karda.

İpekli gömlekler uçuracak bizi rüzgârda kuş gibi.
Lâfta kalacak sanma, taş çatlasa bunlar olacak.

Bir kurtulalım hele tüm asalaklardan,
nasıl seveceğiz birbirimizi, şiirler okuya okuya!

Çekip gidince soyguncular, bir başka dünya kuracağız.
Yaşamak neymiş, yaşamak, sen o zaman gör bak!

Çev. A. Kadir - Asım Bezirci

VLADİSLAV VANCURA

Ortaçağın mağrur kaleleri gibiydi o.
Tek sözcük okunurdu armasında: Onur.
Köklerini toprağa salardı, yapraklarını yıldızlara.

Tüm Bohemya beyleri, o boynu vurulmuş beyler tüm,
eski şehrin şanları şerefleri,
kan kardeşleriydiler onun, ikiz kardeşleri.

Bükemezdi hiçbir şey onun belini, ne hayat ne ölüm.
Hayatı da ölümü de iyi bilirdi, hem dilim dilim,
bir canlı hayvanı deşen doktor Jossenius gibi.

Taşırdı bir değirmen taşı gibi ensesinde evreni,
bizi doğuran evreni, bizi öldüren evreni,
şeref için, yurt için, şiir için yaşadı ve öldü.

Neydi o söyledikleri, Vladislav, bir gece
kitaplığından düşen günlüğün o söyledikleri?
Mahkeme önünde hatırladıydın hani,

hatırladıydın gürlerken komut: Ateş, ateş, ateş, ateş diye,
ve bir kral yaklaşırmış gibi çınlarken yaylım ateş,
en güçlü ve en yiğit anını yaşarken sen ömrünün,

* 1942 yılında Naziler tarafından rehine olarak kurşuna dizilen romancı.

senin o insancıl evrenin yığılırken çimenlere hatırladıydın.
Uzaklaştıydı sonra cellâtlar, işleri bitmişti.
Ölümün adımları almış götürüyordu seni ölümsüzlüğe.

Karşısında duvarın, günlerce gecelerce, ayakta,
genç yaşlı, erkek kadın, çoluk çocuk, kentli ve köylü,
kaderleri yırtıcılığın elinde, sırtlanların keyfine bağlı.

Yurt için çarpan yürekleri sanki dinamit dolu,
kızarmıyor göz pınarları artık, kupkuru,
insanca yaşamak neydi, nasıldı, unutmuştular.

Örümcekleri bile kıskanırlardı, sokaktaki kurbağaları,
kurbağaların özgürlüğünü, dilencileri, dilencilerin sopasını ve çanağını.
Alışmışlardı kürek mahkumlarından daha ezik yaşamaya.

Bölüşürlerdi ekmeği, tuzu, sevinci, kederi,
kemiklerine varana dek umutsuzluk kemiriyordu onları,
bakıyorlardı tutsaklığın köprüsünü aşmaya, el ele, kardeşçe.

Acımasız zorbaları, acımasız cellâtları halkın
pek seyrek duydular inlediklerini, sızlandıklarını onların,
onlar dönüş gününü düşlediler işkence altında bile.

Daha güzel bir Bohemya'ya dönüşü düşlediler,
saçak altındaki yuvasına dönüşü gibi bir kuşun.
En karanlık günlerde bile umutluydular ve inançlı.

Onlar Çek halkı adına sessizce boyun eğmişlerdi ölüme,
karşılarken onları ne meşale ne de mum yaktı Çek halkı.
Özgür insanlar ülkesinde ellerini karşılıksız sıkıyorlardı.

Çev. A. Kadir - Eray Canberk

BACALAR

Bacaların namluları veryansın ediyor mavi göklere.
Katılıyor makinelitüfeklerin alevleri takırtılarına onların.
Her damda üç ondan, üç ondan.
Sancak dönecek yarına dek kara bir yas bayrağına.
Güvercinler kararır, kuzgunlar bozarır.
Bacaların tüfek namluları ne korkunç!
Daha da korkunç olurdular, vazgeçselerdi
kentin üzerindeki bulutları bombalamaktan,
anlaşılırdı tükettikleri o zaman cephaneyi.
Kırlangıçlar göçer giderdiler.
Duyardınız aşağılarda estiğini uzak dağ havasının
Sapır sapır dökülürdü insanlar yürürken sokaklarda,
gömlekleri yüzleri gibi ak.
Artık kararmayacak kırmızı bayraklar bir gecede.
Bayraklar bir çoğalacak, bir çoğalacak, bir çoğalacak!
Çevrelerinde toplanacak kuşlar küme küme.
Ve insanlar geçecek bayrakların altından,
insanlar, bir kızıl şafakta yürür gibi.
Gene gürleyecek namluları bacaların,
gene başlayacak makinelitüfekler takırdamaya,
gene vuracak kulelerden aşağılara çan sesleri.
Ama yas çanı değil bu seferki,
bu seferki geri çekilmeyi buyuran çan sesidir.
Bu çan sesi haber verir bize gelişini
bacasız, dumansız sevgi çağının.

Çev. A. Kadir Yeşim Salman

YIRJI VOLKER

1900 yılında Prostejov'da doğdu. 1924'te aynı yerde öldü. "Devetsil"in (Öncü Sanatçılar Grubu) üyesi idi. "Proleter Şiiri"nin en önemli öncülerindendir. Hora gibi o da işçileri ilgilendiren konuları yeğlemiş, ardında, bu konuda işlenmiş sayısız güzel şiirler bırakmıştır.

ATEŞÇİNİN GÖZLERİNDEKİ TÜRKÜ

Fabrikalar susuyor, yollar susuyor,
ayın dolaylarında tüm yıldızlar dalmış uykuya.
Bütün kentte bu geç vakitte
gözlerini kapamayan bir tek yer var.
Makineler, kazanlar arasında,
kollar, çubuklar arasında,
on işçinin kolları, gözleri dönüşsün diye ışığa,
gözlerini kapamayan bir tek yer var,
demirin ve kasların dokuduklarını
karanlığa bağıran ateşte.

Atar kazana kömürü
santralın ateşçisi
Antonin.
Yirmi beş yıl önce nasılsa şimdi de öyle.
Açar kürekle kazanı,
fırlar alevler dışarı kıpkırmızı.
Alevler uçar gider.

Bir ateş dalgası ve bir genç adam.
Ateşte nasırlaşmış elleriyle Antonin,
kömür atar kürek dolusu.
Işık yalnız insandan doğar,
kömürün ardından atar Antonin
kendi gözlerinden bir parça.
Ve o gözler, o açık mavi gözler,
yüzerler kentin üzerinde,
kabloların tellerindeki çiçekler gibi, pul pul,
kahvelerde, tiyatrolarda yüzerler,

ve daha bir istekle ve daha bir yürekten,
ve daha bir güler yüzle
saçarlar ışıklarını
evlerde, o gözler,
üstünde sofraların.

"Arkadaşlar, işçiler!
Benim tuhaf bir karım var.
Bakınca gözlerimin içine,
ağlaya ağlaya bana der:
Ben lânetlenmiş bir kadınım,
gözlerin yıllar öncesine göre
ne kadar değiştiler,
evlendiğin gün sen benimle,
o gözler iki somun gibi
iri ve güzeldiler.
Şimdiyse yüzünde onlar
boş bir fincan tabağındaki
iki ekmek kırıntısı gibi
ufaldıkça ufaldılar."

Başlar arkadaşları gülmeye.
Antonin de güler onlarla.
Ve gecenin içinde birden anımsarlar karılarını
elektrikli yıldızlarla.
O karılar ki, sanırlar
erkek yalnız kendilerinin olmak için
gelmiştir dünyaya.

Ve Antonin, yirmi beş yıl önce nasılsa şimdi de öyle.
Açar kürekle kazanı.

Kürek kömür dolu tepeleme.
Zordur kadını anlamak.
Kadın kısmının bir başka gerçeği olmalı.
Belki de yerinde bir gerçek.
Atar kömür parçaları halinde Antonin
gözlerinin çiçeğini,
kendisi farkında değil bunun belki de,
belki de bunu böyle yapmak gerek,
insan hep açık gözlerle gezmek ister yeryüzünü,
almak ister yeryüzünü gözlerinin arasına,
güneş gibi, ay gibi, iki yandan,
girmek ister kapısından onların
ışınlarıyla sevginin ve ürünün.

Elleri nasırlı ateşçi Antonin'in bir anda
kesti gözlerini ocaktaki kürekte ateşten bir bıçak.
O burda yaşadı yirmi beş yılını,
anlamıştı, yeterdi bu
ölmesi için bir insanın insan gibi.
Korkunç bir çığlık koyverdi Antonin,
gecenin ve dünyanın üstüne:
"Görmüyorum, arkadaşlar!
Kör oldum, kör!"

Korkuyla üşüştüler başına arkadaşları Antonin'in.
Eve götürdüler sonra Antonin'i
iki gecenin arasında.
Karısı inliyordu eşiğinde bir gecenin,
gökler açılıyordu eşiğinde öbür gecenin.

"Antonin'im, erkeğim benim,
neden bu saatlerde döndün evine?
Ne işin vardı senin
o hain kızla, Antonin'im,
o ateşten, kürekten sevgilinle,
o demirden?
Neden hep iki sevgilisi olur
bu dünyada bir erkeğin:
Birini öldürürler,
birindense o ölür."

Karanlık derin, kör duymaz.
Kucaklar geceler, sarar onu.
Çeker gider bağrından yaralı yürek
başka sevgiler aramaya kendine.
Ama sarkar güler yüzlü bir lâmba
kara körlüğün üstünde,
güler yüzlü bir lâmba değil,
bir insanın gözleridir sarkan,
görmek için daha iyi ve hiç ölmemek için,
bütün dünyaya kendini adayan gözlerin senin.

Ölümcüldür işçi.
İş ölümsüz.
Antonin ölür gider ama
lâmba söyler durur türküyü:
"Ağlama, karıcığım benim,
ağlama, karıcığım,
ağlama!"

Çev. A. Kadir - Asım Tanış

RÖNTGEN IŞINLARI

Faust'un odası değil bu oda.
Burda insan ruhu lânetlenmez.
Şu gördüğün büyülü güzelliği yirminci yüzyılın,
röntgen aleti.
Mor menekşe ışınlar deler geçer burda
derileri, kasları, eti.
Bir mektup gibi açılır burda vücut,
okunur mutluluğu, mutsuzluğu insanoğlunun.

"Çok hastayım, doktor.
Saplanmış sanki şurama bir kurşun.
Bir yılan var sanki na şuramda.
Açın vücudumu parlak ışınlarınızla, doktor,
söyleyin, gördüğünüz ne?"

"Ciğerlerindir gördüğüm, ey işçi.
Fabrika çürütmüş onları dumanla, isle.
Duyarım kayışların, makinelerin hırıltısını.
Kayışlar, makineler bilir misin ne der:
Hiçbir şey görmez yoksullar bu dünyada
acıdan başka.
Ciğerlerini görürüm, ey işçi,
yemiş bitirmiş açlık, verem.
Öleceksin, çaresi yok,
başka bir şey diyemem!"

"Hastalık, ölüm çok ağır bir yük.
Ama çok daha ağır bir şeyler olmalı bende.

Daha derin aydınlatın parlak ışınlarla vücudumu, doktor,
söyleyin, gördüğünüz ne?"

"Yüreğindir gördüğüm, ey işçi.
Yüreğin bir tohum,
insanın karısı, çocukları, arkadaşları,
ve taştan ekmeğini çıkaracak elleri,
ve o ekmeği bölüşecek güneşli sofrası
her zaman hazır olması gerekli
bir yaşanası dünyada,
sevgiyle, yaşamla tomurcuklanmak isteyen
çiğnenmiş bir tohum.

Yüreğindir, ey işçi, gördüğüm.
Sevmekten çok daha
kolay dayanır
o yürek ölüme.

"Bilirim bu yükü de, doktor,
daha dibe gidin, daha derine!
Bulacaksınız orda en ağır yükü.
Dayanmak çok zor, doktor, dayanmak ona,
nasıl sarsılacak, göreceksiniz, yeryüzü,
hele bir düşmeyegörsün yüküm!"

"En dipte, ey yoksul,
en dipte,
nefret ve kin görürüm."

Çev. A. Kadir - Asım Tanış

Laso Novomeski

1904 yılında Budapeşte'de doğdu. Slovak soyundandır. Babası terzi idı. 1924'te Dav (Yığın) *dergisinde yazmaya başladı. Az sonra da komünist partisine girdı. Rudé Pravo gazetesinde çalıştı. Birkaç kez Paris'e gittı geldı. Naziler Çekoslovakya'yı işgal edince, Direnış Hareketine katıldı. Savaştan sonra kültür ve eğıtım komıserliğine atandı. 1951'de tutuklandı. Husak, Okoli ve Horvat'la birlikte 1954'te burjuva milliyetçiliğiyle suçlanarak on yıla hüküm giydi. Ertesi yıl, Prag'dan ayrılmamak şartıyla, bırakıldı. 1963'te Çek Komünist Partisinin On İkinci Kongresi'nde aklandı ve saygınlığı geri verildi. 1968'de cumhurbaşkanlığına aday gösterildi. Önemli görevlerde bulundu. Nezval'in, Clementis'in, Gottwald'ın dostu idi. Aragon onun için "Slovak dilinin en büyük şairi" diyor. Başlıca şiir kitapları:* Pazar Günü *(1927),* Açık Pencereler *(1935),* Kaçak Bir Kalemle *(1948),* Villa Tereza *(1963),* Aşağıdan *(1964).*

BİLGELİK

Şöyle bir bilgelik var:
Diz çökmek
din bilginleri kurulu önünde,
itiraf etmek kardinallere sapıttığını,
yanılgılarını, kusurlarını itiraf etmek onlara.

Odunlar üstünde yakılmak yerine
göze almak diz çökmeyi.
Ve gerçeği saklamak
kitler gibi bir çekmeceye.
Tekrarlamak sonra döndüğünü dünyanın birgün gene.

Böyle bir bilgelik var mı,
Galile kardeş, söyle?

Oysa, bilgelerin en bilgesi çocuk,
o korkunç masal yavrusu, o güzüpek,
nasıl bağırdıydı korkuyla, şaşarak:
Kral da çıplakmış
hem çırılçıplak!

Çev. A. Kadir - Asım Bezirci

HİZMETÇİ KIZ

Ben,
Maria Furko,
nasıl gelmişse dünyaya bir sürü insan,
ben de öyle gelmişim dünyaya,
durmadan yakınayım diye
insanlardan,
tanrıdan;
hâlâ göğsümüzden
canımızı koparıp almayan
şu tanrıdan.
Ruhumuz bunalır her allahın günü,
içimiz her allahın günü daralır ama,
görmek zorundayız şu dünyayı,
soluk almak zorundayız gene de.

Tek bir gün uğramadı peri padişahları
bizim gibi kavruk çocukların yanına,
yalnız ara sıra konu komşu uğradı,
azıcık yemek bıraktılar, etsizdi o da.
Gelin görün ki,
şu ara,
geçmez oldu elimize o bile.
Gelin görün ki,
tahta leğenin köşesine
çakılı kaldı iki gözümüzün ikisi de.
Helene Makovska'yı

seyretmek bize haram
vefasız kadın rolünde.
Bizim gözlere yalan söylemek gerek, yalan,
inanmasınlar güzelliğine dünyanın.

Kirli mutfağın soğuğunda büyüdük,
dilsiz ve ölü.
Yvette Guilbert oynarmış Paris'te,
hiç söz etmediler bize ondan.
Kendi gözlerimizi bile aldatmamız gerek,
kendi gözlerimizi bile,
inanmasınlar sevincine dünyanın.

Kalkıp leğenin başından
keyfetmeye gitmek zor.
Hemen kanun yapışıyor yakasına
cesur olanın,
kanun acımasız ve zalim,
kanun insanın canına okuyor.

Gözlerimiz ve yüreğimiz
tutar gövdemizi diri,
mutfakların soğuğu bizi öldüremez,
kıramaz isteklerimizi.
Elbet birgün konuşacağız biz de,
alacağız bize verilmeyenleri.
Çünkü tatmadan olmaz
hayatın balından.

Mutfaktan keyfetmeye giden
yol çetin.
Hemen kanun yapışıyor yakasına
cesur olanın,
kanun acımasız ve zalim,
kanun canına okuyor insanın.

Yakalamak gibi var mı
bir kez güzelliği,
ufak bir zevki
yakalamak gibi!
Ya sonra mı dedin?
Sonrasına boş ver,
sonrasına aldırma,
ne olur
bir el verona şişesini götürürse ağzına.

Ben,
Maria Furko,
sızlanmak için gelmişim
bu dünyaya.
O kadar az pay aldım ki hayattan,
kalmadı elimde ne yaşama sevinci, ne bir şey,
kırıntısı bile kalmadı elimde mutluluğun.
Tam düşe dalmak istersin,
haydi, derler, haydi, uyan.
Ağlamak zorunda kalırsın
gülmek isterken tam.

Neden gelmişim dünyaya,
neden öleceğim,
neden?

Bilmem!

Çev. A. Kadir Asım Bezirci

GÜN DÖKÜMÜ

Saatler, haftalar, aylar ve duvar:
Bir sonsuz deniz,
ne ucu var, ne bucağı.
Bu duvarlar, dostlar, nereye baksam bu duvarlar,
bu taş duvarlar,
daralta daralta, sıka sıka yüreğimi
nerdeyse beni çıldırtacaklar.

Başımın üstünde akşam ve gökyüzü, menekşe rengi,
leylâk kokuları mı bu gelen, yukardan burnuma
ikisi de sessiz soluksuz osaat döküverirler
aşağıda birbirlerine içlerini.

Dedim kendi kendime bir kez daha:
Hiçbir şey tüketemez beni,
tüketemez bu duvarlar bile.
İşte bu akşam da benimdir, sevdalılarıyla bu akşam da.
Bir sınır çekmiş karşıma perdesini,
bu yüzden her şey yalancıktan burda,
bu yüzden burda hiçbir şeye varılamaz.

Pencerenin altında önündeyim bir hayalin.
Bir kocaman tablo, bir güzel bir güzel ki sorma.
Yeniden cesaret verir bana onların sessiz mutluluğu,
aydınlıklar dolar içime.

Bay gardiyan, git haber et,
bu akşam da keyfim yerinde.

Çev. A. Kadir - Asım Bezirci

İŞTE SEN BUSUN

Ambara düşmüş yıldızın kardeşi,
yeryüzünü yurt edinmiş vatansız göçmen,
yol kenarında yüzüstü bırakılmış araba,
baharda yıldırım çarpmış ağaç,

bahçedeki şu kırılmış üzgün armut fidanı,
apansız gelen kaza ve belâ,
Babil'in kıyıcığında süresiz dolanan Yahudi,
gizli özlemlere kurban serüvenci,
bıldır söylenmiş bu yılın düşüncesi,
harmanın yanına atılmış kırık testi,
kutsal kasabanın sınırında düzeni bozan koruluk,

Sen busun işte.
Sen busun.

Çev. A. Kadır - Asım Bezirci

İSPANYA GÖĞÜ

Bilirim, denizden çıkar mavi.
Tanığıyım göğe çıkışın.
Gördüm ağdığını mavinin içerlerden yukarlara
coşkusu içinde bir albatrosun.

Yükselmenin cümbüşü bu,
arayışı son ışığın,
göğün uçuşu bu,
güneydeki mavi göğün,
ta sulardan, ta topraktan, yukarlara doğru:
Mavi elinde onu saklar
yaşayanlar ve ölüler.

Kor bir yıldızı yerine, sonra bir yıldızı daha,
o bütün madalyalara değer,
süslenmeli bezenmeli yiğitlik dediğin:

Bütün savaş süresince durur orda,
dün ordaydı, bugün orda,
yarın da orda olacak,
komutanın çadırı üstünde,
siperlerin önünde nöbette,
dört bir yanda.

Gene de ilk kanlı günden bu yana titrer durur o,
görünce savaş alanını korkmuştur belki,

belki de ürkmüştür gecelerden,
güneyin o yürek çarptıran, o duygulu geceleri
kurutur yıldızların gücünü.

Guadarama karlarıyla sarıyordu yaraları.
Hiç unutmam ondaki bu hırıltıyı,
filotillaların akınını hiç unutmam,
dişler nasıl takırdardı ateş ettikçe makineliler,
infilâkların zorlamasını hiç unutmam,
yıkıntı gölgelerinde karanlık gövdeler, parça parça,
yukarlarda savaş,
gökyüzünde,
mavi göklerinde güneyin.

Bilmek isterdim, yanmadan önce
yıldız sürüleri kaç tane.

Makineliler ulumaya başladı.
Yeni yıldızlar tempo tutar eski yıldızlara:
Ratata...
tanrım,
ratata...

Kim verecek bütün bunların hesabını peki,
bu mermilerin,
bu yıldızların, kim?

Çev. A. Kadir - Eray Canberk

VLADIMIR HOLAN

1905 yılında Prag'da doğdu. Çocukluğu Bohemya'da Bela'da geçti. Ortaöğrenimini Prag'da yaptı. 1926'da ilk eseri Hayal Yelpazesi'*ni yayımladı. Bir süre gerçeküstücülerin etkisinde kaldı. 1929'da İtalya'yı gezdi. 1938-1940 arasında yazdığı şiirlerde savaşın ve Nazi işgalinin bunaltıcı havasını yansıttı. 1965'te Büyük Devlet Ödülünü aldı. Holan, Grek sanat ve kültürüne hayrandır, efsanelerden hoşlanır. Şiirlerinde daha çok müziğe önem verir. Duru, uyumlu, yumuşak bir deyişi vardır. Başlıca şiir kitapları:* Hayal Yelpazesi *(1926),* Ölümün Zaferi *(1930),* Eylül *(1938),* Bir Bulutun Yolculuğu *(1945),* Kızıl Askerler *(1947),* Hamlet'le Bir Gece *(1963).*

HAPİSHANELER

Taşlardan yapılmıştır dünyadaki bütün hapishaneler,
çarmıhtaki İsa'ya atılan taşlardan.

Hep para tutan eller olmuştur yaptıranlar bu hapishaneleri,
cimri eller, en küçük sadakaya bile kıyamayan.

Bir hapishane daha, bir hapishane üstüne bir hapishane daha.
Ama nedense hep bizler olmuşuzdur içeriye atılan.

Hapishanelerde yata yata çürümüşüzdür bu yüzden,
tanrı bile yalnız bizim içimizde yaşamış,

ama tanrının hiç haberi olmamış bizden.

Çev. A. Kadir Asım Bezirci

Antonin Bartuşek

1921 yılında Batı Moravya'da, Zeltava'da doğdu. Prag'da Charles Üniversitesi'nde okudu. Halen Devlet Tarihsel Anıtlar Kurumu'nda çalışmaktadır. Şiirlerini 1940'larda yayımlamaya başladı. Sonraları uzun süre sustu. 1960'tan sonra yeniden edebiyat dünyasında göründü. Gerçeği araştırıcı bir kişiliği vardır. Çağdaş Çek edebiyatında kendine özgü bir yer tutar. Onda genellikle eleştirici bir tavır sezilir. Ama onun eleştirisi açık ve doğrudan doğruya değil, kapalı ve dolaylıdır. Amerikan, Fransız ve Alman şairlerinden çeviriler de yaptı. Başlıca şiir kitapları: Kırıntılar *(1945)*, Kader *(1947)*, Oxymoron *(1965)*, Kırmızı Böğürtlenler *(1967)*, Coşkun Kuşun Dansı *(1969)*.

YİRMİNCİ YÜZYIL

Resimler çektik yol boyunca.
Uyandırmak istedi uykudan bizi makine kapağının şıkırtısı.
Gülümsediler çocuklar her zamankinden başka türlü.
Bu çayırlarda oldum olası görenek böyle.
Başka şeyler düşünürlermiş gibi
kaygısız ve dalgındılar
poz verirken analar.
Sıcaktı. Yol kenarlarında çilekler olgunlaştı.
Başladı yaz özlemden başka bir anlam taşımaya.
Dalgın deniz dalıverdi derin mavi gökyüzü gibi bir uykunun içine.
Aslında gökyüzü falan yoktu ya, neyse!
Bütün levhalara soruyorduk yolu,
sırf öğrenmiş olmak için:
Mavi sessizliğin neresinde bitiyordu göl?
Söz edebilirdim size ormanlardan da...
Onlar da güven veren yüzlerini merceklerimize sermiştiler...
Resimler çektik, gördünüz işte,
yol boyunca, yürüyerek.

Negatifte çıktı gerçek.

Çev. A. Kadir - Yeşim Salman

BAZI SINIRLAR VARDIR

Bazı sınırlar vardır,
geçersen o sınırları
kurtulmuş bulursun
kendini boyunduruktan.

Bazı sınırlar vardır,
geçersen o sınırları
anlarsın sevgiyle nefretin
olmadığını iç içe.

Böylece sevgi gider
ölümsüz sevgiye dek,
nefret de varır
sonsuz ölüme.

Çev. A. Kadir - Yeşim Salman

MIROSLAV HOLUB

1923 yılında doğdu. Bir demiryolu işçisinin oğludur. Klinik patolojisti olarak değişik ülkelerde çalışmıştır. Bu bilimsel uğraşı şiirlerinde de açıkça yansır.

MİKROSKOPTA

Burda da düş gören manzaralar var,
aya benzeyen ve sahibi yok.
Burda da insanlar var bir yığın,
toprağı süren.
Hücreler var burda da, savaşçılar var,
hayatlarını veren
bir türküye.
Burda da mezarlıklar var,
ün var, kar var.
Duyarım uğultusunu sonsuz toprakların,
duyarım başkaldırmasını sonsuz toprakların,
burda da.

Çev. A. Kadir - Selâhattin Yıldırım

PORTRE

Anlar yuvar makinesinden
ve elektronik şiirden,
anlar.

Anlar ticari yazışmadan
ve geceleri yaprakların hışırtısından,
anlar.

Anlar gezegenlerin yazgısından
ve yeni soy biliminden
anlar.

Anlar
ve parlar.
Yaşar pusulardan uzak,
yaşar sıkıntısız,
yaşar kaygısız,
tek yanlış yapmadan.

Anlar o her şeyi.
Ve her yerde parlar:

Semender.

Çev. A. Kadir - Eray Canber

VARŞOVA NIN DUVARI

Bir aydınlık
infazdan önce.
Duvar sanki bir ayna,
yansıtır yüzü.

Ağız kertenkeleler üstüne.
Alın taşlar üstüne.
Gözbebekleri karıncalar içine.

Bakarlar bize
bu yüzler
bugün de.

Gözler kırmızı kırmızı.
Gözbebekleri kara kara.

İndirmeyin başınızı!

Çev. A. Kadir - Eray Canberk

SEVİNÇ E ÖVGÜ

Yalnızca seversin
seversen kuru kuruya.

On radyo çıkmadı mı,
bir başka radyo ara.
Öldüyse yüz deney tavşanı,
dene iki yüz tavşan daha:
Bilim budur işte.

Sevmenin sırrı ne mi?
Sırrı tek bir sözcükte:
Tekrarla.

Yakalar en sonunda
sudaki görüntüsünü
köpek bile.
Deler insanoğlu
yeni ayı matkapla.
Seviyorum seni.

Kollarımız dimdik
kadın biçiminde
taş direkler gibi,
kollarımız havada,
tutarlar çağın
olanca yükünü.

Ve biz kazanacağız,
biz hep böyle,
yenile yenile.

Çev. A. Kadir - Yeşim Salman

D E R S

Bir ağaç girer içeri
ve eğilerek der:
"Bir ağacım ben.

Bir kara gözyaşı düşer gökten,
düşer ve der:
"Bir kuşum ben.

İner bir şey aşağı
bir örümcek ağından,
sevgi gibi bir şey,
yaklaşır ve der:
"Sessizliğim ben."

Derken, kurulur karatahtanın yanına
yelek giymiş bir
ulusal demokratik at,
ve alır sözü yeni baştan,
dikerek dört yana kulaklarını
söyler babam söyler:

"Tarihi yürütenim ben.
Ve biz,
topumuz
severiz
ilerlemeyi
ve atılganlığı
ve
savaşanın öfkesini.

Ve başlar sınıfın kapısı altından
bir kan sızmaya,
incecik, ip gibi.

İlk burda süngülendilerdi,
ilk bu kapı eşiğinde,
günahsız, süt gibi çocuklar.

Çev. A. Kadir - Yeşim Salman

PLANLAMA

Başladı masanın çevresinde
geçit töreni,
cetvelden cetvele,
dosyadan dosyaya,
elden ele.

Üretilmiş buzdolapları,
üretilecek buzdolapları,
kutuptaki buz dağları gibi
beyaz ve parlak.

Üretilmiş konserveler,
üretilecek konserveler,
sırça köşk krallarının
uşakları gibi,
süslü püslü,
allı yeşilli.

Üretilmiş kepçe makineleri,
üretilecek kepçe makineleri,
kara ve gözüpek,
fırtına koparan
bir bardak çayda.

Üretilmiş yeni-doğmuşlar,
üretilecek yeni-doğmuşlar,
gözleri fırlak,
kıran girmiş kıtlığına
sanki kuklaların.

Florasan lambalar,
şiir kitapları,
teleskoplar,
fır dönüyorlar
masanın çevresinde,
paltolar,
dökme kalıplar,
megavatlar
(duyarlı, bir cerrah iğnesi gibi),
megatonlar
(kesin, gelecek bahar kadar)
masanın çevresinde,
kuru soğuk ışıltısında cıgaraların,
fır dönüyorlar,
gitgide kenetlenmesi bu
düşlerin
çelikten sayı çubuklarıyla.

Hesaplandı gelecek
kuruşu kuruşuna,
tam.

Ama ara sıra,
işler bitince,
imzalanınca belgeler,
bazı akşam,
kepçe makineleri,
yeni-doğmuşlar,
elmalar,

kitaplar,
buzdolapları,
bu sefer,
henüz geçmeden evrak kaleminden,
ve laf olsun diye,
fısıldaşırlar telâşla:
"Peki, ya sizinkiler?
Ya arkadaşlarınızınki?
Yapılan hesap ne
kuruşu kuruşuna
tam,
öz varlığınız için bugün,
öz varlığınız için yarın,
yapılan hesap ne?
Sokakta
ve evde,
Karınızla
ve arkadaşlarınızla,
sabahleyin
ve akşamleyin,
inerken
ve çıkarken,
kuruşu kuruşuna,
tam,
sizinkiler ve arkadaşlarınızınki?

Siz var mısınız, sorun bakalım,
bu yılın planında?"

Çev. A. Kadir - Yeşim Salman

Jozef Hanzlik

1938 yılında Prag yakınlarında doğdu. Psikoloji öğrenimi gördü. 1961'de şiirlerini yayımlamaya başladı. Bugüne kadar yedi cilt halinde yayımladı şiirlerini, ve çağının en yetenekli şairlerinden biri olarak kabul edildi. Uzun süre, Çek Yazarlar Birliği'nin aylık dergisi Plamen*'in şiir bölümünü yönetti. 1960'ta bu dergiden ayrılmak zorunda kaldı. Genç kuşak üzerinde büyük etkisi oldu. Şiirlerinin ağırlığını politik şiddet olayları oluşturur. Okuyucuyu doğrudan doğruya çağdaş dünyanın içine sokar. Şiirlerinde öldürme, boğma, sakat bırakma, idam temaları sık sık görülür. Tarihten ve efsanelerden aldığı ya da kendisinin yarattığı kişileri konuşturarak dramatik şiirler kurar. Robespier'in giyotinle kestirdiği kafaları yeniden gövdelerine yerleştirmekle görevlendirilen kişi, toplama kamplarını dile getiren bir kişi olur. Rus, Amerikan ve Yugoslav şiirinden çeviriler de yaptı. Şiir kitapları:* Lamba *(1961),* Seyyar Kaya *(1962),* Gümüş Gözler *(1963),* Paris Banliyösü *(1963),* Izdırap *(1966),* Yaşasın Hero *(1967),* Fırat Ülkesi *(1969).*

KAFA TAMİRCİSİ

Kırık çıkık, her çeşit kafa kol
onarımı uğraşım benim.
O giyotincibaşı Robespiyer bile
bir gece yarısı görevlendirdi beni
yeniden yapıştırma işiyle
kafaları omuzlar arasına,
böylesine berbat bir işle.
Bıktım usandım, allah kahretsin,
kesik kafaları kolay değil toplamak yerden,
kimi vakit bir el gelir elinize,
kimi vakit bir çocuk bileği,
kimi vakit bir demet saç.
Ama durmaz toplarım ben gene,
takarım gövdelere kafaları.
Kaç çizme eskittim bata çıka çamurlara,
kaç madalya aldım hizmetlerime karşılık.
Bu yüzden borçluyum çok.
Hepsini hak ettimdi ya, neyse!
Küçümsemeyin siz bu işi;
bir düşünün başsız kaldığını
tarihimizi süsleyen bir devletlinin,
tırnaksız, kaburgasız kaldığını
kıyamete kadar.
Hem bence daha önemli
ölülerle uğraşmak

dirilerle uğraşmaktan.
Ama, dedim ya,
kesildim artık, sabahları bende iş yok,
zor kaldırıyorum yuvarlandığı çukurdan
kendi kafamı.
Kâbuslar, görüntüler sarar dört yanımı,
hem yürürken, hem uyurken,
sıkıntılı, korkulu,
hiçbiri gerçekleşmeyen, bi sürü.
Bir bakarım çamurlara batmışım bele kadar,
et yiyen bitkilerle kaplı tarlalar içindeyim,
acı acı inleyen,
köpek gibi uluyan
balkabağı kafalar.
Kaldırır mantarlar iğrenç bir ışıkla
kokuşmuş kafalarını gün ortasında,
ve uyarak kan gibi eriyen bir şarkıya,
sallanır dururlar kuruturlar gücümü.
Altındayım toprağın.
Kaynar fokurdar
üzgün balçık,
keser soluğumu, öf be,
bir tek bıçak yok, bir tek bıçak.
İşte cennetteyim.
Ağaçlar sarsak,
başaşağı ağaçların yaprakları,
okşarlar kökleriyle beni, yılan gibi soğuk soğuk,

işten değil çıldırmak.
Öldürmedim ben kimseyi,
gövdeleri kapanlardan kurtarmaktı benim işim,
alırdım başları giyotinin sepetinden
özene özene saçlarından tutarak,
bakardım, temiz değilseler,
silerdim boyunları bir çaputla.
Ne yapmıştım hele bir kez,
bir deriyle gözlüklerini parlatmıştım
ünlü bir bilim adamının,
ondan sonra gözlükleri takmıştım,
ve dikmiştim kafasını omuzları arasına.
Ben değil miydim sulayan her gün
beyaz gül yataklarını,
sehpanın çevresini dolanan?
Kimdi diken o çayırı çimeni,
süslemek için kimdi diken
dünyaya hoşça kal dedikleri yeri insanların?
Öldürmedim ben kimseyi,
yalnız ara sıra

tamamladım yarım kalan bir işi.
Boyun kopmamış, bıçak kesmemişti,
ne yapayım, görevimdi benim bu da,
bir an önce sarmak ölünün yarasını,
bir an önce onarmak görevimdi.
Öyleyse, niçin ve ne hakla,
bembeyaz, cansız, kuru kafalar,
sırıtık, sapsarı dişler
girerler rüyalarıma?
Öyleyse, niçin ve ne hakla,
perukalı kafalar gelirler yarasalar gibi üzerime üzerime
hortlaklar dünyasından kurtların, solucanların?
Ne hakla gökyüzünü bir baştan bir başa kaplarlar?
Ne hakla kapkara çemberler çize çize üşüşürler başıma?
Onları ben değilim kesen,
sadece yapıştırdım yerlerine.
Yapıştırdım, o kadar.

Çev. A. Kadir - Alâattin Bilgi

M U H B İ R

Yarasalar durmadan çalacak
sürgülü kapılarını,
kurban kanlarıyla boyanana dek
tokmakları kapılarının.

Ele verdiysen komşunu,
kurban ettiysen yarasalara,
elini kana buladıysan,
yuf olsun sana!

Yarasa kapında bırakmayacak
dostluk damgasını
vurmadık yer.

Yası sen tutmayacaksın ama,
hep şuranda duyacaksın acıyı.
Sana ölüm bir kez gelmez,
her gün öleceksin sen.

Çev. A. Kadir - Alâattin Bilgi

S E S S İ Z L İ K

Sessizlik bir yumruk
baltadan ya da sözcükten.

Sessizlik bir bıçak
gırtlağa dayalı.

Sessizlik bir nara
dağdan dağa.

Sessizlik bir yaylım ateş
top ağzından.

Sessizlik ilk çığlık
ardından ölümün.

Önce sessizlik.
Sonra sessizlik.

Çev. A. Kadir - Alâattin Bilgi

M A C A R

Ş İ İ R İ

Ferenc Kölcsey

Mihaly Vörösmarty

Janos Arany

Sandor Petöfi

Endre Ady

Lajos Kassak

Milan Füst

Gyorgy Sarközi

Gyula Illyes

Atilla Joszef

Zoltan Zelk

Miklos Radnoti

Peter Kuczka

Lajos Tamasi

Aron Kibedi Varga

Ferenc Kölcsey

1790 yılında doğdu. Şair, eleştirmen, hatip ve ahlâkçıdır. Küçükken bir gözünü yitirdi. Kendini okumaya verdi. Dilin düzeltilmesi konusundaki Kazinczy hareketine katıldı. Toprak köleliğinin kaldırılması ve yenilikler getirilmesi yolunda verdiği söylevlerle ün yaptı. Fiziksel ve ruhsal yönden başkalığı vardı. Yazdığı Ulusal Marş *şiiri Macar ulusal marşı olarak kabul edilmiştir. 1838'de öldü.*

ULUSAL MARŞ

Kutsa Macaristan'ı, ey tanrı,
onu gönence kavuştur ve mutluluğa,
uzat ona koruyan ellerini
düşmanla karşılaştı mı!
Sıkıntısız, rahat günler bağışla
yıllardır horlanana ve ezilene;
geçmişin ve geleceğin hesabını
ödedi bu halk çok cömertçe.

Senin verdiğin öğüdü dedelerimiz
dinlediler ve uzandılar Karpat'lara.
Almak için o güneşler ülkesini
senden yardım gördü babalarımız.
Sendin Arpad'ın yiğit oğullarına
ta Tisza'lardan, oynak dalgalı Tuna'lardan
sendin kucak kucak bolluk savuran.

Sendin dalgalandıran denizler gibi
tüm başaklarını ovalarımızın,
sendin izin veren dolsun diye
Tokay'ın tanrı şarabı kupalarımıza.
Sayende dalgalandı bayraklarımız
darmadağın olmuş düşmanın üstünde,
Matyas'ın yıktığı kalelerin üstünde,
ve onun kapkara askerleri üstünde.

Çok yanlışlarımız oldu ne yazık ki,
öfkelendirdi seni bu yanlışlarımız,
ve birgün yakıcı bulutların senin
şimşekler yağdırdı üstümüze:
Moğollardı bu kopup gelen,
vınlayan mızraklarıydı ve yağmaları.
Sonra başkaları geldi ve taktı
tutsaklığın boyunduruğunu boğazımıza.

Kaç kez, kanlı ölülerine
basa basa askerlerimizin,
zaferler kutlanmıştı kaç kez
düşmanın kibirli naralarıyla!
Kaç kez, ey vatan, saldırdı sana
senin kendi öz çocukların,
döndün onların suçuyla sen
ölü kardeşlerinin kül yığınına!

Kaçmak! Çıkar yol değildi bu
demire ve senin öfkene karşı.
Kendi ülkesinde kaçak boş yere
kendi yurdunu aradı durdu.
Dereler tepeler aştı ve buldu
yoldaş yerine acı ve kuşku,
ufuk yerine oluk oluk kan,
alevler içinde bir de gökyüzü.

Kale gibiydi orda bu yıkıntılar,
mutluluk kol gezerdi içinde.
Şimdiyse bir ölüm hırıltısı var,
ezilen yüreğin yakınması var.
Yazık! Kurbanların kanında hiç
birgün özgürlük çiçek açmadı!
Yetimlerin gözleri yaşla dolu,
ezilen yetimlerin gözleri.

Acı Macaristan'a, ey tanrı!
Birbiri peşi sıra kaygılara düştü!
Koruyan ellerini uzat ona,
uzat acılarının denizine!
Sıkıntısız, rahat günler bağışla
yıllardır horlanana ve ezilene;
geçmişin ve geleceğin hesabını
ödedi bu halk çok cömertçe.

Çev. A. Kadir - Eray Canberk

MIHALY VÖRÖSMARTY

1800 yılında Nyek'te doğdu. On dokuzuncu yüzyılın birinci yarısında Petöfi ile birlikte en önemli yeri tutan şairlerden biridir. Macar mitolojisi ve tarihiyle ilgili destanları vardır. Shakespeare'in, Hugo'nun ve Alman trajedilerinin etkisinde kalmıştır. Milletvekili de seçildi. 1855'te Budapeşte'de öldü. Cenaze töreni, ezilen Macar devriminden sonra, en önemli sessiz gösterilerden biri oldu. Başlıca şiir kitabı: Zalan'ın Kaçışı.

YÜREKLENDİRME

Bağlı kal yurduna,
Macar, o senin beşiğin.
Canıyla besledi seni o,
olacak birgün mezarın.

Şu yeryüzünde ondan başka
sana yer yok, bilesin.
Yaşamak ve ölmek, sana yaraşan,
kaderin ne olursa olsun.

Akıttılar çok kan
dedelerin bu toprakta.
Yıllar yıllara kenetli
sayısız kutsal adla.

Burda yiğit Arpad'ın
savaştıydı orduları,
orda Hunyad'ın kollarıyla
kırıldıydı zincirler.

Burda dalgalandıydı
kanlı özgürlük bayrağın,
orda kanlı savaşlarda
gittiydi en iyiler.

Bunca mutsuzluklar geçti,
aramızda kavgalar geçti,
ama her vakit sapasağlam
yaşar hepimizin anası.

Bu ulus, koca dünya,
sana seslenir kızarmadan:
Ölmek mi demekti bu binyıl,
geçti hep acılarla?

Boşuna mı verdiydi ki
bunca yürek hayatını?
Bunca insan, bunca can
gitmedi mi yurdu için?

İster misin boşa gitsin
bunca akıl, bunca istem,
harcansın hiç uğruna
bunca kavga, ister misin?

Gelecek, mutlaka gelecek
sonunda güzel günler;
yalvara yakara yürekten
insanlarımız dilediler!

Belki olacak tam tersi:
Yiğit ölüler çukuru
ve bütün bir ulusun
olacak cenaze töreni!

Yığılacak topraklarda
ölü üstüne ölü.
Her yanda insan görülecek,
gözleri yaşla dolu.

Bağlı kal yurduna, Macar,
senin o kutsal toprağın.
Düşersen, o seni yaşatan,
o olacak barınağın.

Şu yeryüzünde ondan başka
sana yer yok, bilesin.
Yaşamak ve ölmek, sana yaraşan,
kaderin ne olursa olsun.

Çev. A. Kadir - Eray Canberk

JANOS ARANY

1817 yılında doğdu. On dokuzuncu yüzyıl büyük Macar şairlerinden biridir. Macar dilini çok iyi kullanmış, edebiyata büyük katkısı olmuştur. Yaptığı çeviriler önemini korumaktadır. Halk ağzıyla ve çok ustaca yazmıştır. Petöfi'nin ölümü ve devrimin ezilmesi onu derinden etkilemiştir. 1882'de öldü. En önemli şiir kitapları: Nagyida Çingeneleri, Buda'nın Ölümü, Toldi'nin Aşkı.

U Y G A R L I K

Eskiden, kavgada dövüşte,
ilke de neydi, kural da ne!
Biri tutup indirdi mi yumruğu,
yeterdi güçsüze güçlünün gücü.

Şimdi sanki daha mı farklı!
Güçlü mü yumruğu indiren?
Bir toplantı başlar osaat.
Haydi ayıkla pirincin taşını!

Çev. A. Kadir - Eray Canberk

Sandor Petöfi

1823 yılında Budapeşte'de doğdu. Babası bir kasap çırağı, annesi bir hizmetçiydi. Oldukça karışık bir öğrenim gördü. Son okuduğu okuldan kaçarak bir tiyatro topluluğuna katıldı. Babası tarafından tekrar eve getirildi. Sonra askere yazıldı. Hastalandı. Tekrar tiyatro tutkusu başladı. Bu sıralarda ilk şiiri yayımlandı. Tiyatroda başarısızlığa uğrayınca bütünüyle edebiyata yöneldi. Halk sanatından kaynaklanmayı denedi. Bir yandan da Latin, Fransız, Alman, İngiliz edebiyatından ve özellikle Shakespeare'den etkilendi. 1789 devrimiyle ilgili pek çok şey okudu. Birçok kereler âşık oldu. Genç öncü devrimcilerin başına geçti. Fakat devrim için bütün halkın ayaklanması gerektiğini anlıyordu. Umutsuzluğa kapıldı. Avustarya'ya karşı savaş başladığında orduya katıldı. 31 Temmuz 1849 günü kayboldu ve cesedi bulunamadı. Yirmi altı yaşında öldüğü zaman ardında bin beş yüz sayfalık bir uğraş bıraktı: Şiirler, hikâyeler, gezi yazıları, oyunlar, düz yazılar. Macar şiiri denilince, yurt, sevgi, özgürlük, halk şairi olarak ilkin Petöfi akla gelir.

ÇAĞIMIZIN ŞAİRLERİNE

Öyle kolay sanma sen bu işi, kardeşim,
hemen kalkışma tellerden şarkılar döktürmeye!
Sazı eline bir kere almaya göresin,
bir görev yüklendin demektir, bilesin,
çok ağır bir görev, ve belâlı.
Geldinse anlatmaya yalnız kendi derdini, kardeşim,
yalnız kendi zevkini anlatmaya geldinse,
bırak elinden o kutsal sazı,
sana burda hiç kimse kulak asmaz.

Biz yaşamadayız bugün bir çölde, kardeşim,
çok eskilerde bir Musa vardı hani,
işte biz o Musa gibi yaşamadayız bugün;
tanrı tekparça ateşten bir kılavuz vermişti ona,
o da o ateşten kılavuzun peşinden gitmişti.
Bugün tanrı tekparça ateşten şaire ne der bak:
Sizsiniz halkı mutluluğa götüren yolu aydınlatacak.

Ey şairler, gireceksiniz halkla kol kola,
alevlerin, fırtınaların içinden geçeceksiniz,
hiç durmadan yürüyeceksiniz, ama hiç durmadan;
alçaktır halkın bayrağını elinden düşüren de,
şurda, geride, bir kenarda gizli gizli,
bir parçacık dinleneyim, diyen de alçak!

Halk bakacak, görecek, anlayacak,
acı çeken kim, başkaldıran kim, dövüşen kim,
kim işi oluruna bırakmış,
kim günü gün eden,
kim şarlatan,
kim korkak!

Peygamberler çıkacak, yalancı ve kurnaz,
durun, diyecekler size, durun, ey insanlar,
işte burası, diyecekler, sizi yaşatacak yer,
işte burası bolluk ülkesi, mutlu toprak.
Bu korkunç yalanlara kanmayacak ama hiç kimse,
ne açlık kanacak, ne susuzluk kanacak, ne de umutsuz yaşamak,
haykıracak güneşte kavrulan milyonlarca insan,
hepsi yalan, diyecekler, hepsi yalan, hepsi yalan.

Ne zaman eşit pay alırsak hepimiz bolluk sepetinden,
ne zaman hepimiz sırayla otururbut hak sofrasına,
ne zaman her eve girerse bereketli aydınlığı bilimin,
ne zaman pırıl pırıl yanarsa tekmil evler aydınlıklar içinde,
işte o zaman deriz, burada duralım, tamam,
işte burası bolluk ülkesi, mutlu toprak.

Biz o güne kadar, dur durak bilmeden,
sürdüreceğiz amansız savaşımızı,
dağ taş demeden yürüyeceğiz,
gözler çakmak çakmak, yumruklar sımsıkı.
Sonunda, bütün bu çabalara karşılık
hiçbir şey geçmeyebilir de elimize,
yola çıkarken zaten biz bunu göze almıştık.

Ölüm kondurup alnımıza yumuşak bir öpücük,
kaparsa usulcana göz kapaklarımızı,
ve ipekten kefenler ve çiçekler içinde
alıp korsa bizi kara toprağa,
bu bile yeter de artar bize.

Çev. A. Kadir - Şerif Hulûsi

H A L K

Bir eliyle dayanır sabana,
bir eliyle savurur kılıcı.
Bir ömür boyu soluk almadan,
döker durur alın teri,
bulanır durur al kanlara.

Toprak ana, toprak ana,
yedirip içirip giydirmezsen onu,
canının çektiğini vermezsen ona,
bunca alın teri dökmek neye,
toprak ana, toprak ana,
madem memelerin sütle dolu?

Ezdik diyelim düşmanı hadi,
sanki yaşamayacak mı o gene,
öyleyse bunca kılıç çalmak niçin,
bunca insan kanı dökmek neye?
Hep vatan uğruna mı dersin,
vatan uğruna mı çektiklerim?
Sen kimi kandırırsın, kimi!
Vatan mı derim ben şuna,
hiçbir hakkı olmayan toprağa?
Hiçbir hakkı olmayan halka ben
halk mı derim?

Çev. A. Kadir - Şerif Hulûsi

ŞİİR

Hiç bilmezler kadrini senin, ey kutsal şiir!
Soysuzlaştıralım şunu, derler,
alırlar ayaklar altına seni,
bir güzel çiğnerler.
Kulak ver şu imansız papazların çığlıklarına:
Yokmuş farkın bir beyzadenin salonundan,
yaldızlı, göz kamaştıran, baktıkça bakılan.
Ama o salona kimler girer?
Yalnız cilâlı ayakkabısı olan.
Yalancı dudaklar, susun!
Kesin sesinizi, yalancı peygamberler!
Şiir hiç de bir salon değil,
kibar takımının çene çalmaya geldiği.
Bütün insanlara açık bir kapı o,
mutlulara, mutsuzlara açık bir kapı.
Yani kutsal bir tapınak,
yalınayakların da girebileceği.

Çev. A. Kadir - Şerif Hulûsi

D Ü Ş

Düş,
en güzel bağışıdır doğanın bize,
odur dilekler ülkesinin kapılarını açan
girelim diye içeriye,
her istediğimize kavuşalım diye.
Ne üşür, ne de aç kalır
düşünde yoksul,
sırtında allı pullu giysiler,
güzel bir evin yumuşacık halıları üstünde
yürür gider.
Düşünde kral,
ne yargılar, ne ceza verir, ne de bağışlar,
yan gelir, bakar keyfine.
Düşünde delikanlı,
kavuşur sevgilisine,
uğrunda nice acılar çektiği,
sıcacık göğsünde eriyip gittiği, sevgilisine.
Bense, düşlerimde,
kırarım kulluk zincirlerini
bütün halkların.

Çev. A. Kadir - Asım Bezirci

BİR DÜŞÜNCE KURCALAR KAFAMI

Bir düşünce durmadan kurcalar kafamı:
Yatakta, başım yumuşak yastıkta mı ölmeli?
Yoksa bir karanfil gibi mi solmalı yavaşça,
gizli bir kurdun içten içe kemirdiği?
Sessiz sedasız eriyip gitmeli mi yoksa
boş bir odaya bırakılmış mum gibi?
İstemem, tanrım, böyle bir ölüm istemem!
Ölmeyi dilerim ben, ölmeyi birdenbire:
Ayakta, yıldırımla parçalanan bir ağaç gibi,
kasırgayla devrilen bir ağaç gibi ölmeyi,
uçuruma yuvarlanan bir kaya gibi,
tepeden tırnağa titrete sarsa yeri göğü.
Uyanacak birgün kölelikten usanan halklar,
koşacaklar savaş alanına doğru.
Yüzler yalım yalım, bayraklar altında duracaklar.
Dört bir yanda pırıl pırıl şu onurlu parola:
Herkese özgürlük! Her yerde özgürlük, her yerde!
Yayınca halklar bağıra bağıra
bu sözcükleri dört bucağa, doğudan batıya,
ve başlayınca saldırılar zorbalara karşı,
isterim ölmek en ön sıralarda,
isterim sulasın yüreğim o şeref tarlasını
gençliğimin fışkıran al kanlarıyla.

Ağzımdan çıkan mutlu son sözüm
bastırılsın isterim çelik gürültüsüyle,
borazan sesiyle, top gümbürtüsüyle.
Kazanılan zaferle atlar kişnesinler,
var hızlarıyla çiğneyip geçsinler cesedimi,
bıraksınlar paramparça gövdemi savaş alanında.
Başlayınca sonra cenaze töreni,
getirilsin bir araya bütün kemiklerim,
matem marşları çalsın durmadan
kara tüllü bayraklar altında.
Bir mezara gömülsün kahramanların hepsi,
senin uğrunda can verenlerin hepsi,
ey özgürlük, ey dünyanın özgürlüğü!

Çev. A. Kadir - Asım Bezirci

MACAR ASİLZADESİ

Atalarımın kanlı kılıcı
adamakıllı paslandı duvarda,
kalmadı tek parlak yeri.
Ben Macar asilzadesiyim.

Yan gel yat, gez aylak aylak,
işte hayatım bu benim!
Köylüler çalışsın benim yerime.
Ben Macar asilzadesiyim.

Yolları iyi yap köylü:
çünkü senin atına bineceğim!
Hiç gelemem yayan yürümeye!
Ben Macar asilzadesiyim.

Ne diye kendimi bilime vereyim:
Bilginlerin hali ortada işte.
Okumak yazmak mı? Hadi git işine!
Ben Macar asilzadesiyim.

Benim de bir bilimim var elbet,
hem bu bilimde ben bir taneyim:
üstadım yemekten içmekten yana!
Ben Macar asilzadesiyim.

Vergi vermemek oh ne güzel!
Doğrusu devede kulak kalır
borçlarımın yanında gelirim.
Ben Macar asilzadesiyim.

Tasası bana mı düştü
yurttaki bir sürü derdin?
Aldırma, düzelir, der geçerim.
Ben Macar asilzadesiyim.

Ölürsem atalarımın evinde birgün,
tüm haklarımla, tüttüre tüttüre çubuğumu,
elbette doğru cennete gideceğim.
Ben Macar asilzadesiyim.

Çev. A. Kadir - Asım Bezirci

EĞER ERKEKSEN ERKEK GİBİ DAVRAN

Eğer erkeksen, erkek gibi davran,
olma döneğin, kalleşin biri;
seğirtip durma ordan oraya
kaderin elinde bir kukla gibi.
Alçak bir köpektir kader,
bir yandan havlar, bir yandan kaçar,
görmesin namuslu, gözüpek birini.
Öyleyse namuslu, yiğit ol sen de!

Eğer erkeksen, erkek gibi davran,
zevzeklikle falan oyalanma;
daha güzel konuşur eylemler
dünyadaki bütün Demosten'lerden.
Yap ve boz, kasırgalar gibi,
ama bir kez eserini bitirdin mi,
pek öyle görünme ortalıklarda,
"ödevimi yaptım" de, yeter.

Eğer erkeksen, erkek gibi davran,
korkma, söyle dobra dobra
iyicene inandığın şeyi,
söyle, kanın pahasına da olsa!
Korkarsan inandığını söylemekten
hiç yaşama, öl daha iyi,
çünkü ölmek hiçbir şey değil,
eğer başını dik tutabilmişsen.

Eğer erkeksen, erkek gibi davran,
koru bağımsızlığını gözün gibi,
değişeyim deme onu sakın
bütün altınlarını verseler dünyanın.
Adam yerine koma o kişiyi,
kendini çok pahalıya satsa bile!
"Yoksul ama bağımsız":
işte senin için tek ilke!

Eğer erkeksen, erkek gibi davran,
onurlu ol, güçlü ve yürekli.
Kılına dokunamaz o zaman hiç kimse,
ne insanlardan, ne tanrılardan.
Dik dur bir meşe ağacı gibi,
belki birgün azgın fırtınalar
seni yere yıkarlar ama
taş çatlasa bükemezler belini!

Çev. A. Kadir - Asım Bezirci

Endre Ady

1877 yılında doğdu. Taşralı soylu bir ailedendir. Hukuk öğrenimini yarıda bırakıp gazeteciliğe başladı. Nyugat (Batı) *adlı derginin çevresinde toplanan yazarlara katıldı. Macaristan'daki yarı derebeylik yönetimine karşı çıktığı için tutucuların ve gelenekçilerin sürekli saldırısına uğradı. Şiirlerinde Macar özelliği hemen sezilir. 1919 yılında öldü.*

MACAR JAKOBENLERİNİN ŞARKISI

Kan sızar parmaklarımız ucundan
dokunur dokunmaz sana,
zavallı, uyuşuk Macaristan!
Bu bizimkisi yaşamak mı?

Ama nasıl umalım daha iyisini?
Gözlerimiz, yüreğimiz ağrıdı beklemekten
seni süreksiz uykunun başında,
ey tutsak halkların Babil'i!

Soğuktan uyuşmuş bir yığın istek
güçlü bir atılım olur mu dersin?
Macar mısın, Slav mısın, Rumen misin?
Yas hep aynı, acı hep aynı.

Yüzyıllardır kardeştirler
yüzkaramızla acımız.
Neden gürlemeyelim bir ağızdan
kırmak için düşüncenin demirlerini?

Tuna'nın Oltu'nun sesi bir,
o sessiz mırıltısı ölümün.
Arpad'ın üklesinde şu hale bak:
Ne efendi olduk, ne de halk!

Ne zaman birleşeceğiz, ne zaman
konuşacağız güçlü ve gür bir sesle,
biz horlanmışlar, biz ezilmişler,
hepimiz, Macar olan, olmayan?

Boyuna eşkıyalar efendi mi olacak,
biz uşak mı olacağız boyuna?
Boyuna tutsak mı kalacak
Macarlar, kafeste kuş misali?

Ne inancımız var, ne ekmeğimiz,
ey düşkünlerin, dilencilerin Macaristan'ı!
İnanç da bizim olur yarın, ekmek de,
eğer istersek ve göze alırsak her şeyi!

Çev. A. Kadir - Eray Canberk

Lajos Kassak

1887 yılında doğdu. Gençliğinde basit bir işçiydi. Yürüyerek yaptığı bir Avrupa gezisi dönüşü Nyugat *topluluğu tarafından keşfedildi. 1915'te* Tet (Eylem) *dergisini kurdu. Ardından* Ma (Bugün) *dergisini kurdu. 1919'da Macar komününün düşüşünden sonra Viyana'ya kaçtı. Dönüşünde ileri düşünceleri nedeniyle sık sık yargıç önüne çıkarıldı. Daha sonraları edebiyat dünyasından uzaklaşmak zorunda kaldıysa da, 1956'dan bu yana yeniden şiirlerini yayımlamaya başladı. Atilla Jozsef'in ustalarından biri sayılır. Özellikle serbest şiir konusunda önemli bir yeri vardır.*

ŞİİR

Çok seyrek çıkıyorum dışarı, kederliyim ve arada bir
[gözlerime kadar indiriyorum şapkamı.
Yıllar dişlerimin arasında kumu gıcırdatır durur.
Kim kovacak ve ne vakit kovacak ayaklarımın altında şu
[yılanlar gibi düğümlenmiş yolları.
Kentlerin üstünde fır döner yıkımın kara melekleri.
Burda kapılar kapalı, köprüler kopmuş, uçmuş gitmiş.
Yoksulluğun lâmbalarını yakarım içimde akşamları.
Duruyorum bakırdan ayın altında: Tek kişi yok bu ışıkta
[sıcak ellerimin okşayabileceği.
Demiryollarını kaldırdı ortadan arkamda biri, yapayalnızım
[yeni şeylerin başlangıcında. Tek başıma.
Ama gene de derim: Yuvası benim iri tohumun.
Benim sögüt kabuğundan yapılmış yitik kaval,
çıplak hayvanları evcilleştiren benim.
Gölgemle kaplarım yeryüzünü istersem.
İyi bakın mezara: O mezar, mezarı yapanın istediği kadar
[derin değil.
Bir ev bilirim, kitap dolu içi, çınlayan bardaklar, ve o evin
[anılarını taşıyan ince akşam yemekleri.
İri bir kadın, çok iri, genç kızlarıyla oturur, demirden
saçlarının telleri.
Bıçakla delik deşik sevdalılar hıçkırırlar dışarda.
Sıcak odalarda delikanlılar gider gelir, gider gelir.
Sanatçıdırlar, iyiliği solurlar.
Sevin kapalı çayırlarda yaşayan koyunları, sevin, ey insanlar!

Çev. A. Kadir - Eray Canberk

Milan Fust

1888 yılında Budapeşte'de doğdu. Yoksullaşmış bir burjuva ailesindendir. Sekiz yaşında babasız kaldı. Budapeşte Üniversitesi Hukuk Fakültesinde okudu. Bütün hayatı boyunca okuyup yazdı. 1945'te edebiyat profesörü olarak üniversiteye atandı. Çağdaş Macar edebiyatının en önemli öncülerinden biridir. Evrensel boyutlu, her zaman yeniden okunan, okundukça yeni anlamlar kazandıran bir şairdir. Macar serbest şiirinin kendine özgü biçimini yaratmış, yeni yeni anlatım olanakları aramış ve bulmuştur. Birçok şair onu izlemiştir. Şiirleri üzerinde çok fazla çalışmış, yayımlanmış şiirlerini yeniden basarken, üzerlerinde titizlikle tekrar tekrar durmuş ve düzeltmeler yapmıştır. Dünya edebiyatında Lenin üzerine yazılmış en güzel şiirlerden birini onun yazdığı söylenir. Ona göre, olaylara endişeli sorularla, kuşkularla yanaşmalıdır. Bir sanatçı, bu hareket dolu dünyaya ancak böylece gerçekten bakabilir. Ülkenin Nazilerden kurtuluşundan sonra, 1948'de, Macaristan'ın en büyük ödülü olan Kusut Ödülünü aldı. Uzun bir sessizlik döneminden sonra, 1955'te, yeniden sanat hayatına döndü. 28 Temmuz 1967'de öldü. Şiir kitapları: Değişemezsin *(1914),* Kaybolmanın Korosu *(1921),* Şiirlerden Seçmeler *(1934),* Ruhlar Sokağı *(1948),* Bütün Eserleri *(1958, 1969).*

BİR ŞEYİN BELİRMESİNİ BEKLİYORUM

(Ve yürüdükleri zaman kanatlarının gürültüsünü duydum. –Hezekiel 24)

Melekler kederli. Görmez misin ellerindeki kılıcı?
Şimşekler salarken onlar ışığın içine
uçarlar ışıltılı kara lekeleri üzerinden güneşin
ve güneş açılıverir önlerinde, çünkü onlar ellerinde,
[kılıçla uçmaktalar.
Melekler kaparlar zavallı gözlerini ve bağırırlar yukardaki ışınlara:
"Ulu tanrı! Ulu tanrı! Ulu tanrı!"
Ve ışınlar meleklerin önünde kalkarlar şaha. –Öyle ya.
Ve güneşle ay küçük köpekler gibi büzülürler yanında onların.
Ve yıldızlar dağılırlar önlerinde çil yavrusu gibi
ve aşırı bir alçakgönüllülükle patlayıp o saat sönüverirler.

Gene de bu melekler ne kadar kederliler. Geçtiler kemiklerin
[içinden kemik tarlası üzerinde uçarlarken.
Ve bu kemikler de kederliydiler, sularda boğulmuşlar.
[ateşte yakılmışlardı bu kemikler,
o kadar yanmışlardı ki, bir beyazlık kalmıştı tarlalarda kala kala.
Kemik tarlası üzerinde, diyorum. Orda bile yankı yaptı
[meleklerin çığlığı.
Karşılık vermediler miydi tarladaki bu kemiklerde
"Ulu tanrı! Ulu tanrı! Ulu tanrı!"
diye onlara. –Öyle ya.

Oysa sular boğmamış mıydı bu kemikleri,
[ateş yakmamış mıydı bu kemikleri!
Çürük evlerinde bıraktıkları çocukları tütüyordu gözlerinde
[bu kemiklerin gene de.

Ah! Düşünce o kadar büyük mü gerçekten, söyle bana,
[Vladimir İliç, o kadar büyük mü gerçekten?
Geçecek kadar hayatın ve ölümün üzerinden,
[kemiklerin içinden geçecek kadar,
ve hiç var olmayan bir şey kalacak kadar iliklerde?
Söyle bana, madem tanrı üç kere ulu, öyleyse uludur onun adı,
bütün varlıklar üzgünken bile, kederliyken bile
[bunu iliklerinde duyar,
dahası var, en acı umutsuzluklar içinde öfkeliyken bile
[iliklerinde duyar bunu,
düşünmesi bile insanı ürpertir ama sen gene de söyle bana,
böyle içten bağlılığı varlıklara kim öğreten?

Ah! Yumuşacık bir yürek var sende ve de korkunç bir yürek,
söyle öyleyse, Düşünce nedir bilmiyordun sen çünkü,
biliyordun, Düşünce kan dökücü, Düşünce iyilik, ama iyiliği
[istediği için kan dökücü,
insanoğlunun ilk günahıyla, lekelerini yenen güneş gibi,
[savaşmak zorunda olduğu için kan dökücü,
karanlıklar taşıyan her çağın içine sinmiş kötülüklerle
[savaşmak zorunda olduğu için kan dökücü.
Sen ki o kadar iyisin, cezalandırdın gene de –
oysa iyilik isteği de dağlar gibi büyüktü sende,

ve işte öylesine büyük oldu, dağın tepesine çöken bulut gibi,
öylesine büyük
senin alnına inen keder ve karanlık.

Ey Vladimir İliç, yardım edilebilir mi insanoğluna?
Boşuna bunu sana sormam.
Karanlık daha karanlık olur yeni bir çağın eşiğinde,
[geceler daha derin.
Ben bu dünyanın vadilerinde hiçbir karşılık duymam.
Boşuna otururum burda ve beklerim görünmesini bir şeyin
[ne zamandır, ama hiçbir şey kıpırdamaz.
Sadece resmin başını eğer ve kederli gözlerin bir şeyler
[söylemek ister arada bir.

Bir de senin dev gibi eserin.

Çev. A. Kadir - Mahir Şaul

GYORGY SARKÖZI

1899 yılında doğdu. Budapeşte'de büyük bir yayınevinde çalıştı. Şehirli olmasına ve Nyugat (Batı) *dergisinde edebiyata başlamasına karşın "halkçılar"ın hareketlerine katıldı. Onların* Valasz (Yanıt) *adlı dergisini yönetti ve paraca katkıda bulundu. Doğruluğu, arılığı ve fedakârlığı şiirlerine de yansır. 1945 yılında Naziler tarafından öldürüldü.*

YAĞMUR DAMLALARI

Birgün gelecek, olacağım ben sadece
bir rafta unutulmuş ince bir kitap.
Sevinçleriyle, acılarıyla kaderim
örecek sessizliğini kara sözcüklerden.

Ama sonunda uzanacak ona bir el,
tatlı bir soluk tütecek sayfadan,
doğacak bir sözcük, bir başka dünyanın ayı,
bir ikinci yaşamayı tadacak okuyan.

Zaman kaynar, gelir bir boğucu sis ta nereden,
gelir yüzer üstünde bu çizgilerin;
saydamlaştırın beni, tutun beni ışığa,
sonra ele geçmez sırlarımı çözün.

Ey ölüm, yaşayacağım ben ak kâğıt
bağışlayıncaya kadar beni,
ve yutuncaya kadar savaşan kasırgaları çağın
bugün söylediğimiz dedelerimizin dilini.

Ey belleğim, silinmen gerekecek, silinmen,
donmuş camlardaki buğu gibi;
izimizin hiç kaybolmadığı çölde
bir tohum olacaksın sen olsan olsan!

Çev. A. Kadir - Eray Canberk

Gyula İllyes

1902 yılında doğdu. Köylü bir aileden gelmedir. Gençliğinden başlayarak sol hareketlere katıldı. Siyasal bir göçmen gibi uzun süre Paris'te yaşadı. Birçok işler yaptı ve Sorbonne'da kursları izledi. Crevel, Eluard, Cocteau, Aragon ve Tzara ile arkadaşlık etti. Sonradan Macaristan'a dönmeyi yeğledi. Nyugat (Batı) *dergisinin yönetimi verildi kendisine.* Petöfi'nin Hayatı *kitabıyla bir nesir yazarı olarak da dikkati çekti. Fransız ordusunun İkinci Dünya Savaşı'ndaki bozgunundan sonra Fransa'ya karşı sevgi ve desteğini* Fransız Edebiyatının Hazinesi *yapıtıyla kanıtladı. 1946'da halkçıların organı olan ve kendisinin yönettiği* Valasz (Yanıt) *dergisinin kapanmasıyla Balaton gölünün kıyısındaki evine çekildi ve çalışmalarını burada sürdürdü.*

KİRLİ VE DAR SOKAKLAR BOYUNCA

Koştum vardım kapıya,
duyunca kaygılı damlaları
alnımda, göğsümün üstünde,
geldi birden yılgı, kuruldu yerine.
Gözden geçirdim gökyüzünü,
kulak verdim silâhların boğuk ulumasına,
her şey dövüyordu yüreğimi
acele yürüyüşü gibi dilsiz dostların.
Yıldızlar tepemde pırıl pırıldılar.

Uzak zamanlar, ozon'la tıklım tıklım
fırtınaların ardındaki zamanlar,
inanıyorum mutlaka geleceksiniz,
tutun belleğinizde bizi
gelecek mutlu günlerin kızları
ve erkekleri, tutun bizi belleğinizde,
köşe bucak yürüyen bizi
kirli ve dar sokaklar boyunca,
korku içinde, perperişan,
sevgi dolu, çekingen
bir eli uzatırken
güçlü özünüzün kaynağı
sıcak bir kucaklaşmanın ardından.

Çev. A. Kadir - Eray Canberk

ZORBALIK ÜSTÜNE

Yalnız orda yok zorbalık,
zorbalığın olduğu yerde,
yalnız tüfeklerin ağzında,
yalnız hapishanede.

Yalnız sorgu odalarında
yok zorbalık,
ve gecenin içinde bağıran
nöbetçinin sesinde.

Yalnız karanlık ve dumanlı
iddianamede yok o,
yalnız tutuklunun
itiraflarında yok.

Yalnız "suçlu!" diye haykıran
yargıcın soğuk yargısında,
yalnız "hazır ol!" da
yok zorbalık.

Ateş!" komutu veren katılıkta,
trampetlerin çalışında yok yalnız,
yalnız bir cesedin mezara
atılış biçiminde yok.

Gizlice aralanmış
kapıların arasında
korkuyla fısıldanan
haberlerde yok yalnız.

Yalnız dudağa götürülen parmakta yok o,
ki "sus!" demek ister.
Daha başka yerlerde de var o,
daha başka yerlerde de.

Hapishane duvarı gibi örülmüş
bir yüzün çizgilerinde yok yalnız,
yalnız parmakların arkasında
acılı, perişan çığlıklarda yok.

Dilsiz gözyaşlarının
sessizliğe eklenen
coşkun selinde yok yalnız,
yalnız irileşmiş gözbebeklerinde yok.

Zorbalık gösterilerde
yok yalnız,
ayakta, bağıra çığıra
yaşa'larda, şarkılarda yok.

Yalnız orda yok zorbalık,
zorbalığın olduğu yerde,
yalnız alkış tutan ellerde
yorulmadan hiç.

(...)

Zorbalık çocuk yuvalarında,
zorbalık babanın öğütlerinde
ve gülümsemelerinde ananın,
verdiği karşılıklarda çocuğun yabancı birine.

Zorbalık dikenli tellerde yok yalnız,
kitapların satırları arasında,
bize dikenli tellerden daha iyi görünen
ve bizi aptallaştıran sloganlarda.

Veda öpücüğünde bile
var o aslında,
sesinde var kocasına soran kadının:
Ne zaman geleceksin, sevgilim?

Sokaklarda makine gibi tekrarlanan
"Nasılsın?"larda var o,
birden daha da rezilleşen
el sıkışmalarda.

Sevgilinin yüzünde,
buz kesiliveren apansız,
tam şu sıra,
onunla buluşurken.

Sorgularda yok yalnız,
itiraflarda yok yalnız,
şarabın içinde sinek gibi
sarhoşluğunda tatlı sözlerin.

Çünkü sen düşlerinde bile
artık yalnız değilsin,
gelin odasındadır o
belki hazdan daha önce.

İnanma boş yere
sana sahip olduğuna bir kez,
sevdiğini sandığından beri onu
yatıyordun onunla.

Tabaklarda ve bardaklarda o,
burunda ve ağızda,
soğukta ve karanlıkta,
içinde ve dışında senin odanın.

Sanki evin az ötesinde
bir gaz kaçağı varmış gibidir,
dalar gibidir açık pencereden
ağır, pis bir koku.

Konuşurken sen kendi kendinle
odur, zorbalıktır sorguya çeken seni,
özgür değilsin artık
düşünürken bile.

(...)
Konuşur zorbalık
çanların sesinde,

günah çıkaran papazın ağzında,
vaazlarında papazın,
sökün ederler aynı tiyatroya kol kola
kilise, parlamento ve darağacı.

Gözlerini boş yere açıp kapama,
o durmadan seni gözler,
o hep senin yanında,
hastalık gibi, anı gibi.

Bir tümcenin uyumunda gider katar,
sen mahpussun, mahpus,
ister dağda ol, ister denizde,
zorbalıktır soluduğun.

Şimşek çaktı mı, bil ki o,
her gürültüde patırtıda o,
beklenmeyen her ölgün ışıltıda,
mide bulantısında bile,

gücü tükenmişlikte bile o var,
kelepçelerin bezginliğinde bile,
parmaklıkları gökyüzüne dek çıkan
sağnağın çarpışında,

hücrenin duvarları gibi seni saran
ak karın yağışında var,
köpeğinin gözleri içinden
odur bakan sana.

Her tasarıda hazır o,
senin gelecek günlerinde,
senin düşüncelerinde,
tüm davranışlarında hazır.

Hem izlersin, hem yaratırsın onu
yatağında akan ırmak gibi,
hele bir dene menzilinin dışına bakmayı,
o da bakar osaat sana aynada.

Kollar seni, kaçamazsın
hem gardiyansın, hem tutuklu,
siner kumaşına esvabının,
siner tütününün tadına.

İşler ta iliklerine dek,
daha da derinlere hattâ,
düşünmek istersin bir şeyler,
onun sözleri gelir aklına.

Bakayım dersin şöyle bir,
görürsün onun gösterdiklerini,
çevrende çoktan kül olmuş gitmiş
tek bir kibritle tutuşan orman,

ezilip söndürülmemiştir
o kibrit atılırken yere.
Bekler zorbalık senin başında,
fabrikada, tarlada, evinde.

Artık bilemezsin yaşamak ne,
et ne, ekmek ne,
istemek ne bir şeyi,
istemek ölesiye.

Böylece olursun kölesi kendi kendinin,
olursun taşıdığın zincirleri döken ocak,
dünyaya getirdiğin çocukları
besler büyütürsün o yesin diye.

Zorbalığın olduğu yerde
her şey zincirin bir halkası,
veba gibi dört yandan sarar seni,
olursun sen de zorbalığın ta kendisi.

Çev. A. Kadir - Eray Canberk

Attila Joszef

1905 yılında Budapeşte'de doğdu. Annesi çamaşırcı, babası sabun yapım yerinde işçiydi. Öğrenimini tamamlayamadı. Birçok işlerde çalıştı. Bır yıl kadar Paris'te yaşadı. Dönüşünde Komünist Partisıne girdi. Freudçulukla Marksçılığı bağdaştırmak istediği için partiden ayrıldı. Bazı arkadaşlarıyla Szep Szo (Kanıt) *dergisini çıkardı. Yoksulluktan kurtulduğu sırada ruhsal dengesi bozuldu. Önce hastaneye, sonra da kız kardeşlerinden birinin yanına götürdüler. Birgün evden kaçtı, kendini trenin altına attı ve öldü (1937). 1945 yılından sonra Macaristan'da önem kazandı. Şairle ilgili çalışmalar yapıldı. Petöfi ile birlikte yabancı dillere en çok çevrilen bir şairdir.*

ŞU TERTEMİZ YÜREK

Ne anam var, ne babam.
Ne yurdum var, ne tanrım.
Ne beşiğim var, ne kefenim.
Ne sevgilim, ne aşkım, ne evim barkım.

Tam üç gün var açım,
komadım ağzıma bir lokma.
Veririm ömrümün yirmi yılını,
gücümü kuvvetimi, varımı yoğumu.

Kim alacak onları? Hiç kimse.
Şeytan isteyecek onları benden.
Bu tertemiz yüreği, bu iyi kalbi
ne diye çalıp öldürmemeli?

Alacaklar gelip birgün beni,
koyacaklar kutsal, karanlık toprağa.
Gelecek bir ot uzanacak alacak
şu güzelim yüreğimden gücünü.

Çev. A. Kadir - Asım Bezirci

KENTİN KENAR MAHALLELERİNDE

Kenar mahallelerinde yaşadığım kentte,
akışı içinde alacakaranlığın,
çoğalır yarasalar ufacık ufacık,
isten kara yumakların yarasaları,
sanki uçsuz bucaksız kuş gübresi
ağır bir halı gibi yayılır ortalığa.

Çağdır bu, ruhumuzda yayılan.
Ağır soluğu altında rüzgârın
çuval parçaları, geniş ve katı,
ve dalga dalga inen yağmur,
temizpak eder olukların çinkolarını.
Ama acılar boşuna çekip koparır
taştan etleri yüreklerimizden.

Kanın da yıkaması boşuna. Biz halkız,
yeni halk, bir başka kalabalık.
Haykırılır sunmak için başka sözcükler,
uzar saçlarımız başka biçimde.
Ne tanrıdır bizi yaratan, ne de akıl,
ama başka nedenler var bizi yaratan:

Bu aşağılık topluluğun fırınında bizi
eriten tek gerçek, madde:
Kömür, yağ, çelik,
–ve aynı biçimde–
sağlam tutsun diye bütün kardeşlerimizi

üstünde uçsuz bucaksız toprağımızın.
Böylece devralıyoruz nöbeti
keşişlerden, askerlerden, soylulardan
ve kavrayarak tüm yasaları işte.
İnsanı düşlerden eden
–bir kemanın, ah, derin sesi!–
şakır durur içimizde aralıksız.

Dünyanın doğuşundan bu yana
şiddetin böylesi görülmedi,
gene de görülesi bir şenlik
yakıcı atılışlara yol açan:
Açlık, kolera, savaşlar ve sorgu yargıçları
büyük salgın halindeydi bir vakitler.

Geleceğin galibi, şu horlanmada,
ne daha çok acı çekti bizden,
ne de aşağılanmış alnını gördü
yıldızlı gökkubbe altında.
Biz afaroz altında ezildiydik o vakit
ve bir şeyler anlattıydı bize toprak.

Sadıktı eskiden hayvan. Oysa
tok şimdi makinenin karnı.
Gölün üstündeki en alt buz tabakası
nazik köyler batar gider,
çatlar kentlerimizin duvarındaki alçı,
buz yuvarlanır ve gökyüzü gümbürder.

Kim evcilleştirecek onu? Köylü mü
evcilleştirecek çoban köpeğini?
Onun da beşiği oldu bizim beşik,
bölüşmüştük biz de onun hayatını.
Ne kadar tatlı! Haykırın var gücünüzle!
Bize yabancı değil adı onun.

Siz diz çökmeye hazırsınız,
yalvarmaya alçakgönüllü dualarla ona.
Oysa hepinizindir, o bilmez,
o, sizin yaşlı hizmetkârınız.
Kimi istediyse aramızdan
bir güzel besledi onu.

Biz, maddenin çocukları,
inançlıyız ve omuz omuza.
Yüceltin yüreğimizi! Verir o
ışığa doğru yüceltene kendini.
Ama şimdi anlamak gerekir
ve bölüşmek yoksulluğumuzu.

Fabrikanın üstüne yüceltelim yüreğimizi,
isle kapkara bu yürek ve yaygın.
Hiç kimse görmez onu, eğer görmediyse o
bir maden köpüğü uçuşunun bağlandığını güneşe,
hiç kimse duymaz onu, eğer duymadıysa o
toprağın altında saklı gürültüleri.

Ayağa kalkın! Daha yukarıya! Titretiyor
duvarları, parçalanmış ülkelerde o!
Azgın fırtına soluğumuz bu bizim,
duvarları tekmeler, çiğner geçer.
Yüceltelim yüreğimizi! Kanatlansın yüreğimiz!
Sıyrılsın gitsin gökyüzüne dumanı!

Bekleyelim, aydınlansın içimizde
her şeyin sonunda çözüme varacağı
bir düzenin yaratıcı yetisi:
Ölümsüzlük, doğurgan güçler,
bakışlarımız altında eriyip giden
karanlık anaforlu içgüdüler.

Kenar mahallelerinde kentlerin
duyulur şairin kardeşçe türküsü.
Şuraya bak, ey, şuraya bak,
yağlı, ağır is nasıl ufalanır,
kuş gübresi gibi nasıl yayılır ortalığa.
Artık hiçbir şey durduramaz onu.

Bu gıcırdayan sözcükler uyanan şairden gelir.
Ama vurur garip damgasını da
her zerresine düşler mühendisinin,
ve bağlanır gelecek çağlara.
Sizin de çabalarınızda tutacağınız yol misali,
uyumu sağlayan onun içindedir.

Çev. A. Kadir - Eray Canberk

Zoltan Zelk

1906 yılında Dobrica'nın doğusundaki Ermihalifalva'da doğdu. Babası sinagogta çalışıyordu. Bir bakkal yanında çıraklık yaptı. Köylü gençlik örgütüne girdi. Stalin'e ve Rakosi'ye yazdığı övgüleri daha sonra inkâr etti.

Ölümün Benzeri

An olur parça parça,
yürektir telâşla çarpan,
kulak değil.
Çatlar dakika,
oğul verir ayrılır,
verir bin tane dalgalanan karınca.
Uykuda kımıldarım,
var mıyım yok muyum belli değil,
yarı uyur yarı uyanık,
getirir karanlığın yarasa kanatları,
getirir tırmalaya tırmalaya
dışarının karanlığını içeri.
Dışarda ve içerde yoğunlaşır sessizlik,
yağ damlar aydan, yağ salkım saçak,
pıtır pıtır düşerek
yaprakları üstüne baygınlaşan ağaçların.
Vurur sanki
su damlaları bir hücrede
çıldırmanın kapısını.
Mahkum görür, ama duymaz sesi,
bakar kahrederek.
Dünyanın hücresi! Gecenin hücresi!
Bilinç bulamaz bir çıkar yol,

çeker hasretini parmaklıkları aşmanın,
parmaklıklar ölümün benzeri.
Ta oralarda, kıvrana kıvrana
hangi karanlıklar sallanır
umutsuz gökyüzünün altında, ta oralarda?
Benim o, ben!
Her ağaçta asılmış sallanan!

Yeniden Doğuş

Hızlanır cıvıltısı çalıkuşunun, altın telli,
kuş sesleri, apaydınlık, cıvıl cıvıl, altın tellerde,
sallanır yaradılışın beşiği, sallanır uyanan dünyam,
bir derin uykudaymışım demek,
tam üç mutlu saat.
Yüzerim denizin dibinden yukarıya doğru,
kuş şarkılarıyla çıka çıka su yüzüne:
Dokur bir altın ağ üstünde cıvıltılı tel
bir aydınlık ses kumaşı,
kasvetli, boğuk ne varsa eriyecek,
katı toprağa dönüşecek bataklık.
Başlar güneş altında seçilmeye birazdan
bahçeler, tramvaylar, fabrikalar.

Haydi davran!
Gün beni benimseyiverir belki,
günün dünyası, günışığının dünyası
benimseyiverir beni.
Ben ki o kadar günahlara bulanmışım,
belki girebilirim içeri temizpak.
Çalışabilirim canla başla
eğer iş varsa yapılacak.
Bağlanırım dünyayla yeniden
bu şişlenmiş, bu çarpık, bu dövülmüş,
ama gergin, ama coşkun, ama yiğit,
ve bağımsızlığa susamış
eski dünyayla!

Çev. A. Kadir - Yeşim Salman

Miklos Radnoti

1907 yılında Budapeşte'de doğdu. Szeged Üniversitesinde okudu. Yahudi olduğu için öğretmenlikten uzaklaştırıldı. Özel dersler ve edebiyat çalışmalarıyla geçimini sağladı. Efendiliği ve alçakgönüllüğü ile tanınmıştı. Her zaman ve her yerde ciddi idi. Birçok defalar zulme uğradı. 1940'ta Sırbistan'da bir bakır madeninde çalışmaya gönderildi ve kendisinden yıllarca hiçbir haber alınamadı. 1944'te bozgundan dönen Naziler tarafından öldürüldüğü öğrenildi. Cesedi bir ölü yığınının arasında bulunmuştu. Ceketinin cebinden el yazısıyla şiirleri çıktı. Düşünce derinliği taşıyan bir şairdi. Ayrıca Shelley'yi, Cocteau'yu, La Fontaine'i Macarcaya kazandırmıştır.

İSPANYA İSPANYA

Yağar iki gündür bardaktan boşanır gibi,
parlar çatıları Paris'in penceremi açar açmaz,
oturur bir bulut gelir masamın üstüne,
ıslak bir ışık yüzümü yalar geçer.

Bağırır bana çukurdaki evlerden
yağmurla dövülen bir is uzakta,
öyle utanırım, öyle utanırım ki ben
cıvık çamurlarla, kara haberlerle kirli
bu alacakaranlıktan.

Ey savaş, kırbaçlayan bizi!
Ey savaş, zifir kanatlı!
Kol gezmede sınırlarda korku.
Ne eken kaldı orda artık, ne biçen,
orda artık ne üzüm toplayan kaldı.

Orda artık kuşlar şakımaz,
güneşin ışınları yok artık orda.
Artık anaların olmaz çocukları.
Ey İspanya, İspanya,
yalnız senin ırmakların
akmada
ve kaynamada,
senin ırmakların
kanlı kanlı.

Birgün yeni ordular gelir ama,
yoktan var olan ordular,
gelir kasırgalar gibi,
ordular derin maden ocaklarından
ve yaralı tarlalardan doğru.

Ey özgürlük, insanlar senin geleceğinden kuşkulu!
Hep seni çağırdılar şarkılarında bu öğle üzeri.
Yüzü ıslak bir Parisli fakir de
hep bunun türküsünü söyler
sızlata inlete yürekleri,
sızlata inlete.

Çev. A. Kadir - Selâhattin Yıldırım

KALINTI

Bugüne dek genç bir boğa gibi yaşadım,
bir inek sürüsünün ortasında sıkıldım durdum,
güneş ortasında koşa koşa harcadım gücümü,
salyamı bayrak yaptım oynadım.
Bugüne dek genç bir boğa gibi yaşadım.
Dört döndüm yararak havayı boynuzlarımla,
çiğnedim ezdim toprağı,
dört bir yana tutam tutam saçtım
darmadağın olmuş çayırdaki güzel otları.

Yaşıyorum bugün de bir boğa gibi.
Çekirgelerle kaplı bir çayırda birden titrer bu boğa,
sıçrayarak geldiğini duyar duymaz
başı dönen bir ceylanın,
yukarlardan, dağlardan doğru
bir kurt sürüsünün kokusunu getiren rüzgârla
başı dönen.
Çeker boğa havayı içine,
ve bilir ki gelince vakti,
kaçacağına ceylan gibi,
boş yere debelenip duracak,
ve sonunda kurtlar oraya buraya dağıtacak kemiklerini.
Böğürür acı acı göğe doğru boğa.

İşte böyle savaşmadayım bekleyerek sonumu.
Tanık kalacak kemiklerim geleceğe.

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

Peter Kuczka

1923 yılında doğdu. Önce işçi, sonra memur oldu. 1945'ten sonra ünü yayıldı. Şiirlerinde işçilerin yaşayışını ele aldı, üretim ilişkilerini, sınıfsal sorunlarını konu edindi. Bir süre sonra kişisel sorunlara yöneldi.

EN DOĞRUSU

Anadan doğma dolaşacağım sokakta,
insanlar kırılacak bana gülmekten.

Anadan doğma dolaşacağım sokakta,
gezip tozacağım arasında delilerin.

Anadan doğma dolaşacağım sokakta,
olacağım kapkara, ağaç gibi.

Anadan doğma dolaşacağım sokakta,
toprağa düşeceğim
kendini öldürmüş biri gibi
kaskatı.

Anadan doğma dolaşacağım sokakta,
dileneceğim aptal aptal sırıtarak.

Ne diye yeniden kuşanayım
yalancı giysiler?
Anadan doğma dolaşacağım sokakta.

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

Lajos Tamasi

1923 yılında Tuna kıyısında bir köyde doğdu. Çiftçi bir ailedendir. Çocukluğu yoksulluk içinde geçti. 1945'te Komünist Partisine girdi. Yazarın parti denetiminden özgür olması gerektiğini savunmaktadır.

YOLCULUK EDEN DENİZCİ

– Nice yollar denedim bir zamanlar, nice yollar,
Venüs'ün türbesinden Olivet'in dağ yamacına kadar.
Tüm yolların sonu hep aynı:
Sadece çizmelerimde toz,
şakaklarımda kırağı,
ve güneşin silemeyeceği kadar kara
gölgemin ağırlığı.
Ordular geçirdim dar boğazlardan.
Düşlediğim kahramanlar çevremde bir bir ışıdı.
Bir orduyla birliktim çoğu zaman, ara sıra da tek başıma,
kulaklarım çınladı şehrin bayram gecesinde,
şarkılar söyledim kendi kralca ışığımda.
Öfkelendim, tarihin öç alıcı hançeri elimde,
bulandım kara kızıl kanlara.

– Zındanların kahreden çukurundan baktılar bana yoldaşlarım.
İçim kan ağladı. Ama bırakmadım nöbeti.
Dönmedim arkamı demir parmaklıklara.
Eğilmedim önyargılı yargıçlar önünde tek bir gün.

– Nice uzun yollar çiğnedim, çeşit çeşit nice yollar.
Tüm yolların sonu hep aynı:
Sadece çizmelerimde kuru çamur.
Şimdi önümde yeni bir yol açıldı.
Hiçbir alçaklık geciktiremez yola çıkmamı benim,

hiçbir alçaklık vazgeçiremez kararımdan beni,
hiçbir alçaklık alıkoyamaz beni yola çıkmaktan,
ve hiçbir alçaklık kıramaz kanatlarını sonsuz şarkımın.
Sızlasa da insanın içi böyle keskin aydınlıkta,
daha bir sertleşir, daha bir keskinleşir onun elmastan çekirdeği.
Baştan konuşalım, ağabey, kız kardeşim. Ben hazırım işte.
Kötü uyursam ne çıkar. Sessizim ve durgunum ve dayanıklıyım ya.

– İşte o gün geldi,
konacak tüm gezdiğim yollar sıraya,
tüm gezdiğim yollar bir bir gözden geçirilecek.
Şimdi artık konuşmak gerekli bize,
konuşmak gerekli ekmekten daha çok.
Parılda, kutsal umut, tutuştur içimizi,
bir vakitler dar boğazlarda nasıl aradıysan onu,
çıkmazlarda, limanlarda bir vakitler nasıl aradıysan,
öyle tutuştur içimizi yeniden,
her zaman çarpan
o dağlanmış yüreğinde
döllen, kutsal umut, döllen!

Çev. A. Kadir - Yeşim Salman

Aron Kibedi Varga

1928 yılında doğdu. Çocuk yaşında Macaristan'dan ayrıldı. Almanya'da ve Fransa'da yaşadı. Amsterdam'da Fransız edebiyatı dersleri okutuyor. Şiirlerini Macarca yazmaktadır. Şiirleri duyarlıklarıyla ve sadelikleriyle dikkati çekmekte, ilgiyle izlenmektedir.

YALNIZLIK

Onlar ne kadar mutlu,
hep çoğul konuşurlar:
"Bizim evdekiler, bizim fabrikadakiler,
biz Fransızlar,
biz İngilizler,
biz Hollandalılar.
Ne kadar acı "ben" demek,
"biz" demek ne kadar tatlı!
Konuşurum ben bir başıma
kendimden ve sonsuzluktan,
tek sözcüğünü bile bağlarım kendime
ister Macarcadan olsun
ister dünya dillerinden,
tükürürüm acı dilleri yorgun argın.

Ne güzel şey çoğul!
Bağlananlara ne mutlu
insancıl ağlarıyla gözlerin,
gülüşlerin, iyi davranışların insancıl ağlarıyla
bağlananlara ne mutlu!
Ama biri hapseder beni bende.
Yönelir sözlerim ölüme.
Dilsiz saatler deler içimi.
Ve kutsal bir sabırla beklerim ben o günü,
sözcüklerdeki yalnızlığın birdenbire
ölü ve sessiz beni zorlayacağı günü.
Ve bedenimi çatlatacağı günü
gülen kalabalığın.

Çev. A. Kadir - Afşar Timuçin

İTALYAN ŞİİRİ

Bu bölümdeki şiirlerin italyanca asıllarını kitaplardan ve dergilerden arayıp bulan Sayın Paola Pescatori'ye ve sayın Sergio Pescatori'ye teşekkürlerimizi sunarız.

Trilussa

Corrado Govoni

Luciano Folgore

Giuseppe Ungaretti

Sergio Solmi

Salvatore Quasimodo

Cesare Pavese

Antonio Delfini

Mario Tobino

Ennio Flaiano

Bini (Giovanni Serbandini)

Giorgio Caproni

Vittorio Sereni

Franco Fortini

Primo Levi

Roberto Morsucci

Juan Rodolfo Wilcock

Pier Paolo Pasolini

Racco Scotellaro

Elio Filippo Accrocca

Giovanni Giudici

Italo Volpe

Aldo Severini

TRILUSSA

1871 yılında Roma'da doğdu. Asıl adı Carlo Alberto Salustri'dir. Yoksul bir ailedendir ve çok az bir öğrenim görmüştür. Yazılarını 1887'den sonra Roma'nın diyelek gazetelerinde çıkarmaya başlamıştır. Çok verimli bir ozandır. 1922'den sonra eserlerini düzenli olarak birbiri peşi sıra yayımlamıştır. Çoğunluğunu, günlük olayları kendine göre yorumlayarak yazdığı sonelerin ya da sonradan Ezop biçiminde hayvan ve eşyalarla ilgili masalların oluşturduğu yapıtlardır bunlar. Geçen yüzyılın sonu Roma'sındaki küçük burjuva anlayışını ve yaşantısını, yalnızca olayların yorumcusu gözüyle, yer yer genel anlamda da olsa yererek sergilemiştir. 1950'de öldü. Ölümünden yirmi gün önce, cumhurbaşkanı tarafından sanat alanındaki yeri göz önüne alınarak, tabii senatör seçildi. Şiir kitaplarından birkaçı: Kurtlar ve Kuzular, Masallar, İnsanlar ve Hayvanlar, Su ve Şarap *(1944).*

SAYILAR

"Benim değerim şu kadarcık, doğru",
diyordu Bir, bizim Sıfır'a.
"Ama senin değerin ne? Hiç.
İster iş üzerinde, ister düşünürken,
sıfıra sıfır, elde var sıfır.
Oysa ben, senin gibi tam
beş tane sıfırın başına konsam,
ne ederim, bilir misin?
Yüz bin ederim, yüz bin.
Bir sayı işi bu.
Aşağı yukarı, hani şu,
önüne sıfırlar yığıldıkça
şiştikçe şişen
bir diktatörün durumu.

Çev. A. Kadir - Asım Tanış

ÖZGÜRLÜK

"Dinle bak, özgürlüğü anlatayım şimdi de sana",
diyordu yutucu yutturucuya,
"Bir ulusun özgürlüğü neye benzer, bilir misin?
Dağlardan akıp gelen suya.
Başıboş bırakırsan o suyu,
geçsin dersen istediği yerden,
denize dek ırmaklarda akar gider o,
hiçbir işe yaramadan, boşu boşuna.
Oysa, biri çıkar da, yol gösterir, uysallaştırırsa onu,
çevirtirse yolunu fabrikaya doğru,
bir de bakarsın döndürüvermiş türbini,
güç olmuş, dönüşüvermiş ışığa."

"Hay aklınla çok yaşa
sen e mi!",
dedi yutturucu yutucuya,
"Ama, geçtiği yol boyunca su,
işletirken bir elektrik santralını
ya da döndürürken bir değirmeni
varsın türküler söylesin ya da homurdansın, ne çıkar!
Göz yummalı boşalmasına onun arada bir,
hakkını çiğnememeli."

Çev. A. Kadir - Asım Tanış

ENGEREK YILANI KOCAYINCA

Engerek yılanı baktı birgün haline,
dedi, adamakıllı kocamışım,
diş miş kalmamış bende,
bu yaşamı değiştirmek gerek.
Kim bilir, pişman olmuştu belki de.
Yarasaya dedi ki: "Hani şuralarda
rahibelerin bostanı var ya,
bir başıma oraya çekileceğim,
artık benim için en iyisi çile doldurmak
son nefesimin çıkacağı güne dek.
Hem bu benim en yerinde davranışım olur, fena mı,
yaptığım bütün kötülükleri de öderim."

"Anlıyorum, dedi ona yarasa,
aklın yanlışlarını düzeltmeye yeter
vicdan azabı duymak.
Ama halk arasına saçtığın zehir
olduğu gibi kalacak,
vicdan azabı duy duyma!"

Çev. A. Kadir - Asım Tanış

FİLOZOFUN OLUP OLACAĞI

Dalar dalmaz bizim felsefe profesörü
insan ayağı basmamış ormana,
bütün maymunlar ağaçlardan indiler,
kovalım dediler buradan şu adamı.

"Etmeyin, eylemeyin, dedi adam,
dışarda toplum tuzaklarla dolu,
ne akıl kor, ne düşünce kor insanda günlük yaşam,
bir daha filozofluk mu,
taş çatlasa oraya bir daha dönemem.

Kaba kuvvetle yaşarsın orda yaşarsan,
orda hiçbir işe yaramaz bu kafa.
Maymun olmak benim için daha iyi.

Ve bizim zavallı profesör,
başladı bir hindistan cevizine tırmanmaya.

Çev. A. Kadir - Asım Tanış

İKİ ORTAK

Bir köpekle bir kedi,
bir yılı aşkın bir zaman,
ne buldularsa aşırdılar
kentin meyhanelerinden.
Çoğu ortaklıkta olduğu gibi,
bir iki olağan uyuşmazlık dışında,
bayağı geçinip gidiyorlardı.
Ama birgün, yerlerken çaldıkları bir jambonu,
köpek efendi, ne düşündüyse düşündü,
bugünlerde moda olan ve her derde deva
vicdan azaplarından birini duydu belki:
"Ben vazgeçiyorum, dedi, bu işten,
bir insan dostunun bu işi yapması namussuzluk!
Aylardır şu pis hırsızlık işinde senin yamağın olmak!
Bana böyle kötü bir ad kalsın istemem!"
"Vay seni pis kalleş vay!" diye bağırdı kedi,
"Bu yaptığın ülküye ihanet değil mi?"
Anlaşmaya bağlı kalmak ya da kalmamak konusunda
düşüncelerini açıkladılar ikisi de.
Size göre haksız olan kim burda?
Köpek mi haksız, kedi mi?
Yoksa ikisi de mi haklı?

Çev. A. Kadir - Asım Tanış

İLERLEYİŞ KAHVESİ

Şu İlerleyiş Kahvesi
öyle basık, öyle karanlık ki,
her giren gölgesi olur kendi kendinin.
Soluk alamaz orda hiç kimse.
Hiç kimse izinsiz söyleyemez düşüncesini.

Küf tutmuş rutubetten her yanı.
Bakın, ayna bile
olmuş kapkara,
nasıl yansıtabilir gerçeği?
Ha gayret, derim,
uğraşırım kendimi görmeye,
boşuna arar dururum kendimi
ben bile.

Çev. A. Kadir - Asım Tanış

Corrado Govoni

1884 yılında Tamara'da (Ferrara) doğdu. Kendi kendini yetiştirmiş, birçok işlere girmiş çıkmış; hayvan yeşitiriciliği, arşiv memurluğu, kapıcıbaşılık yapmıştır. Oğlunun Almanlar tarafından Roma'da kurşuna dizilmesiyle acıdan tedirginleşen hayatı boyunca çok verimli çalışmalar yapmış, Şiir, Ses, Lacerba, Sanat ve Şiir, Ligurya Kıyıları *dergilerine yazmış, yirminci yüzyıl şiir akımlarına öncülük etmiştir. 1965'te Roma'da öldü. Ölümünden sonra, 1966'da basılan* Gece Devriyesi *adlı eseriyle bugün bile geçerli ozan gücünü gösterir.*

ÇETECİNİN ÖLÜMÜ

Uyur bitkisel teller,
günle yelin şafakta canlı çözecekleri,
uyur saçlarında.
Bir makinelitüfek taraması
yakaladı onu, hiç beklenmeyen
bir dost yumruğu gibi,
yakaladı başıyla boynu arasından,
düştü sırt üstü yere,
sanki tanımak istemişti vuranı,
sanki dönmek istemişti
karşılık vermek için ona.
Haykırdı selâm yerine: "Köpoğlusu!"
Bir tekme savurdu ve duymadı bile
adımlarının uzaklaştığını kıyı boyunca
kendisini kurşunlayanların.
Boşalttılar kurşunları ırmağa,
az ötede el bombalarıyla
öfke içinde taradılar köprüyü.
Bir tek kuru sıkı yüzünden
korkuyla dolup taşan gece
suç ortağı olsun olmasın,
yapacak şey kalmadı gibi.
Uyur şimdi, uyur o,
gitgide soğuyan
yayık ve yumuşak kandan atkıya sarılı
şiş boynuyla.
Buz tutmuş kaskatı uzun kaputu
onun mezarı oldu.
Ve toprak bitleri ve karıncaları da
pis yurdu.

Çev. A. Kadir - Asım Tanış

Luciano Folgore

1888 yılında Roma'da doğdu. Gerçek adı Omero Vecchi'dir. 1910'da gerçek adıyla Tan Ağarırken *adlı kitabında şiirlerini yayımlamıştı. Sonra hep takma adını kullandı. Gelecekçi akımına uyarak yazdığı şiirleri* Motorların Türküsü *(1912),* Okyanus Üstüne Köprüler *(1914),* Hızlı Kent *(1919) adlı kitaplarında toplamıştır. Carducci'den kendisine kadar gelen şairler üstüne yazdıkları,* Gün Işığında Şairler *(1922),* Aynada Şairler *(1926) çok tutulmuştur. Şimdi de bu yolda manzum masallar yayımlamaktadır. İstediği konuyu geleneksel biçimlerde kolayca şiirleştiren bir şair olarak çok ün yapmıştır. Öbür şiir kitapları:* Başıboş, Neşeli ve Bazen İçli Peri *(1927),* Lirik Şiirler *(1930),* Masallar ve Taşlamalar *(1934),* Anne Gökkuşağı İstiyorum *(1947),* Masal Kitabı *(1956).*

İŞİN YOKSA BEKLE

Şarlatanlar dünyasında
bugün gelecek denen mucize
oldum olası
ertelenir
yarına.

Çev. A. Kadır - Asım Tanış

ŞAHANE MANZARALI

Şahane manzaralı otelde
her akşam
şahane kadınlar,
lâyık olalım diye
otelin şanına,
açık dolaşırlar
önden arkadan.

Çev. A. Kadir - Asım Tanış

YALANLAR

Yalanların bacakları
biliriz kısa.
Ama bugünlerde
ne de hızlı koşuyorlar,
daha çok da
halk dalkavukluğu yolunda!

Çev. A. Kadir - Asım Tanış

E R D E M

Erdem dediğin ne?
Kaba ve dar bir giysi.
Hele onu ilkin sen bir giy,
hoşnut kalırsan
giyerim ben de.

Çev. A. Kadir - Asım Tanış

Giuseppe Ungaretti

1888 yılında İskenderiye'de doğdu. Toscana asıllıdır. Paris'te öğrenimini yaptı, orada Apollinaire, Breton gibi ünlü şairler ve Picasso, Braque gibi ressamlarla ilişkide bulundu. İtalya'da Soffici ve Palazzeschi'yi tanıdı ve Lacerba *dergisinde yazmaya başladı. Er olarak Birinci Dünya Savaşı'na katıldı ve savaşın acılarını dile getiren şiirler yazdı. Birçok yolculuklar yaptı. Birkaç yıl için Brezilya'da yerleşti ve San Paolo Üniversitesinde İtalyan edebiyatı okuttu. Sonra, İtalya'ya, Roma üniversitesine döndü. Onun şiiri, anlamla yüklü deyimlere, tutkulu çığlıklara dayanır. Özellikle düşünce, lirizm, insanoğlunun alınyazısı yönlerinden Leopardi'ye çok şey borçludur. Savaş ve savaşın getirdiği acılar şiirlerinde önemli yer tutar. Valéry, Mallarmé, Apollinaire ve Shakespeare'den çevirileri vardır. 1970'te öldü. Başlıca eserleri:* Gömülü Liman *(1916),* Batıkların Sevinci *(1919),* Zamanın Duygusu *(1933),* Acı *(1947),* Yaşlının Günlüğü *(1960). Eserlerinin tüm baskısına* Bir Kişinin Yaşantısı *adını vermiştir.*

EN CANI YANMIŞ ÜLKE

Bu evlerden
bir şey kalmadı
bir iki tuğla
ve sıva döküntüsünden başka.

Çoğu kalmadı
bana mektup yazan
insanlardan.

Ama eksilmez bir türlü
yüreğimdeki acı.

Benim yüreğimdir.
en canı yanmış ülke.

Çev. A. Kadir - Asım Tanış

K A R D E Ş L E R

Hangi alaydansınız,
kardeşler?

Gecede
titreyen söz,
yeni yeşermiş yaprak,

can çekişen ortalıkta
bugünkü insanın
dayanıksızlığına karşı
bilinçsiz başkaldırması,

kardeşler.

Çev. A. Kadir - Asım Tanış

BAĞIRMAYIN ARTIK

Vazgeçin ölüleri öldürmekten,
bağırmayın artık, bağırmayın.
Hâlâ duymak istemiyor musunuz onları yoksa,
ölmemeyi istemiyor musunuz yoksa?

Duyulmaz fısıltıları vardır ölülerin,
rahattırlar insanların geçmediği yerde,
gürültü yaptıkları da yok artık,
otun büyümesi kadar bile.

Çev. A. Kadir - Asım Tanış

ACINACAK İNSAN

(...)

Yeknesak uzaydır insan,
artar sanır nesi var nesi yok,
oysa sınırlar çıkarır
durmadan, ateşli ellerinden.

Örümcek ağındaki
boşluğa tutunmuştur,
korkmaz kendi çığlığından başka
hiçbir şeyden.
Kalmamıştır bir tek çekici yanı.

Mezarlar diker, onarır yıpranmışlığını.
Ve hiçbir şey yoktur elinde küfürden başka,
seni anmak için, ey yüce tanrı!

Çev. A. Kadir - Asım Tanış

Sergio Solmi

1899 yılında Rieti'de doğdu. Küçük yaşta yetim kaldı. Gençliğinde çektiği yoksulluktan ancak banka avukatı olmakla kurtuldu. Şiirleri ve eleştirileriyle birçok ödül almıştır. Şiir kitapları: Mevsim Sonu *(1933)*, Levania ve Diğer Şiirler *(1936)*, Şiirler *(1950)*.

YARIM AĞIZLA

Kolumla sürtünür geçerim yolda sana,
bu kadar yabancısın bana yazık ki,
her zaman bu kadar yabancı.
Bulurum bir kışlada seni,
karanlık güz akşamını
daha da koyulaştıran
boz bir kışlada.
İşte bir su şırıltısı.
Hafiften bir türkü dudaklarında.
Senin sesini yankılar
görünmeden başka biri.

Büzülmüş titreşirler kuru ağaçlar
pencere önünde avluda.

Neden ben sana ihanet ettim ki?
Neden olduğu gibi kullanmadım dilini senin?
Neden anlatmak zorunda kaldım
ortak acımızı
hiç anlamadığın bu karmaşık sözlerle?
Dilsiz şiir yüreğimde boğum boğum.
Tutacaksın da ne olacak
sana uzattığım bu yararsız eli?

Ama ben de senin kardeşinim bu akşam,
görünmeyen kardeşin.
Sular şırıldar, sen bir türkü mırıldanırsın,
ben seni izlerim,
söyler senin türkünü başka biri de ıslıkla.
İşte sana hep bir ağızdan bir türkü.

En sonunda kurtulurlar
günün katı köleliğinden
bir tatlı pazar yıkanmasıyla,
bu umarsız esirler,
bizim utangaç özgürlüğümüz,
ağar yukarlara şarkılarla.

Türkü söylüyoruz en sonunda
hep birlikte, kardeşler,
yarım ağızla.

Çev. A. Kadir - Asım Tanış

SALVATORE QUASIMODO

1901 yılında Siracusa'da (Sicilya) doğdu. İlkin Roma'da fizik ve mühendislik öğrenimi yaptı. Sonra kendini Yunanca ve Lâtinceye verdi. Milano'da yerleştikten sonra, 1930'da Solaria *dergisinde şiirlerini yayımlamaya başladı. Milano'daki "G. Verdi Konservatuvarı"nda İtalyan edebiyatı profesörlüğü, tiyatro eleştirmenliği ve çevirmenlik yaptı. Şiir çalışmaları iki döneme ayrılabilir: İkinci Dünya Savaşı'ndan önceki ilk dönemde, "kapalı" denen ozanlarla hemen hemen aynı düzeydedir. Bu dönem şiirlerinde, çok güzel çeviriler yaptığı Yunan şiirinin arılığından da esinlenmiştir. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra toplumsal şiire yöneldi ve şiirleri daha açık, daha anlaşılır, daha insancıl duygularla ve sevgiyle doldu. Yunan ve Lâtin klâsiklerinden başka, Shakespeare ve modern yazarlardan da çeviriler yaptı. 1959'da Nobel ödülünü aldı. 1968'de Napoli'de öldü. Başlıca şiir kitapları:* Sular ve Topraklar *(1930),* Okaliptus Kokusu ve Öbür Dizeler *(1933),* Şiirler *(1938),* Ve Hemen Akşamdır *(1942),* Günü Gününe *(1946),* Yalan Gerçek ve Yeşil *(1953-1956).*

SÖĞÜT DALLARINDA

Nasıl türkü çağırabilirdik
basarken yüreklerimize yabancı ayağı,
buz tutmuş meydanlarda yüzüstü
bırakılmış ölüler arasında
melerken çocuklar acı acı?
Nasıl türkü çağırabilirdik
telgraf direğine asılı oğluna koşan
bir ananın kara çığlığına karşı?
Söğüt dallarında asılı dururken adaklarımız, çalgılarımız,
sallanırlarken ağır ağır yomsuz rüzgârda,
nasıl türkü çağırabilirdik?

Çev. A. Kadir - Asım Tanış

ÇAĞIMIN İNSANI

Sen taş ve sapan dönemindesin henüz,
ey çağımın insanı.
Uçaktaydın, gördüm seni,
uğursuz kanatların, ölüm göstergelerinle.
Ateş arabaları içinde gördüm seni,
darağaçlarında gördüm, işkence çarklarında.
Gördüm seni, sendin o:
Sevgiden yoksun, inançsız,
ve kesin biliminle
insanların kökünü kurutmaya hazır.
Öldürdün gene, her zamanki gibi,
öldürdüğü gibi atalarının atalarını,
hayvanların öldürdüğü gibi seni, ilk kez, görür görmez.
Bugün akan bu kan da,
bir kardaşın bir kardaşa,
Habil'in Kaabil'e:
"Tarlaya gidelim, hadi gel",
dediği günkü gibi korkmakta.
O soğuk, inatçı yankı
işte geldi sana kadar,
deldi kulaklarını,
yaşantının içine girdi.
Unutun, ey çocuklar, unutun,
toprağın üstüne ağan bu kan bulutlarını unutun,
unutun atalarınızı, atalarınızın atalarını:
Onların mezarları küller içinde boğulmuş kalmış,
kara kargalar ve karanlık rüzgârlar sarmış yüreklerini onların.
Onları unutun!

Çev. A. Kadir - Asım Tanış

YOKSUL GÜNEY İÇİN YAKINMA

Kızıl ay, rüzgâr, kar tabakası,
senin Kuzeyli kadın rengin.
Artık bu çayırlarda yüreğim benim,
bulutlarla kaplı bu sularda artık.
Unuttum denizi,
Sicilyalı çobanların öttürdüğü
o ağır kabuğu unuttum.
Unuttum yollardaki araba seslerini,
dumanlar içinde keçiboynuzları titrerdi hani.
Nasıldı unuttum yürüyüşü balıkçılların, turnaların,
unuttum burda,
Lombardiya topraklarının ve ırmaklarının
yeşil yayla havasında unuttum.
Ama nerde olursa olsun,
insan haykırır alınyazısını yurdunun.
Güneye götüremeyecek artık kimse beni.

Ah! Güney ne kadar yorgun
sıtma bataklıklarının kıyısına
ölülerini taşımaktan,
ne kadar yorgun yalnızlıktan,
zincirlerden ne kadar yorgun,
ne kadar yorgun haykırmaktan ölümü
ağzındaki kuyuların yankısıyla,
yüreğinin kanını emmiş olan
tüm ırkların küfüründen ne kadar yorgun!
Çocuklar dağlara dönüyorlar bu yüzden,
zorluyorlar yıldızlı örtüler altında atları,
akasya çiçekleri yiyorlar yollar boyunca,
yeniden kızarmış, kırmızı kırmızı,
akasya çiçekleri.

Güneye götüremeyecek artık kimse beni.

Çev. A. Kadir - Asım Tanış

Cesare Pavese

1908 yılında Santo Stefano Belbo'da (Langhe) doğdu. Öğrenimini Torino'da yaptı. Kısa zamanda Anglo-Amerikan edebiyatının tutkulu bir araştırıcısı oldu. 1930'da Whitman üzerine bir tez hazırlayarak mezun oldu. Melville, Joyce ile ilgili çeviri çalışmaları ve faşizme karşı birçok aydınlarla olan arkadaşlıkları o yıllarda başlar. 1933'te Einaudi Yayınevinin yazarları arasına girdi ve az sonra bu yayınevinin sözü geçen bir danışmanı oldu. 1934'te faşizme karşı tutumu nedeniyle sürgüne gönderildi. Üç yıl sürgünde kaldı. Sonraları, çağının en özgün anlatımcılarından biri olarak kendini gösterdi. 1950'de Torino'da bir otelde intihar etti. Başlıca eserleri: Çalışmak Yorar *(1936),* Kendi Ülken *(1941),* Yoldaş *(1949),* Güzel Yaz *(1949),* Ay ve Meşaleler *(1950).*

SEN BİLMEZSİN TEPELERİ

Sen tepeleri bilmezsin,
kanların dört bir yana saçıldığı
tepeleri.
Kaçtık hepimiz,
attık silâhlarımızı
ve onurumuzu.
Bir kadın bize bakıyordu
biz kaçarken.
Durdu içimizden yalnız biri
sıkarak yumruğunu,
baktı bomboş gökyüzüne,
başını eğdi sonra
ve canını soludu
duvarın altında, susarak.
Kanlı bir paçavra şimdi
o ve onuru.

Bekler bir kadın
bizi tepelerde.

Çev. A. Kadir - Asım Tanış

İSTEMEYİZ DİYEBİLSEYDİK

Çalgıcılarını dinlemeye götürdü beni bir akşam.
Alır almaz bir köşede eline gırnatayı
başladı bir cehennem gürültüsü.
Dışarda, şimşekle karışık öfkeli bir sağnak.
Kesiyor ışığı yağmurun tokatları sık sık.
Karanlıkta suratlar allak bullak.
Bir oyun havasını başlıyor ezberden çalmaya.
Bu zavallı çalgılar ne kadar kırık dökük:
Tuşlara vuran eller köylü mü köylü,
inatçı mı inatçı topraktan bakan alınlar.
Çok çalışmaktan yorulmuş bitmiş yoksul kanın
duyulur notalarda böğürdüğü.
Onları zorla yönetmede bu eller,
arkadaşımın nasır bağlamış bu elleri,
bu eller tokmak vura vura,
rendeleye rendeleye,
kazana kazana dişiyle tırnağıyla hayatını bu eller.

O da arkadaşlar edindi orda bir vakitler,
oysa şimdi otuz yaşında var yok.
Yaşadı savaştan sonra açlık çekenler arasında.
Geldi Torino'ya o da, yaşayayım diye,
ama haksızlıklar buldu bula bula.
Öğrendi fabrikalarda asık suratla çalışmayı,
öğrendi ölçmesini kendi yorgunluğu üstünde
başkalarının açlığını.
Ve baktı adaletsizlik her yerde gırla.
Bitmez tükenmez yollarda uykusuz dolaşıp geceleri
istedi rahat bir soluk almak,
ama yalnızca sayısız lambalar gördü,
kötülükleri aydınlatıyorlardı, yanarak,
sesleri kısık kadınları, kendini yitirmiş kuklaları
ve yalpalayan sarhoşları aydınlatıyorlardı.
Bir kış günü gelmişti Torino'ya o,
fabrika şimşekleri ve duman artıkları arasında,
ve biliyordu iş ne demekti.
Ona göre iş, katı alınyazısıydı insanoğlunun.
Bütün insanlar böyle bilseydiler bunu keşke
ve adalet olsaydı şu dünyada.
Ama o arkadaşlar da edindi kendine.
Dayanamadığı halde uzun söze,
dinlemek zorunda kaldı bekleyerek sonunu.
Yoldaş oldu onlarla. Aileler vardı her evde.
Ailelerle çevrilmişti kent dört bir yandan.
Baştan başa onlarla kaplıydı yeryüzü.

Umutsuzluk taşıyorlardı yüreklerinde,
dünyayı yenecek kadar.
Nedense iş yok çalışında bu akşam.
Oysa birer birer kendisi yetiştirmişti bu takımı o.
Gürültüsüne aldırmıyor yağmurun ve ışığın,
daha bir belirgin sert yüzünde acı
ısırırken şimdi gırnatayı.
Gördüydüm ben bir akşam bu gözleri onda,
beklerlerken kesilen bir ışığı,
kendinden on yaş kederli kardeşiyle,
ikisi tek başlarına.
Çalışıyordu kardeşi onun yaptığı bir torna üzerinde,
ve benim zavallı arkadaşım
basıyordu alınyazısına küfürü:
Dünya acı çekiyorsa,
sövgüler koparıyorsa günışığı,
bunun nedeni hiç de alınyazısı değildi.
İnsandı asıl suçlusu bunun!
Burdan basıp bir gidebilseydik,
çekebilseydik açlığı hiç olmazsa şöyle özgürce,
istemeyiz, vazgeçtik böyle yaşamaktan, diyebilseydik,
sevgiyi, acımayı, aileyi, çoluğu çocuğu, falanı filanı
elimiz kolumuz hep bağlı kalsın diye önümüze süren
böyle yaşamaktan!

Çev. A. Kadir - Asım Tanış

ANTONIO DELFINI

1908 yılında Modena'da doğdu. Çiftçi bir aileden gelir. Doğru dürüst bir eğitim görmedi, düzenli bir hayat sürmedi ve belli bir işte çalışmadı. Yirmi yaşındayken bir arkadaşıyla birlikte iki küçük gazete çıkardı. Faşizmin gelmesiyle çok sarsıldı. İlk şiirlerini 1931'de Tevere *adlı kitapta topladı. Yazıları daha çok, garip ve içten tedirgin bir taşralının kişiliğini yansıtır. Burjuva sınıfı ve yüksek sosyeteye göre o "kaçığın biri" dir. 1963'te doğduğu yerde öldü. Öbür şiir kitapları:* Bir Numaralalı Defterden Şiirler *(1932),* Dünyanın Sonu Şiirleri *(1961).*

BİZİM YAŞAMIMIZ

Biz
tümümüz
alabildiğine
utanmaz
ve arlanmaz
ve kaskatı
bir korkunun
içinde
yaşamadayız.

Çev. A. Kadir - Asım Tanış

AĞAÇLARI KESİYOR

Ağaçları kesiyor sayın belediye başkanı,
ağaçları kesiyor sayın şapşal.
Belgelere imza çakıyor sayın vali,
imza çakıyor sayın yönetici belgelere,
üç yataklı polis âmiri imza çakıyor.
Sayın milletvekili oyunu veriyor,
sayın memur sallıyor başını.
İtalya'da hükümet sonsuz cehennem,
İtalya'da her dakka buz gibi soğuk.
Bir toprak kayması oldu Sicilya'da,
bakan çatar kaşlarını, atar tutar:
"Neler biliyor yahu bu adam,
gebermeli pezevenk!"
Lukanya'da su baskını var,
gelsin ölümle maskeli balolar.

Bir eğlencedir bu, bin yaşını aşkın:
Savaştan, depremden açlıktan, mısır hastalığından,
göçmenlerden, banka boğmacasından,
İtalya'da her zaman vebadan çok ölen var,
Rovigo'da, Catania'da, Liverno'da çok ölen var,
Trento'da Trieste'de çok ölen.

Yoksullar kamçıyla, zehirle ya da tüfekle ölsünler.
Ne dedi Milano'da bir patron:
"Torunlar yaraşmalılar atalarına."
"Bizim olsun sermaye, özel olsun,
bu düzen değişmemeli,
çağa uygun olmalı kamçı, ağırlaşmalı yumruk."

Sonra geldi saat dokuzda buzlu içkiler.

Çev. A. Kadir - Asım Tanış

MARIO TOBINO

1910 yılında Viareggio'da doğdu. Sinir doktoru olarak hastanelerde çalışmaktadır. Mesleğinde edindiği tecrübeler eserlerini etkilemiştir. Şiirden başka hikâye ve roman da yazdı. Faşizme karşı çarpıştığı dönemi anlatan Kaçak *adlı romanıyla 1963'de "Strega Edebiyat Ödülü"nü aldı. Eserleri:* Şiirler *(1934),* Libya Çölü *(1952),* Magliano'nun Özgür Kadınları *(1953),* Kaçak *(1962),* Plajda ve Mendireğin Ötesinden *(1966).*

Ö L Ü M

Ergeç sona erecek
bir sevgiydi bu, kardeşler;
insanları melek sanmıştık,
yok edildi sanmıştık kötüler,
bayram sanmıştık her günü,
her günü bağışlama sanmıştık,
bitkileri sarmaşdolaş sanmıştık yeşil türkülerle,
ışıl ışıl yanan, apaydınlık bir ödül sanmıştık ölümü,
ilkokul çocuklarının yakalarına bir madalya gibi takılan.
İnandık acılar içinde, inandık uzun süre, çekine çekine,
inandık bunlara.
Bir aldanmışlık kaldı o sevgiden bize, kala kala.

Çev. A. Kadir - Asım Tanış

Ennio Flaiano

1910 yılında Pescara'da doğdu. Roma Üniversitesinde mimarlık öğrenimi yaptı. 1940'a doğru Oggi (Bugün) *adlı haftalık dergiye tiyatro eleştirileri yazarak edebiyat çalışmalarına başladı. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra* Liberal Doğuş *adlı gazetede yazıları çıktı.* Il Mondo (Dünya) *dergisinde film eleştirileri yayımlandı. Başta* Roma Açık Şehir *olmak üzere, birçok filmlerde dekoratör olarak çalıştı. Şiir kitapları:* Öldürme Zamanı *(1947),* Gece Notları *(1956),* Bir ve Bir Gece *(1959).*

İKİ ŞEY

İki şey yararlı
kültür sanayiine:
Susan ozan,
artan sermaye.

İki şey yararlı
susan ozana:
Romancı bolluğu
ve can sıkıntısı
barışla gelen.

Çev. A. Kadir - Asım Tanış

CAHİLİN YAKINMASI

Hiçbir şey öğretmediler bana üniversitede
adımı ve soyadımı yazmaktan başka,
ne bir davranışı öğrettiler, ne bir gözün gizini,
ne ortalığın cansızlığını, ne bir çakılın özünü.
Başka bir şey yazamam ben
adımdan, soyadımdan başka.
Yedi roman yazdım, görünsün diye üstünde adım.
Hiçbir şey öğretmediler bana üniversitede,
ne bir insanı okumasını, ne kendime bakmasını aynada,
ne bir ölü ülkeyi, ne bir ölüm gününü,
ne de bir tabuta tıkılmış gibi uyanmayı bir sabah.
Ölü ülke ne, bilmem:
Bir ay aç kalmak ne, bilmem.
Umutsuz bir yıl ne, bilmem.
Adımı yazmasını bilirim ben yalnız.

Çev. A. Kadir - Asım Tanış

Bini (Giovanni Serbandini)

1912 yılında Cenova'da doğdu. Gençlik döneminde antifaşist bir sanatçı topluluğuna katıldı. 1939'da özel mahkeme tarafından 4 yıl hapis cezasına çarptırıldı. Daha sonra Çeteci *adlı gazeteyi ve* Birlik *adlı gazetenin Ligurya'daki baskısını yöneterek faşizme karşı direnci başlatanlardan biri oldu. Parlamentoya milletvekili seçildi.*

HIRSIZLAR

Boz gökte
dallı, yemişli
bir kara tuzak:
Sanki dündü
yaprakların körpecik
parladığı ağaçta.

Kaç yılımızı çaldınız, kaç yılımızı!
Oysa hayat ne kadar kısa!
Gençliğimiz ve yurdumuz zaten
faşizmle elimizden alınmıştı,
ama biz onları geçirdik ele yeniden
sıkarken daha güçlü eller
düşmandan alınmış silâhı,
bir patikanın çizdiği
çeteci adımlarıyla
geçirdik ele,
tuzaktaki köylerimizin
tatlı kıvrımına kavuştuğumuz dağda.

Kaç yılımızı çaldınız, kaç yılımızı!

Kimimizin tüm yıllarını çaldınız:
Kadın erkek, çoluk çocuk
kurtardığımız

fabrika önünde,
ya da gövdelerin serildiği,
kanların yayıldığı
kaskatı toprakta.

Kaç yılımızı çaldınız, kaç yılımızı,
geveleye geveleye ağzınızda
duaları ve yabancı sakızları!

Yalnız bizden çalmadınız bu yılları:
Denizler boyunca
yemyeşil bir bahçe gibi
dünyaya açılacak olan
İtalya'dan çaldınız,
İtalya'dan.

Kaç yılımızı çaldınız kaç yılımızı!

Ama sen, yiğit kadın,
çıkarayım istemez misin
saçlarının arasından ak telleri,
gene o sıcaklığın ve sevginle gülümseyesin,
istemez misin?

Çev. A. Kadir - Asım Tanış

BABA CERVİ İÇİN *

Antifaşistler gibi direndin sen de,
ey yaşlı meşe!
Gerdin kara kasırgaya karşı
gelecek günlerle dolu
yedi gür dalını.
Kırıldı yedisi de birden
bir tek şafakla.

Antifaşistler gibi direndin sen de,
ey yaşlı meşe!
Senin boğumlu gövden üstünde
özgür bir penceresinden gökyüzünün
yedi gümüş renkli yıldızı
görebilsinler diye bugün
İtalyan çocukları.

Çev. A. Kadir - Asım Tanış

* Bu yazıt, yedi çeteci oğlunun Naziler tarafından kurşuna dizilişinin onuncu yıldönümünde, Alcide Cervi'ye ulusça verilen altın madalyanın nedenini belirtmek üzere hazırlanmıştır. Meşe ve yedi yıldız motifi, heykeltraş Mazzacurati'nin çizdiği madalyada işlenmiştir.

GIORGIO CAPRONI

1912 yılında Livorno'da doğdu. 1936'dan beri kendini duyurmakta, 1945'ten beri de ilkokul öğretmenliği yapmaktadır. 1952'de Dağ Treninin Odaları *kitabıyla Viareggio Şiir Ödülünü aldı. Şiirlerinde halk ve aydın dilini birlikte kullanır. Günlük gerçeğe bağlıdır. Belli başlı şiir kitapları:* Geçmiş Olaylar Dizisi *(1943),* Dağ Treninin Odaları *(1952),* Ağlamanın Tohumu *(1956),* Merasimci Yolcunun Vedaı *(1965).*

HİNOĞLUHİNLER

Aklımız başımızda, diyorlar,
tavuk yapılı namussuzlar.
Biliyorlar bastıkları yeri.
Çalışıyorlar barış için
hazırlayarak savaşı.
Tutuyorlar meşaleyi çok yukarlarda.
Ama neler istiyorlar bir bilseniz,
hey tanrım, hem de nasıl istiyorlar,
"ulusal değerleri"
savunarak.
Onların tavuklar gibi
kanatları yok ama
açık sözlüdürler,
hinoğluhinler!

Çev. A. Kadir - Asım Tanış

VITTORIO SERENI

1913 yılında Luno'da (Varese) doğdu. Edebiyat bölümünü bitirdikten sonra liselerde öğretmenlik yaptı. Şimdi Milano'da basım sanayiinde çalışmaktadır. İkinci Dünya Savaşı sırasında Yunanistan'da ve Sicilya'da çarpıştı. Cezayır ve Fas'ta esir kaldı. Adını duyuran ilk şiirleri 1941 tarihini taşır. Ayrıca iyi bir çevirmen ve monografi yazarıdır. Edebiyat dergileriyle de iş birliği yapmaktadır. Şiir kitapları: Hudut *(1941, 1942'de eklerle ve* Şiirler *adıyla yeniden basılmıştır),* Cezayir Günlüğü *(1947),* Kişi Araçları *(1965).*

BİR FABRİKAYI ZİYARETTEN

Bir fabrika düdüğünün sesi gelir çok uzaklardan,
bu eylül ortasında, çığlıktan çok ıslık gibi sevinçli.
Demek ki bütün düdükler susmamışlar daha.
Eski patronlar isterlerdi her şey sessiz olsun, çıt çıkmasın
açlık mahallelerinde;
toplumun suskunluğuyla övünürler şimdi.
Bu sessizlik içinde,
sabah suskunluğunun birdenbire kapladığı
bu sessizlik içinde,
yarıda kalmış oyundaki bir ödevin kızgınlığı var,
gürleyip taşıverir yüreciğinde
çocukken iki ders arası duyduğun düdük sesi.
Çınlar saatlerinde bugünün
kükreyen gücü öncülerin:
Yükselir gelecek günlere susamış
atılganlıklarının burçları
genç yüzyılın kalesi üstünde.
Ama bir başka ses bu,
işçilerin sesi bu,
yükseldikçe tedirginleşen

ve boğuk hoşnutsuzluktan karara karara
korkunç öfkelere bürünen bir ses.
Ey, şu anda susturulmuş ses,
aslında bölük pörçük ses,
ey, titreyen gelecekle yiten geçmiş arasında sıkışmış kalmış
iki dilli can,
ey, bir vakitler göklere ağan acı şarkı!
Ama şu, tedirgin edici, alaycı düdük yok mu,
fabrika düdüğüdür o, umut dolu.
Çevrede ücret ve iş sıkıntı içinde,
acı ve boş ortalıkta hiçbir ses yok
suskun düdüklerin cılız sesinden başka.
Ama gittikçe daha yavaş dalgalanan kısa titreyişlerde
bir karışım kokusu var,
kan ve ter kokusu.

Çev. A. Kadir - Asım Tanış

BİR YENİLGİNİN PARÇALARINDAN

Diyorlardı ki generaller:
"Göze hiç görünmemek, kaybolmak ortalıktan,
karışmak kalabalığa, yerle bir olmak,
yaşamak bir yaprak gibi
hiç sararmadan."
Ama vicdan azabı ve özlem anları yakalayan gözün
dilsiz, görülmez gözleminden kaçmak için
hangi yaprakların ruhunu giyinerek?

Gürüldeyen yıkım geçip gittikten sonra kalan
yerle bir olmuş vücutlar bizim vücutlarımızdır,
onursuzca gökyüzüne uzanmış yüzler
bizim yüzlerimiz.

Çev. A. Kadir - Asım Tanış

Franco Fortini

1917 yılında Firenze'de doğdu. Gerçek soyadı Lattes'tir. Sosyal bilimler okudu ve 1940'ta edebiyat bölümünü bitirdi. Faşizme karşı direnmeye katıldı. İleri *adlı gazetede çalıştı. Oldukça önemli bir monografi ve siyasal polemik yazarıdır. Milano'da yaşamakta, birçok dergilere yazmakta ve Siena Üniversitesinde çağdaş edebıyat öğretmektedir.*

SUÇ ORTAKLIĞI

Biz geçmişi unutursak,
Ruhr işçisi hem kendi kendini yer bitirir,
hem de ortak patronlarımızın
onun koluna kazdıkları
bütün damgaları siler.

Biz birçok haklardan vazgeçersek,
bir Asturia maden işçisi de
pembe ve kurşuni ipek parçasıyla avunur durur
ve Cezayirli bir kadın
korkak ve mutlu görür kendini.

Biz baş eğmekte devam edersek,
kederli çocuklar da yaşamakta devam eder,
doğduğuna kim bilir ne kadar pişman olacağını
henüz bilmeyen.

Çev. A. Kadir - Asım Tanış

İTALYA 1942

Oysa ne kadar severmişim seni,
işte karşında selâma dururum,
ey İtalya, ey gerekli hapishane!

Ne kederli yolların içindir,
ne insan yüzleri gibi kırışık kentlerin için,
ne kiliselerinin çilesi içindir,
ırak kitaplarının sesi için ne de.

Kafalara çekiç gibi vuran sözlerin içindir,
açlarla, yoksullarla örülü sözlerin için,
beni senin bağrında bir yabancı gibi saran
işte şu acılar için.

Gelecek günleri canla başla bekleyen
güvenilir insanlara seslenen dilim için,
kaskatı acılarla yoldaş
özgür insanlara seslenen dilim için.

Senin o eski, boş adın için
artık ölmek bile yetmez.

Çev. A. Kadir - Asım Tanış

SON ÇETECİLERİN TÜRKÜSÜ

Köprünün korkuluğunda
asılmışların başları,
pınarın suyunda
asılmışların salyası.

Pazaryerinin kaldırımında
kurşunlanmışların tırnakları,
çayırın kurumuş otlarında
kurşunlanmışların dişleri.

Havayı ısır, taşları ısır,
artık etimiz insan eti değil.
Havayı ısır, taşları ısır,
artık yüreğimiz insan yüreği değil.

Ölülerin gözlerinde okuduk özgürlüğü,
tutup yeryüzüne de getireceğiz onu;
ölülerin avuçlarında sıkılı kaldı ama
yerine getirilecek adalet
ne yapalım ki!

Çev. A. Kadir - Asım Tanış

BOYAEVİNİN GÜÇLÜKLERİ

Pekin'de bir boyaevinin işçileri
bir gün yoldaş Vang Tong-kiyö'ye,
eski parti komitesi yazmanına yani,
dediler ki:
"Bir zamanlar nefret ederdik biz sizden.
Ama bizim nefret ettiğimiz şey
sizdeki yanlışlardı."

Bilmem ki bu sözler anlamamıza yeter mi
rakipleri, düşmanları birbirlerinden
ayırt eden şeyi?

Düşmanlarımız vardır hani,
nefret etmekle kalmayız yanlışlarından onların,
vücutlarından da nefret ederiz,
o yanlışları taşıyan vücutlarından.
Rakiplerimiz vardır hani,
yanlışlarından nefret ederiz onların,
daha önceleri bizim yaptığımız,
daha da yapacağımız
yanlışlardan.

Ne olur sadece mutlu rakipleri olsa
Pekin işçilerinin!
Rakipleriyle ilişkileri
olabilse insanca,
ve düşman olabilseler sadece yanlışlara!
Ve sadece yanlışlar olsa
karşısında biz mutluların!

Çev. A. Kadir - Asım Tanış

Primo Levi

1919 yılında Torino'da doğdu. Yahudi bir aileden olduğu için 1944 başlarında tutuklanıp Fossoli (Modena) toplama kampına kondu, az bir süre sonra da ordan alınarak Auschwitz kampına götürüldü. Meslekten yetişme bir yazar değildir. Nazilerin ölüm kampını görmüş, ölümün eşiğine dek götürülmüş bir kişinin tecrübelerinden doğan Bu Da Bir İnsan mıdır? *adlı kitabını 1947'de yayımladı. Bu kitapta dehşet manzaraları ortaya kor, ama hakaret etmez, yakınmalar üzerinde durmaz. Uzun bir can çekişmeyi göz önüne serer. İkinci kitabı* Ateşkes*'tir (1963). Her iki kitabı da, insanoğlunun bu denli küçük düşürülmesi karşısında duyulan derin ve yakıcı bir acımayla doludur.*

BU DA BİR İNSAN MIDIR?

Siz ki ılık evlerinizde
güven içinde yaşarsınız,
akşamları eve döndüğünüzde
sıcak yemek, dost yüzü bulursunuz,

öyleyse söyleyin, şu gördüğünüz insan mıdır?
Çamurlarda çalışır bütün gün,
görmemiştir ömründe rahat yüzü,
didinir debelenir yarım ekmeğe,
kal dersin kalır, öl dersin ölür.

Söyleyin, şu gördüğünüz kadın mıdır?
Ne bir tutam saç kalmıştır başında,
ne adı sanı kalmıştır,
hatırlamaz olmuştur hiçbir şeyi,
gözleri bomboş bakar durur,
kucağı kış kurbağası gibi sopsoğuktur.

İşte böyle, kafanıza koyun bunu,
dediklerim bir bir sizedir:
Çıkarmayın onları içinizden bir dakkacık,
otururken odanızda, çıkarken sokağa,
yatarken kalkarken çıkarmayın içinizden,
anlatın çocuklarınıza onları sabah akşam.

Yoksa, yıkılsın dilerim başınıza eviniz,
hastalıklar kessin dilerim yolunuzu,
çocuklarınız dilerim bakmasın bir daha yüzünüze!

Çev. A. Kadir - Asım Tanış

ROBERTO MORSUCCI

1919 yılında Roma'da doğdu. Dergilerde çalıştı. Şiirler ve dramlar yazdı. Şiirleri Deyişler *adlı bir kitapta toplanmıştır. Çoğu şiirlerinde savaşa karşı tutumu açıkça görülür. 1952'de Floransa'da öldü.*

EVLER

Bırakın artık ölüleri.
Gelin yapmaya yeniden
duvarlarını evimin,
geniş pencereli olsun ve bol ışıklı.
Üç oda ve banyo geline,
çocuklara bir de bahçe olsun.
Ekmek hep böyle pahalı olmayacak ya!
(Başka yerlerde denize atarlar onu,
biz çocukken, pazar günleri,
belediye bahçesinin gölüne atardık hani.
– O günler yakında gelir gene).
Evi düşünmedeyim bu ara:
Köpek değilim ki sokakta kalayım,
elbette düşüneceğim evi.
Alacağım mobilyaları taksitle,
bırakacağım cıgarayı.
Savaşı bıraktık,
nasıl bıraktık sen bize sor,
barış da gelmesine geldi ama,
dolar başına bir ölçek kana geldi,
taksit taksit ödeyeceğiz onu da.
Öder ödemez son taksiti,
alacağım bu sefer gene taksitle
karımın hoşuna giden
bir Amerikan elektrik süpürgesi.

Daha sonra, kısmet olursa,
bir yazı makinesine gelecek sıra.
Gerçek bir yazar oldum gitti.

Bu ışıksız gök ne peki?
Yel dolu, bulut dolu bu ağır çaba ne?
Neden böyle yürür giderim
evleri düşüne düşüne?
Evi mevi geç,
burda yapılmaz bir tuğla bile.
Çok çalışmaktan fırınlar durmuş
yaka yaka ölüleri.
Bu kör karanlıkta
basımevleri çalışmakta yalnız,
ölüm kararları basılıyor boyuna,
askerliğe çağrılar, bildiriler.
Bir yerlerde bir iki basık ev kurmuşlar,
bölümler arkasında
sırları ve utancı saklayan bir iki ev.
Evi olmayana
sır falan da ne ki!
Ve utanç ne kadar belli
çıkarken dışarı kapı aralarından!
Görürüm ben onlardan
beni en çok ilgilendirenleri:
Artık odalar bir buçuğa dört değil,
odalar alabildiğine geniş;

bizim tuğlalar yapılacak çiniden,
kolayca aksın diye kanımız;
haç olmayacak ak duvarlarda;
vermeyecekler haçları kirletmek fırsatını bize
son damla kanımızla;
hiç gerekmeyecek
bize göstermek
ölüm düzlüğü üstünde
nasıl durduğunu
gün ışığının.

Evi düşünme:
Geç evi bi kalem,
buralarda artık
yapılamaz bir tuğla bile.
Oh ne rahat
barakalarında ölüler!
Çürümüş cesetler durur
eşikler önünde;

köpek çığlıkları arasında
dolaşır dururlar
ölümden kurtulmuş çocuklar.

Çev. A. Kadir - Asım Tanış

SİLÂH ALTINA ÇAĞRILAN ETTORE NİN DÜŞÜNCESİ

Ey, miğferimle oynayan Astianatte,
parmağını miğferimin göz deliklerine geçiren Astianatte,
bana nasıl bir yürek gerek, sorma,
ölebilmem için, göz kırpmadan.
Büyükler bilirler bunu asıl,
ağa baban, ağlayan nenen,
umutsuz ve sütsüz anan.
Onlarca böyle çizmiş kader benim yolumu.
Ne yapalım, ayrılmak zorundayım sizden
gökyüzüne dikip gözlerimi, içimden,
cehennem ateşinin yaklaştığını bana doğru
göre göre.

Çev. A. Kadir - Asım Tanış

Juan Rodolfo Wilcock

1919 yılında Buenos Aires'te doğdu. Şimdi Roma'da yaşıyor. Arjantin'deyken İspanyolca bir hayli şiir kitabı yayımladı. Sonra bunların hepsini İtalya'da İtalyancaya çevirdi ve 1963'te İspanyolca Şiirler *adı altında çıkardı. İtalyanca yazdığı şiirleri de* Bilinen Şiirler *(1961) adlı bir kitapta topladı.*

KOCAMIŞ KURTLAR

On bir bakan top oynamada
öbür takımın on bir bakanıyla:
Ayaklarıyla oynuyorlar kocamış kurtlar.
Ama topun içinde tarihin sıçanı var.
Bulutlara yükselen basamaklarında stadyumun
uluslar için için kıvranır dururlar,
uluslar kendi kendilerinden habersizler.
Topun içinde de alınyazıları yuvarlanır durur.
Seyirciler çiftleşirler, doğururlar bu ara,
çocuk saçarlar dört bir yanına basamakların.
Ama durmadan oyunlarını sürdürür yirmi iki moruk
koltuk değnekleriyle ve oturdukları koltukta.
Çığlıklar, patlamalar, dalgalanmalar gırla.
Yönetir oyunu dev gibi iri yarı bir kedi
ara sıra tüylerini yalayarak,
toptaki sıçana ha atladı ha atlayacak.

Çev. A. Kadir - Asım Tanış

Pier Paolo Pasolini

1922 yılında Bologna'da doğdu. 1943'te yerleştiği Friuli bölgesinde uzun süre yaşadı. Gençlik şiirlerinin çoğu bu bölgenin dilinde yazılmıştır. 1949'dan beri Roma'da oturmaktadır. Filoloji öğrenimi yapmış, diyelek ve halk edebiyatıyla ilgilenmiştir. Şiirleri, kapalı şiire bilinçli bir tepki olarak, basit biçimlere eğilmektedir. Roma ortamını konu edindiği romanları, proleter tipteki sosyal ortamları ve kenar mahalleleri anlatmaları nedeniyle kendine ün kazandırmıştır. Rejisör olarak çeşitli filmler çevirmiş ve toplumsal kaynaktan yola çıkmakla birlikte yeniden yorumladığı klasiklerden de yararlanmıştır. Başlıca şiir kitapları: Gramsci'nin Elleri *(1957),* Devrimin Dini *(1961),* Gül Biçimli Şiir *(1964).*

U L U S U M A

Arap ulusu değilsin, Balkan ulusu değilsin, eski ulus değilsin,
yaşayan ulus musun, Avrupa ulusu mu,
nesin sen, ne?
Aç çıplak çocuklarınla, baştan çıkarılmış çocuklarınla,
yöneticilerinle ve memurlarınla,
köylülerinle ve gerici valilerinle,
saçları briyantinli, ayakları kir içinde avukat bozuntularınla,
leş gibi kokan liberal görevlilerinle,
kışlalarınla, seminerlerinle, serbest plâjlarınla,
ve kumarhanelerinle,
nesin sen, ne?
Milyonlarca küçük burjuva, milyonlarca domuz gibi,
eski kiliseleri andıran sıvası dökük sömürge evleriyle
yepyeni apartımanlar arasına sokulmuşlar otlarlar.
Özellikle var olduğun için, yoksun şimdi.
Bilinçli olduğun için, bilinçsizsin.
Düşünemezsin kötülüğünün kötülük olduğunu bile,
her kötülüğünün bir yerlerden geldiğini düşünemezsin.
Neden mi?
Su katılmamış Katoliksin de ondan.
Bu güzel denizinde boğul da dünyayı kurtar bari.

Çev. A. Kadir - Asım Tanış

Rocco Scotellaro

1923 yılında Tricarico'da (Lucania) doğdu. Hem şair, hem hikâyecidir. 1954'te Viareggio ödülünü kazandı. Hep Güney İtalya'nın toplumsal sorunlarıyla ilgilenmiştir. Memleketinin belediye başkanı iken, rakip politikacıların asılsız suçlamaları nedeniyle, kısa bir süre hapiste yatmıştır. 1963'te öldü. Eserleri: Gün Oldu *(1954),* Güneyin Köylüleri *(1954).*

DİLENCİLER

Ne güzel dilencilik yapmak Noel'de,
çünkü o zaman zenginler çok iyiler.
Ne güzel İsa'nın doğduğu ahır Noel'de,
çünkü arslanlarla bir arada yatar kuzular.

Çev. A. Kadir - Asım Tanış

MEZARLAR VE EVLER

Mezarlar ve evler.
Ey gönül, ey gönül,
uzakta durma!
Bacaların dumanı
ıslak havada.
Çalar kapıyı
düşmanın adımları,
hem nasıl, hem nasıl!
Ey gönül, ey gönül,
uzakta durma!
Mezarlar ve evler.
Kasım ayı geldi,
saatler çaldı:
vaktin şakası.
Dağlar göremez,
anam da kör
ocağın başında.
Ey gönül, ey gönül,
uzakta durma!
Mezarlar ve evler.
Elveda demek ve
aşkı ertelemek
bir başka akşama.
Can çekişen sinekler
gibi camlarda,

koşar esirler
parmaklıklara.
Ufuk gene kapalı.
Neleri kaldı, neleri,
çoğunun, söyleyin,
umuttan başka?
Durma, ey gönül!
Mezarlar ve evler.
Çıkmıştık evden
ağustosun onunda.
Ne ederler acep
bizim ordakiler?

Evlerde anahtarlar
döner mi acep,
anahtarlar kapılarda?
Sürülmüş müdürler
yoksullar, iyiler?
Taşları üstünde
yıkık tapınağın
atarlar çığlıkları
Yahudi kadınları.
Kaçının var kim bilir
yalvaracak yakını?
Ey gönül, durma!
Mezarlar ve evler.
Erkekler iki büklüm,

kadınlar dolaşmış,
kadınlar birbirine,
günahlarını çıkartırlar
parmaklıklar önünde.
Beni dolduran ve boşaltan
bu soluktadır
ruhum benim.

N'olacak bana?
N'olacak bize?
Çığlık olacak
yürümek isteyene
evlerden mezarlara,
mezarlardan evlere.
Çığlık,
işyerlerinde.
Çığlık,
maden işçilerine.
Ey gönül, durma!

Çev. A. Kadir - Asım Tanış

Elio Filippo Accrocca

1923 yılında Cori'de doğdu. Roma Üniversitesini bitirdi. Roma'da oturmaktadır ve Ulusal Yazarlar Sendikası yönetim kurulu üyesidir. Şiir kitapları: Portonaccio *(1949)*, Kışla *(1950)*, Şarkı Defteri *(1951)*, Soyka *(1955)*, Portonaccio'ya Dönüş *(1959)*, Roma, Manzara ve Şiir *(1965)*, Karışık-Yazışmalar *(1966)*.

HIRSIZ

Largo Oşi pazarında tutukladılar birini
elma çaldı diye,
önce dört beş kişi çullandılar üstüne,
bir güzel ıslattılar onu.
Bağırıyordu bir suratsız, çiçekbozuğu:
"Bırakmam bunu senin yanına!"
Parmağında parmağının yarısı kadar bir altın yüzük.
"Bizim tezgâhtan da aşırmış" diyordu birisi de,
"bakın hergeleye!"
Ve basıyordu küfürü
tezgâhlar arasında dolana dolana.

Başına tekmeler, yumruklar indi,
pestili çıktı altmışlık hırsızın.
Oysa, küçük bir kahvaltıydı istediği.
Söyle diyordu soluk soluğa:
"İşallah satamazsınız bir tane,
hepsi çürür işallah!"
Sonra dönüp yanındaki polise:
"İşte, dedi, benim alınyazım böyle,
bir elma ısıramadım şöyle ağız dolusu!"

Çev. A. Kadir - Asım Tanış

GIOVANNI GIUDICI

1924 yılında Le Grazie'de (La Spezia) doğdu. Uzun süre Roma'da yaşadı. 1958'den beri Milano'da yaşamaktadır. Edebiyat dergilerinde yazdığı yazılarla tanınmıştır. Şiirlerinde ilkin Ligurya bölgesini konu olarak almıştır. Gittikçe nesnel, toplumsal simgelerle, içinde bulunduğumuz dünyanın tipik durumlarıyla zenginleşir şiiri. Onun şiirleri, insanoğlunun acılı yüzünü, uzlaşmalarını, isyanlarını sergiler bize. Şiir kitapları: Şiirle Yaşam Öyküsü *(1964)*, Kendi Biyolojisi *(1969)*, Hey Beatrice *(1972)*.

ONUN GÖRÜŞ AÇISINDAN

Propaganda yazısı ne der sana?
Mutsuz toplumun
uğursuz
(yani söylenemez)
alınyazısını kor ortaya.
Refahın tersine kavuşturur seni,
bunun dışında bir yarar
sakın arama.

Namuslu yurttaşa bir ikindi kahvaltısı,
tehlikesiz sevgi,
Kanarya adalarında ya da Baltık denizinde bir gezinti,
ipoteği çözülebilir bir de ev.

(...)
Dört kişi idam edildi diye
akşam yemeğini zehir etmek deliliktir.
Dünyanın neresine gidersen git,
değişik teknik bulacaksın,
ama sonuç bir.

Özellikle göz önüne al
henüz trafiklere kapalı
emek pazarını.
Ama varınca bir kez oraya,
vereceğiz buzdolabı
havyara karşılık.

Ruh, iyilik ve kötülük
falan filan hep maval.
Bir ateşkes karşılığında
vereceğimiz şeyler
hem uygun fiyata,
hem tüm garantili:
Sinir hastalarına bilardolar,
hem de elektrikli,
fabrikalarda konserler,
ve aşağı yukarı aynı perhiz
patronlara ve kölelere.
(...)

Çev. A. Kadir - Asım Tanış

İTALO VOLPE

1926 yılında Venedik'te doğdu. Gençliğinden beri politikaya karışmıştır. Hep bankada çalıştı. Tekdüze ve insanı yabancılaştıran bu işe özellikle resim ve şiirle tepki göstermiştir. 1972'de 46 yaşında öldü. Ölümünden sonra yayımlanan son şiir kitabının baskısı, gerçeği her zaman sevmiş ve savunmuş olan bu şaire karşı duydukları sevgi ve saygıyı ortaya koymak için, bir grup arkadaşı tarafından yapılmıştır. Şiir kitapları: Yalnızca Bu Dizeler *(1949),* Öncüyüz *(1950),* Şiirler *(1974).*

S A V A Ş I N

Canlılar ordusu,
savaşın,
tan kaçtı kaçacak
yoldaşlarınızdan,
kapandaki
güneşsiz,
suçsuz köle
yoldaşlarınızdan.

Canlılar ordusu,
duyun ellerde ve yüzlerde
ölüler ordusunu,
zincirler nasıl iz bırakmış,
nasıl yansımış, görün,
adaletsizlik
ellerinde ve yüzlerinde
ölülerin!
Kardeşlerimizdiler,
yoldaşlarımızdılar,
çarpıştılar bizimle omuz omuza,
sizin gibi çarpıştılar
dünya barışı için.
Canlılar ordusu,
savaşın!

Çev. A. Kadir - Asım Tanış

KURALIM GELECEĞİMİZİ KENDİMİZ

Kuralım geleceğimizi, yoksullar.
Yol çok uzun,
kamçılayacak yüreklerimizi
sıkıntılar ve acılar,
kalacak alınlarımız ter içinde,
tabanlarımız kan içinde kalacak.
Geçmiş geçmemiş, ne önemi var,
hayata benzemeyen bu hayat?
Ne önemi var
sıkacaksa gene acı,
gene ellerimizi sevgilimiz
bir uzak kadın arkadaş gibi?
Haydi yoksullar,
kuralım geleceğimizi,
bekler çocuklarımız
yaşanası bir hayat.
Kuralım geleceğimizi,
yoksullar,
kendimiz,
geleceğimizi!

Çev. A. Kadır - Asım Tanış

İ L M İ K

Daralıyor ilmik.
Kızgın demiri döven
ve ezen
çekiç gibi,
daralıyor bu ilmik de,
boğuyor, koparıyor.
Çiziyor sınırını dünya
adaletin ve barışın,
kapıyor kapılarını güçlülere,
sömürenlere kapıyor kapılarını.
Boğuyor ve tıkıyor
susan ağzı,
korkak ağzı,
sonsuz toprakta
gelen dünya.
Daralıyor ilmik,
akşam toprağa nasıl
inerse öyle.
Daralıyor ilmik,
gelecek gece.
Ama yalnız bir tek gece.
Çünkü şafağı sökecek
yepyeni bir günün,
ilk şafağı
ve şafakların en güzeli

Çev. A. Kadir - Asım Tanış

BARIŞ BAYRAKLARI

Barış bayrakları,
tüm renkler
halklardır,
tüm halklar da, insanlık.
Tüm halklar bekler durur
sevginin sesini,
bedenleri saran,
düşünceleri birleştiren
sevginin.
Ta yukarlarda, başlar üstünde,
anaların alınları üstünde,
acılı acılı,
dalgalanırken rüzgârda,
bir çınlama gibi dolanan
seslerini ölülerin.

Barış bayrakları,
tüm renkler,
dünya halklarının selâmı.

Çev. A. Kadir - Asım Tanış

ARTIK YETMEZ

Ortalıkta suskunluk varsa,
gözler gülümseyerek bakıyorsa,
gözyaşları yüreklerden uzaksalar,
her şey tatlı, güzel, uyumluysa,
her şey görünüyorsa yerli yerinde,
o zaman böylesi mutluluktan
ne kalır bize?

Oysa ortalıkta sürüklenir durur
insanların gözyaşları, sicim gibi,
konar acımız
sonsuz çayırlarına toprağın,
dilsiz ağaçların bağrına
girer acımız,
sürükler acıyı hava ordan oraya,
dirlikten soluya soluya sessiz sedasız
beklersek zamanın sonunu.

Bugün artık yetmez
şiirlerde anlatmak yaşamı,
almalıyız hayatı kendi ellerimize
kurmak için geleceğini dünyanın
vakit geçirmeden.

Çev. A. Kadir Asım Tanış

GERÇEK OLAN

Generaller dediler:
"Öldü."
Gözlerde korku,
her yanda umutsuz acı.

Politikacılar doğruladılar:
"Öldü.
Gözlerde korku,
her yanda umutsuz acı.

Gazeteler yazdı:
"Öldü.
Gözlerde korku,
her yanda umutsuz acı.

Devlet telefon ve telgraflarının
sesi soluğu ve vakti
o kadar çok, o kadar çok ki...

Ama bilesiniz ki,
derindedir yalanın kökleri,
ışıksız gözleri kapar korku
kapasa kapasa.

Ama bilesiniz ki,
yalan değildir gösteren
izlediğini günlerin birbirini.

Ama bilesiniz ki,
yalnız korkudur korkunun yeri.

Işık ışıktır, akıl akıldır,
boşluğudur uzayın ve derinliği,
hava, duygu ve temiz ellerin ürünü.

Budur gerçek olan.
Guevara ölmedi;
Guevara öldürüldü.

Gerçek olan da bu.

Çev. A. Kadir - Asım Tanış

Aldo Severini

1926 yılında Faleconara'da (Ancona) doğdu. Kendi kendini yetiştirdi. Gençliğinden beri işçi eylemlerinde yer aldı. Kurtuluş savaşı sırasında gönüllü olarak çetecilere katıldı. Kamusal ve sıyasal görevler aldı. Çok verimli bir ozandır ve yapıtlarının büyük bir bölümü yayımlanmamıştır. Yayımlanmış şiir kitapları: Şafak Gibi Gelecek Senin Saatin de *(1955)* Şarkı Söylemek İçin Bana Alkol Vermeyin, *(1962)*, Bir Kıyıdan Öbür Kıyıya *(1972)*, Söz Viet'e *(1973)*.

TOPRAK İŞÇİLERİNE

Gün çoktan battı dağların ardında,
bir gölge gibi indi
tarlaya gece.
Ama sen ordasın hâlâ,
serin serin kokan toprağın üstünde
iki büklüm.

İnekler ahırda geviş getiredursun.
Kümeste çıt yok.
Tüm kuşlar uyur
ırmağın oralarda,
kuşlar, tepelerinde kavak ağaçlarının.
Ülke uykuya daldı,
ama sen ordasın hâlâ,
tarladasın hâlâ sen,
siperdeymişsin gibi
(hatırladın mı?).

Senin günlerinin sonu yok,
senin günlerin ölmez,
yarın var çünkü,
öbür gün var,
daha öbür gün.
Ve toprak ve tohum ve orak ve kürek
senin nasırlı ellerin için.

Yarın var, yarın var, yarın.

Görürüm seni traktörlerin üstünde
toprağı şimşek gibi yararken,
görürüm seni saçarken toprağa makinelerle
bereketli tohumu,
biçer döverler üstünde görürüm seni
devşirirken buğdayı.

Bir yük hayvanı değilsin artık,
özgürsün arasında özgürlerin,
görürüm seni insanlar arasında insan gibi.

Yarın var, yarın var, yarın.

Yuvanda dinlenmek artık senin de hakkın.
Radyonun yanı başında ayaklarını uzatacaksın
(yanarken ocakta odunlar
yalım yalım).

Yarın var, yarın var, yarın.

Yeni bir dünya, yeni bir düzen.
Sen de varsın o dünyanın içinde
ve o düzenin.
Sana,
karına,
kundaktaki oğluna,
ey köylü kardeş,
yeni bir dünya.

Yarın var, yarın var, yarın.

O gün benim elim
sıkacak senin elini
sıkacak birbirini
elleri bütün işçilerin,
on binlerce el,
milyonlarca el,
milyarlarca el,
sıkacak birbirini.

Tek inancım bu benim.

Çev. A. Kadir - Asım Tanış

B A B A M A

Bir yıkıntı gibi
ayak bastın
altmış yaşına.
Görürüm seni
iskele üstünde
kireç verirken
ustana,
görürüm ya da
ta aşağılarda,
temelin dibinde
teperken küreğe,
yel soluğundan
sezilmez kürekleri
çekerken görürüm,
kıyıdan kayığa
giden köprüde
çakıl taşırken
görürüm seni.

Ben giderdim okula.
Sen ne yapardın?
Şarap içmezdin,
bırakmıştın
cigarayı da.
Çoğu günlerini
geçirirdin
kuru ekmekle,

bana kitap,
bana defter
almak için,
oysa et yemeği
gerekti sana,
ağırdı işin.

Kafanda kurmuştun
bir dünya
benim için:
İnsanın güleç,
işin eğitim aracı,
uygarlık ölçüsü
olduğu
bir dünya.

Şimdi,
hayatın yükü
büktü belini,
adımın yorgun.

Ama
yaşamın örnek,
zamanın ötesinde
yaşamın bir anı,
yol gösteren bir ışık
gecenin karanlığında
bana.

Çev. A. Kadir - Asım Tanış

AKLIMIZDA OLSUN

Bazı seçimler yapmaya zorlandıysak
sırat köprüsünden geçerken
aç midelerimize dayalı makinelitüfekler karşısında,
bunu biz, eski meyhane arkadaşları,
kâğıt oynadığımız sırada,
şarabı, iskambilleri ve küfürleri
birbirine karıştırmak için yapmadık,
yaşamın pisliklerini kötü havaya
karıştırmak için yapmadık.
İnsanın yeni değerler kazanması ülküsü vardı kafamızda,
yeni bir dünya vardı,
kasırganın silip süpürdüğü pis havayla dolu kentler vardı,
ciğerlerdeki kanser örümceklerini koparıp atmak vardı
ve dağarcıklarda yeni bir değerler düzeni kurmak.

Bütün bunlar aklımızda olsun,
insan gibi yaşamak istiyorsak.

A. Kadir - Asım Tanış

YENİ TERİMLERDEN ÇIKARILMIŞ BİR KAVRAM

Hiçbir şeyi onarmak istemem,
eski bir ressamın tablosundan başka.

Ölüm ve kötü alışkanlık yoksa arada,
yıkmak istemem hiçbir şeyi.

Yalnız geçici yeniliklerde isterim,
düşüncelerde, düzenlerde, toplum ilişkilerinde
yapmak devrimi.

Kaldırmak için ortadan
açlık rezaletini,
kıyımın zalim elini.

İsterim bağırmak avazım çıktığınca
ta uzayın kulaklarına dek
yasasını insanoğlunun:

Çözsün bütün sıkıntılarını,
bütün dertlerini,
bunca olumlu deneylerden sonra
ve hiçbir aracı olmadan
çözsün kişi kendi.

Çev. A. Kadir - Asım Tanış

HER İNSANIN YÜREĞİ

Her insanın yüreği kendi avucunda.

Varsa bütün insanlar için kardeşlik sözünün bir anlamı,
değişecek bu dünya insan elinde.

Yaşamın bir sesi olacak, yumuşak, tatlı,
kurumuş ağızlara çöller kum doldurmayacak.

Setlerini yıkmayacak ırmak suları,
taze kireç sesini yayacak hava,
katacak deniz mis gibi bir koku
bacalardan çıkan dumanlara.

Dönecek çevresinde dünyanın yeni yeni yıldızlar
ve Ay ve Mars ve Jüpiter.

Akar insanoğulları akar,
insanoğulları
dur durak bilmezler.

Çev. A. Kadir - Asım Tanış

YÜREĞİM SAĞLAM

Uğultulu bir kalabalıkla dolar
kentin yolları akşamları,
sürüklenir tarlalarda yorgunluk
gün batarken,
bozulur kiliselerin dalgın sessizliği,
ateş saçar gözleri gençlerin
rock and roll'un sürekli çılgınlığında,

yel alır gider ölü yaprakları ve krallıkları,
başlar bir bayrak dansı
cumhuriyet balkonlarında,

yenik generallerin intiharını şakır
silâhsız insan orduları.

Kayalık patikalarda yavaş yavaş giden
bir eşeğe karşılık
deler el değmemiş uzayları
baş döndürürcesine
bir sputnik.

Bir sessizlik oldu, ortada çık yok,
kayar iskeleden uzay gemisi,
tatlı ay böcekleri dokunur geçer
kendinden geçmiş sevişenlerin vücutlarına,
çıplak bir kadının büyülü sert tadına dokunur geçer,
çocuğumun ilk belli belirsiz sözüne dokunur geçer,

aşkımla kurulu sofrada
çiçek kokularına, yükselen sevince dokunur geçer,
bir kırmızı şarap gibi kabaran denize dokunur geçer,
ağaçlarda, yuvalarında toplanmış
kuşların cıvıltısına dokunur geçer,
sıcak yaz gecesinde yanan
yüksek bir meşalenin çıtırtısına dokunur geçer,

bütün bunlar beni bitirir, yüceltir,
bütün bunlar beni allak bullak eder, büyüler.

Doktorlara sorarsanız, yüreğim sağlam,
ama birbiri ardı sıra coşturan izlenimler
dönüştürür sinirleri gitar tellerine.
Ne güne kadar dayanacak bu yürek?

Belki insanların
aya uçtuğu güne kadar,

belki denizlerin karanlık diplerine
düzgün yollar
yapılana kadar,

belki özgürlüğü
havaya bile kazacağımız
güne kadar.
(...)
Doktorlara sorarsanız, yüreğim sağlam.
Göreceğim belki dünyayı
çocukluk düşlerimde düşündüğüm gibi,
tıpkı babamın,
sönük ocağın önüne oturup,
soğuğun keskin bıçaklarıyla
yarılmış ellerini göstererek bana
bir şeyler anlamama
ve uzağı görmeme çalıştığı
günlerdeki gibi.

Çev. A. Kadir - Asım Tanış

MADEN OCAĞININ DİBİNDE

Maden ocağının dibinde
ışık yok.

Hava yok
maden ocağının dibinde.

Maden ocağının dibinde
besin yok.

Karın yok
maden ocağının dibinde.

Oğlun bile yok
maden ocağının dibinde.

Ayırdılar seni dünyadan,
aldılar elinden ışığını, havanı, besinini,
sevdiğin kadını,
taptığın oğlunu
aldılar elinden.

Bir sen varsın
maden ocağının dibinde,
direnen.

Çev. A. Kadir - Asım Tanış

DİZİN

a

Accrocca, E. Filippo *277, 350*
Ady, Endre *211, 234*
Arany, Janos *211, 220*
Auden, W. H. *17, 46*

b

Bartuşek, Antonin *153, 190*
Bini (G. Sebandini) *277, 319*
Bobrowski, J. *57, 118*
Braun, Volker *57, 148*
Brecht, Bertolt *57, 93, 140*

c

Caproni, Giorgio *277, 323*
Cibultka, Hanns *57, 122*
Corrie, Joe *17, 41*

d

Delfini, Antonio *277, 310*

e

Enzensberger, H. M. *57, 135*

f

Flaiano, Ennio *277, 316*

Folgore, Luciano *277, 287*
Fortini, Franco *277, 329*
Fried, Erich *57, 127*
Füst, Milan *239*
Füst, Milan *211*

g
Gerlach, Jens *57, 133*
Giudici, Giovanni *277, 352*
Govoni, Corrado *277, 285*

h
Hanzlik, Jozef *153, 203*
Heine, Heinrich *57, 62, 122*
Herwegh, Georg *57, 79*
Hing, Gunter *57, 145*
Holan, Vladimir *153, 188*
Holub, Miroslav *153, 193*
Hood, Thomas *17, 22*
Hora, Jozef *153, 157, 171*

i
Illyes, Gyula *211, 245*

j
Jones, Ernest *17, 27*
Joszef, Attila *211, 254*

k

Kahlau, Heinz *57, 140*
Kassak, Lajos *211, 237*
Ferenc Kölcsey *211, 212*
Kuczka, Peter *211, 268*

l

Levi Primo *277, 334*

m

Macdiarmid, Hugh *17, 35*
Morris, William *17, 31*
Morsucci, Roberto *277, 336*

n

Neumann, S.K. *153, 154*
Nezval, Vitezslav *153, 162, 178*
Novomeski, Laso *153, 178*

o

Owen, Wilfred *17, 39*

p

Pasolini, P. Paolo *277, 343*
Pavese, Cesare *277, 305*
Petöfi, Sandor *211, 216, 220, 222, 245, 254*

q
Quasimodo, Salvatore *277, 300*

r
Radnoti, Miklos *211, 264*
Rosten, Norman *17, 54*

s
Sarközi, Gyorgy *211, 243*
Schiller, Friedrich *57, 58*
Scotellaro, Rocco *277, 345*
Sereni, Vittorio *277, 325*
Severini, Aldo *277, 363*
Shelley *17, 18, 264*
Solmi, Sergio *277, 297*

t
Tamasi, Lajos *211, 270*
Tobino, Mario *277, 314*
Toller, Ernst *57, 91*
Treece, Henry *17, 49*
Trilussa *277, 278*

u
Ungaretti, Giuseppe *277, 292*

v
Varga, Aron Kibedi *211, 273*
Volker, Yirji *153, 171*
Volpe, Italo *277, 355*
Vörösmarty, Mihaly *211, 216*

w
Weerth, Georg *57, 82*
Weinert, Erich *57, 88*
Wiens, Paul *57, 131*
Wilcock, J. Rodolfo *277, 341*

z
Zelk, Zoltan *211, 260*

İngiltere Shelley, Thomas Hood, Ernest Jones, William Morris, Hugh Macdiarmid, Wilfred Owen, Joe Corrie, W. H. Auden, Henry Treece, Norman Rosten

Almanya Friedrich Von Schiller, Heinrich Heine, Georg Herwegh, Georg Weerth, Erich Weinert, Ernst Toller, Bertolt Brecht, Johannes Bobrowski, Hanns Cibulka, Erich Fried, Paul Wiens, Jens Gerlach, Hans Magnus Enzensberger, Heinz Kahlau, Gunter Hing, Volker Braun

Çek ve Slovak Şiiri Stanislav Kotska Neumann, Jozef Hora, Vitezslav Nezval, Yirji Volker, Laso Novomeski, Vladimir Holan, Antonin Bartuşek, Miroslav Holub, Jozef Hanzlik

Macaristan Ferenc Kölcsey, Mihaly Vörösmarty, Janos Arany, Sandor Petöfi, Endre Ady, Lajos Kassak, Milan Füst, Gyorgy Sarközi, Gyula İllyes, Atilla Joszef, Zoltan Zelk, Miklos Radnoti, Peter Kuczka, Lajos Tamasi, Aron Kibedi Varga

İtalya Trilussa, Corrado Govoni, Luciano Folgore, Giuseppe Ungaretti, Sergio Solmi, Salvatore Quasimodo, Cesare Pavese, Antonio Delfini, Mario Tobino, Ennio Flaiano, Bini (Giovanni Serbandini), Giorgio Caproni, Vittorio Sereni, Franco Fortini, Primo Levi, Roberto Morsucci, Juan Rodolfo Wilcock, Pier Paolo Pasolini, Racco Scotellaro, Elio Filippo Accrocca, Giovanni Giudici, İtalo Volpe, Aldo Severini

"İçinde yaşadığımız dünyayı nasıl görüyoruz? Bize gösterildiği gibi mi, yoksa gerçek yüzüyle mi? Elbet emeğin, emekçinin yoğurduğu bir maya var ve bu belirliyor dünyanın gerçek yüzünü. Her alanda olduğu gibi sanatta da bu böyle. Şiir, sanatın en köklü dalı olarak, bu yüzün ortaya çıkmasında, görülür kılınmasında önemli bir yer tutuyor.

A. Kadir'in büyük bir emekle, titiz bir çalışmayla başlattığı Dünya Halk ve Demokrasi Şiirleri antolojisi, işte bu işlevi yansıtan ürünlerden. Onu okuduğumuzda, şiirin yalnız belli ülkelerle, belli başlı ozanlarla değil, bütün kara parçalarını çağlar boyunca kapsayan ana damarıyla buluşuyoruz.

Antolojinin her cildi, biraz daha belirlilik kazanan bir yüzü çıkarıyor karşımıza. Mayasında emeğin, emekçinin yer aldığı bir dünyanın gerçek yüzünü."

Kemal Özer

EVRENSEL BASIM YAYIN

ISBN 975-6865-36-9
9 789756 865361